

Internationale tribunalen

Het succes en het falen van hun *outreach*-programma's

*International Criminal Court for Rwanda,
Special Court for Sierra Leone &
International Criminal Court
met elkaar vergeleken*

Missie geslaagd?

Doel bereikt?

Succes behaald?

Scriptie Internationale Betrekkingen in historisch perspectief

Naam: Jasmijn Steiner

Datum: 30 augustus 2011

Scriptiebegeleider: P. A. M. Malcontent

Inhoudsopgave

<u>Afkortingenlijst</u>	<u>4.</u>
<u>Inleiding</u>	<u>5.</u>
<i>Transitional justice</i>	5.
<i>Retributive en restorative justice</i>	5.
<i>Onderzoeksonderwerp en hoofdvraag</i>	5.
<i>Definitie outreach</i>	6.
<i>Onderzoeksopbouw</i>	8.
<i>Theoretisch kader</i>	9.
<i>Bronnen</i>	11.
<i>Historiografisch overzicht</i>	11.
<i>Wetenschappelijke relevantie</i>	12.
<i>Maatschappelijke relevantie</i>	14.
<u>Hoofdstuk 1- International Criminal Court for Rwanda & Outreach</u>	<u>15.</u>
<i>Historische achtergrond van de genocide in Rwanda</i>	15.
<i>Historische achtergrond van het International Criminal Tribunal for Rwanda</i>	17.
<i>Het ICTR en zijn outreach-activiteiten</i>	21.
<i>Het model van Norman Henry Pentelovitch</i>	27.
<i>Het model van Victor Peskin</i>	30.
<i>De mening en houding van de Rwandese bevolking over het ICTR</i>	31.
<i>Conclusie</i>	37.
<u>Hoofdstuk 2- Special Court for Sierra Leone & Outreach</u>	<u>41.</u>
<i>Historische achtergrond van het conflict in Sierra Leone</i>	41.
<i>Historische achtergrond van het International Court for Sierra Leone</i>	44.
<i>Het SCSL en zijn outreach-activiteiten</i>	48.
<i>Het model van Norman Henry Pentelovitch</i>	54.
<i>Het model van Victor Peskin</i>	55.
<i>De mening en houding van de Sierra Leoonse bevolking over het SCSL</i>	56.
<i>Conclusie</i>	62.
<u>Hoofdstuk 3- International Criminal Court & Outreach</u>	<u>66.</u>
<i>Historische achtergrond van het conflict in Oeganda</i>	66.
<i>Historische achtergrond van het conflict in Congo</i>	68.
<i>Historische achtergrond van het International Criminal Court</i>	71.
<i>Het ICC en zijn outreach-activiteiten</i>	75.
<i>Het model van Norman Henry Pentelovtch</i>	80.
<i>Het model van Victor Peskin</i>	84.
<i>De mening en houding van de bevolking van de DRC en Oeganda over het ICC</i>	84.
<i>Conclusie</i>	91.

<u>Conclusie</u>	<u>94.</u>
<i>De uitdagingen voor outreach</i>	94.
<i>Het model van Pentelovitch</i>	95.
<i>De vestigingsplaats van internationale tribunalen</i>	96.
<i>Het model van Peskin</i>	96.
<i>Het belang van de media en in het bijzonder de radio</i>	98.
<i>Het bezitten van (basis)informatie door de lokale bevolking</i>	99.
<i>De mening van de lokale bevolking</i>	100.
<i>Het belang van juridische vervolging</i>	101.
<i>Het gat tussen de theorie en de praktijk en het belang van implementatie</i>	102.
<i>Landenspecifieke context</i>	102.
<i>Kortom</i>	103.
<u>Bibliografie</u>	<u>105.</u>
<i>Boeken en artikelen</i>	105.
<i>Online publicaties</i>	109.
<i>Websites</i>	112.
<i>Documenten</i>	113.
<i>Resoluties van de VN-Veiligheidsraad</i>	114.
<i>Bevolkingsonderzoeken</i>	115.

Afkortingenlijst

<i>AFDL</i>	Alliance des Forces Démocratiques pour la Libération du Congo
<i>AFRC</i>	Armed Forces Revolutionary Council
<i>APC</i>	All People's Congress
<i>CDF</i>	Civilian Defense Forces
<i>DRC</i>	Democratic Republic of the Congo
ECOMOG	Economic Community of West Africa Ceasefire Monitoring Group
FAR	Forces Armées Rwandaises
FNI	Front des Nationalistes et Intégrationnistes
FRPI	Force de Résistance Patriotique en Ituri
ICC	International Criminal Court
ICTJ	International Centre for Transitional Justice
ICTR	International Court Tribunal for Rwanda
IRC	International Rescue Committee
LRA	Lord's Resistance Army
MONUC	United Nations Mission in the Democratic Republic of the Congo
NPRC	National Provisional Ruling Council
NRA	National Resistance Army
RCD	Rassemblement Congolais pour la Démocratie
RPF	Rwandan Patriotic Front
RUF	Revolutionary United Front
SCSL	Special Court for Sierra Leone
SLA	Sierra Leone Army
SLPP	Sierra Leonean People's Party
UNAMIR	United Nations Mission for Rwanda
UNAMSIL	United Nations Mission in Sierra Leone
UNOMSIL	United Nations Observer Mission in Sierra Leone
UPC	Union des Patriotes Congolais
VN	Verenigde Naties

Inleiding

Transitional justice

De laatste jaren is er een grote hoeveelheid wetenschappelijke artikelen verschenen over het thema *transitional justice*. Naomi Roht- Arriaza definieert *transitional justice* als volgt: “*That set of practices, mechanisms, and concerns that are aimed at confronting and dealing with the legacies of past violations of human rights and humanitarian law.*”¹ De omgang met grootschalig geweld en/of grootschalige mensenrechtenschendingen staat centraal bij verschillende *transitional justice*-mechanismen.

Het scala van mechanismen en processen geschaard onder de noemer *transitional justice* omvat zowel juridische als niet-juridische mechanismen, waaronder individuele en strafrechtelijke vervolgingen, waarheidscommissies, amnestieregelingen, lokale mechanismen, herstelmaatregelen, institutionele hervormingen, zuiveringen en ontslagen, of een combinatie daarvan.

Retributive en restorative justice

In de literatuur over *transitional justice* wordt onderscheid gemaakt tussen *retributive* en *restorative justice*. Onder *retributive justice* verstaan we het straffen van de dader door middel van een proces dat bestaat uit het bewijzen van schuld en het vervolgens opleggen van een straf die overeenkomt met de aard van de gepleegde misdaad. *Retributive justice* wordt toegepast door internationale tribunaal. Bij *retributive justice* ligt de nadruk op de misdaad of de misdaden die in het verleden zijn gepleegd.

Bij *restorative justice* ligt de nadruk op het herstellen van en het compenseren voor het kwaad en leed dat de slachtoffers en de betreffende samenleving is aangedaan. De focus ligt hierdoor minder op de misdaden die gepleegd zijn. Voorbeelden van *restorative justice* zijn waarheidscommissies en financiële reparaties.²

Onderzoeksonderwerp en hoofdvraag

In de academische wereld wordt de laatste jaren veel aandacht besteed aan het belang van *transitional justice* en *local ownership*, de wijze waarop lokale gemeenschappen omgaan met een verleden dat gekenmerkt wordt door grootschalig geweld en grootschalige mensenrechtenschendingen. Verschillende lokale *transitional justice*-mechanismen en hun invloed en uitwerking op de lokale bevolking krijgen tegenwoordig veel aandacht in de academische

¹ Naomi Roht-Arriaza, ‘Introduction’, in: Naomi Roht-Arriaza & Javier Mariezcurrena (ed.) *Transitional Justice in the twenty-first century: beyond truth versus justice* (New York & Cambridge 2008) 1-17, 2.

² Wendy Lambourne, ‘Transitional Justice and Peacebuilding after Mass Violence’, *International Journal of Transitional Justice* (Volume 3, 2009) 28-48, 30-31.

wereld.³ De Gacaca-gerechtshoven in Rwanda zijn hiervan een goed voorbeeld.

In verhouding wordt er veel minder aandacht geschonken aan de invloed en uitwerking van internationale oorlogstribunalen op de lokale bevolking.⁴ Dit is naar mijn mening niet terecht en bovendien niet logisch. Deze tribunalen zijn immers grotendeels opgericht omwille van de lokale bevolking. “*The impact of the tribunals beyond the forensic combat of the courtroom, i.e., the perception of whether their trials and related activities can or will bring about these results, is thus just as important as what happens in their courtrooms. This is because the deterrence and reconciliation—the stated aims of the tribunals—rely on the public’s awareness and perception of its work.*”⁵

Zoals de Onder-Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties, Patricia O’Brien in maart 2009 treffend sprak over het *Special Tribunal for Lebanon*: “*A key element for the succes of the Special Tribunal is not only that justice be done but also that justice must be seen to be done...*”⁶. Deze uitspraak is van toepassing op alle andere tribunalen die zijn opgericht.

Verschillende internationale oorlogstribunalen hebben daarom een zogenaamd *outreach*-programma ontwikkeld. Het bereiken van de bevolking, het winnen van hun vertrouwen en kunnen rekenen op hun steun vormen grote uitdagingen voor een *outreach*-programma. Het doel van een *outreach*-programma is vaak tweeledig. Allereerst heeft het als doel de betreffende bevolking te informeren over (het bestaan van) het betreffende tribunaal en haar functies en werkzaamheden. Anderzijds staat de totstandkoming van een goedfunctionerende interactie en dialoog tussen de betreffende bevolking en het betreffende tribunaal centraal. Bij de bespreking van het theoretisch kader ga ik uitgebreid in op deze twee doelstellingen van een *outreach*-programma.

Definitie outreach

Wat verstaan we nu precies onder het concept outreach? Outreach richt zich op informatieverstrekking aan de getroffen bevolking in de zogenaamde “targetlanden”. De inwoners van deze landen bestaan uit slachtoffers, daders en bystanders. Naast het bieden van informatie over

³ P. Uvin & C. Mironko, ‘Western and Local Approaches to Justice in Rwanda’, *Global governance* (Volume 9 2003); Laura Arriaza & Naomi Roht-Arriaza, ‘Social Reconstruction as a Local Process’, *International Journal of Transitional Justice* (Volume 2, 2008) Lars Waldorf, ‘Mass Justice for Mass Atrocity: Rethinking Local Justice as Transitional Justice’, *Temple Law Review* (Volume 79, 2006)

⁴ De volgende publicaties besteden aandacht aan de invloed van internationale tribunalen op de betreffende bevolking: Marlies Glasius, ‘Global Justice Meets Local Civil Society: The International Criminal Court’s Investigation in the Central African Republic’, *Alternatives: Global, Local, Political* (Volume 33, 2008); Marlies Glasius, ‘What is Global Justice and Who Decides?: Civil Society and Victim Responses to the International Criminal Court’, *Human rights quarterly* (Volume 31, 2009); Ellen Emilie Stensrud, ‘New Dilemmas in Transitional Justice: Lessons from the Mixed Courts in Sierra Leone and Cambodia’, *Journal of Peace Research January* (Volume 46, 2009)

⁵ Kingsly Chiedu Moghalu, ‘Image and reality of war crimes justice: external perceptions of the International Criminal Tribunal for Rwanda’, *The Fletcher Forum of World Affairs* (vol 26, 2002) 21-46.

<http://fletcher.tufts.edu/forum/archives/pdfs/26-2pdfs/moghalu.pdf>

⁶ UN News Centre, *Tribunal for Lebanon killings a landmark in ending impunity – UN legal chief* (maart 2009) <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=30077&Cr=hariri&Cr1>

het mandaat, het werk en de activiteiten van het betreffende tribunaal staan interactie en dialoog centraal, alsmede het beantwoorden aan de vraag en behoeften die bij de bevolking van targetlanden bestaan. Outreach-activiteiten richten zich dus op de inwoners van targetlanden, de landen waar het geweld en de grootschalige mensenrechtenschendingen zich hebben afgespeeld.⁷

Outreach richt zich niet op informatieverstrekking aan bijvoorbeeld de internationale gemeenschap; dit is meestal de functie van de afdeling public affairs. Bij outreach staat de relatie en het contact tussen het tribunaal en de desbetreffende bevolking centraal. Een groot deel van het succes van een tribunaal hangt namelijk samen met de mate waarin de lokale bevolking het tribunaal en zijn initiatief steunt.

In deze scriptie bekijk ik in hoeverre er een ontwikkeling te zien is van de effectiviteit van *outreach*-programma's van een drietal internationale tribunalen. Allereerst zal ik het *outreach*-programma van een zogenaamd ad hoc tribunaal, het *International Criminal Tribunal for Rwanda* (ICTR), bestuderen. Daarna kijk ik naar het *outreach*-programma van een zogenaamd hybride tribunaal, namelijk het *Special Court for Sierra Leone* (SCSL). Tot slot kijk ik naar het *outreach*-programma van het *International Criminal Court* (ICC). Ik heb gekozen voor deze drie tribunalen omdat zij drie soorten tribunalen zijn. Het ICTR was een ad hoc tribunaal, het SCSL een hybride tribunaal en het ICC is een permanent tribunaal. Daarnaast ligt de focus van alle drie de tribunalen op het continent Afrika. Tot slot zijn de drie tribunalen elk een aantal jaar na elkaar opgericht waardoor er sprake is van een historische tijdslijn waardoor de vraag naar een eventuele historische ontwikkeling bij mij ontstond. Ik zal kijken in hoeverre er een ontwikkeling zichtbaar is, aan de hand van een tweetal theoretische modellen die ik hieronder uitgebreid zal bespreken bij het theoretisch kader.

De volgende hoofdvraag zal ik hierbij trachten te beantwoorden:

In hoeverre is er een ontwikkeling te zien van de effectiviteit van outreach-programma's van het ICTR, het SCSL en het ICC?

Voor het beantwoorden van deze vraag zal ik kijken naar de ontwikkeling van de genoemde tribunalen op het gebied van de punten *transparency* en *engagement* aan de hand van het model van Peskin, en aan de hand van het model van Pentelovitch, die vier factoren noemt die invloed hebben op de effectiviteit van *outreach*-programma's. Hierna zal ik kijken naar de praktijk en aan de hand van een aantal bevolkingsonderzoeken gezamenlijk met de twee theoretische modellen proberen een antwoord te geven of er een ontwikkeling te zien is van de *outreach*-programma's van de drie

⁷ Norman Henry Pentelovitch, 'Seeing justice done: the importance of prioritizing outreach efforts at international criminal tribunals', *Georgetown Journal of International Law* (Volume 39, Issue 3, 2009) 445-494, 445-447.

tribunalen.

Bij een vergelijking van *outreach*-programma's van verschillende tribunalen is het belangrijk rekening te houden met de diverse culturele, politieke en sociaaleconomische contexten waarin de tribunalen en hun *outreach*-programma's actief zijn. Dit betekent echter niet dat een vergelijkend perspectief niet mogelijk is. Dit vormt juist de uitdaging voor het schrijven van deze scriptie. Door de *outreach*-programma's te bekijken aan de hand van twee theoretische modellen en bevolkingsonderzoeken zijn er ondanks de verschillende nationale omstandigheden uitspraken te doen waarin de drie tribunalen met elkaar worden vergeleken.

In het uitgebreide rapport *Courting history* dat *Human Rights Watch* in juli 2008 publiceerde wordt een belangrijk punt gemaakt. Een effectieve strategie op het gebied van *outreach* is van groot belang, maar er zijn grenzen aan wat *outreach* kan bereiken. Het is dan ook niet realistisch te denken dat een *outreach*-strategie zal leiden tot universele steun voor het werk van het betreffende tribunaal in de getroffen gemeenschappen. Dit is dan ook niet de stellingname van waaruit ik vertrek.

Hugo van der Merwe stelt dat *transitional justice*-mechanismen die *restorative justice* omarmen over het algemeen een inclusiever karakter hebben, omdat de bevolking, vaak bestaand uit zowel slachtoffer als dader, intensief bij het *transitional justice*-proces wordt betrokken. Dit betekent dat internationale tribunalen een nog grotere uitdaging hebben bij het uitvoeren van hun *outreach*-programma's, omdat ze in de basis al een exclusiever karakter hebben.⁸

Onderzoeksopbouw

De *outreach*-programma's van het ICTR, het SCSL en het ICC bespreek en bestudeer ik in drie afzonderlijke hoofdstukken. Allereerst schets ik de (historische) achtergrond van elk land waar het betreffende tribunaal en haar *outreach*-programma werkzaam is, het betreffende conflict en de misdaden die hierbij gepleegd zijn.

Vervolgens geef ik een (historische) achtergrond van (de oprichting van) het betreffende tribunaal. Hierna komt de ontstaansgeschiedenis van de *outreach*-programma's in combinatie met de lopende *outreach*-activiteiten aan bod. Dit vormt het eerste deel van mijn onderzoek naar elk tribunaal.

Daarna zal ik de twee modellen van Peskin en Pentelovitsch toepassen op de besproken *outreach*-activiteiten.

Daarnaast zal ik zoveel mogelijk proberen te kijken naar de daadwerkelijke resultaten die de verschillende *outreach*-programma's geboekt hebben door verschillende surveys en bevolkingsonderzoeken te bestuderen waarin de mening van de betreffende bevolking naar voren

⁸ Hugo van der Merwe, 'National and community reconciliation: competing agendas in the South African Truth and Reconciliation Commission', in: Nigel Beggar (ed.) *Burying the past: Making peace and and doing justice after civil conflict* (Washington 2003) 101-124.

komt.

Hierdoor zal ik per tribunaal uitspraak kunnen doen over de effectiviteit en impact van hun *outreach*-programma's. In de conclusie zal ik naar voren brengen of er een ontwikkeling te zien is van de effectiviteit van *outreach*-programma's.

Hieronder bespreek ik de twee theoretische modellen van Peskin en Pentelovitch. Hierna geef ik een korte toelichting op de bronnen die ik zal raadplegen. Daarna schets ik de historiografische achtergrond van het thema "*outreach* en internationale tribunalen". Tot slot ga ik uitgebreid in op de wetenschappelijke en maatschappelijke relevantie van deze scriptie.

Theoretisch kader

Hoe kun je beoordelen of een *outreach*-programma van een tribunaal wél of niet succesvol is en de lokale bevolking daadwerkelijk bereikt? Hoe meet je daarbij de impact en effectiviteit? Een duidelijk uitgangspunt is essentieel om uitspraak te kunnen doen over deze vragen; het gebruik van een theoretisch kader is daarom onmisbaar. Bij het beantwoorden van mijn hoofdvraag maak ik daarom gebruik van twee theoretische modellen afkomstig van Norman Henry Pentelovitch en Victor Peskin.

Het model van Pentelovitch⁹

Norman Henry Pentelovitch onderscheidt vier factoren die invloed hebben op de effectiviteit van *outreach*-programma's van internationale tribunalen:

1. De timing van een *outreach*-programma.

Pentelovitch stelt dat er na de oprichting van een tribunaal zo snel mogelijk *outreach*-activiteiten uitgevoerd dienen te worden. Dit voorkomt het eventueel ontstaan van misconcepties en desinformatie doordat er door andere (politieke) groepen informatie aan de bevolking wordt verstrekt over het betreffende tribunaal. Verkeerde en negatieve beeldvorming van een tribunaal kunnen het gevolg zijn van een te laat gestart *outreach*-programma. Pentelovitch stelt dat *outreach*-activiteiten nooit te vroeg kunnen beginnen. Daarom is de timing van een *outreach*-programma een belangrijke factor of het betreffende *outreach*-programma wél of niet effectief is.

2. Het bestaan van een aparte *outreach*-afdeling.

Het creëren van aparte afdelingen voor *outreach* en *public affairs* is van groot belang binnen de structuur van een internationaal tribunaal. Vaak bestaat er overlap tussen de activiteiten en doelstellingen van de afdelingen *outreach* en *public affairs*. Het grootste verschil is dat *public affairs* haar informatie via conventionele mediakanalen verspreid naar voornamelijk internationale

⁹ Norman Henry Pentelovitch, 'Seeing justice done: the importance of prioritizing outreach efforts at international criminal tribunals', *Georgetown Journal of International Law* (Volume 39, Issue 3, 2009) 445-494, 487.

en nationale doelgroepen. *Outreach* heeft tot doel de lokale bevolking in de desbetreffende landen te bereiken en doet dit door middel van minder conventionele methoden zoals pamfletten en zogenaamde *townhall meetings*. Ondanks de bestaande overlap is het toch van groot belang dat de twee afdelingen hun eigen, aparte activiteiten en doelstellingen gescheiden houden. Het institutioneel apart bestaan van een *outreach* afdeling bakent *outreach* en haar activiteiten duidelijk af; dit heeft logischerwijs invloed op de effectiviteit van het betreffende *outreach*-programma. Het bestaan van een aparte *outreach*-afdeling zegt ook wat over het belang en de waarde die er door een tribunaal wordt gehecht aan *outreach*. Door een eigen afdeling te hebben krijgt het onderwerp *outreach* binnen het tribunaal immers meer bestaansrecht dan zonder een aparte afdeling.

3. Het hebben van een planning en/of strategie met betrekking tot *outreach*.

Het hebben van een duidelijke planning en een duidelijke strategie met afgebakende doelstellingen heeft invloed op de effectiviteit van een *outreach*-programma. Het voorkomt daarbij dat er overlap ontstaat met de activiteiten die NGO's uitvoeren op het gebied van *outreach*. Ook kan het leiden tot een toename van financiering door donoren omdat er nu een duidelijk plan zichtbaar is.

4. Beslissingen op het gebied van financiering van *outreach*.

De wijze waarop, door wie en in welke mate het *outreach*-programma van een internationaal tribunaal financieel wordt gesteund, vormt een factor die invloed heeft op de effectiviteit van *outreach*. Een gebrek aan financiële middelen resulteert bijvoorbeeld in onderbezetting op de *outreach*-afdeling, wat invloed heeft op de effectiviteit van het betreffende *outreach*-programma.

Het model van Peskin¹⁰

Victor Peskin heeft een model ontwikkeld waarmee hij kijkt naar de effectiviteit van *outreach*-programma's van tribunalen. Hij onderscheidt daarbij twee modellen: het *engagement model* en het *transparency model*. Het *transparency model* gaat ervan uit dat *outreach*-programma's vooral tot doel hebben het publiek te informeren over het tribunaal en haar activiteiten. Het model gaat uit van het leveren van basisinformatie door en over het tribunaal. Het *engagement model* gaat een stuk verder en heeft naast een informatief doel, het doel interactie en een dialoog tussen de lokale bevolking en het tribunaal te ontwikkelen door bijvoorbeeld seminars, presentaties en trainingen te organiseren.

Bij de bespreking van de *outreach*-activiteiten van elk tribunaal zal ik in de conclusie aangeven welk van de twee modellen het *outreach*-programma het meest volgt. Naar aanleiding van het model van Peskin zal beantwoord kunnen worden of er een ontwikkeling zichtbaar is in de aanpak,

¹⁰ Victor Peskin, 'Courting Rwanda. The promises and Pitfalls of the ICTR Outreach Programme', *Journal of International Criminal Justice* (Volume 3, Issue 4, 2005) 950-961.

impact en effectiviteit van tribunalen en hun *outreach*-programma's. Hierbij zijn twee ontwikkelingen te onderscheiden, namelijk de ontwikkeling van het *transparency model* of de ontwikkeling van het *engagement model*.

Bronnen

De bestaande secundaire literatuur die er bestaat over *outreach*-programma's van internationale tribunalen heb ik bestudeerd. Daarnaast heb ik gebruikgemaakt van primaire bronnen¹¹, belangrijke documenten afkomstig van de drie tribunalen. Zo bekeek ik (als deze bestaan) strategieplannen van de internationale tribunalen op het gebied van *outreach*, zoals het *Strategic Plan for Outreach of the International Criminal Court* uit 2006. Ook bestudeerde ik de oprichtingsstatuten van het ICTR, het SCSL en het ICC. Ik bekeek in hoeverre hierin aandacht wordt besteed aan (het belang van) *outreach*. Tot slot haalde ik informatie uit de jaarlijkse rapporten van de tribunalen zoals de *Annual Reports to the General Assembly van het ICTR*.

Voor het beantwoorden van mijn hoofdvraag maakte ik ook gebruik van diverse onderzoeksrapporten afkomstig van verschillende onderzoeksinstituten en NGO's, zoals het *War Crimes Studies Centre* in Berkeley en *Human Rights Watch*. Deze onderzoeksinstituten en NGO's hebben hun informatie vaak verkregen in het veld door grootschalig onderzoek te doen in de betreffende targetlanden en daar interviews te houden onder de lokale bevolking. Tot slot heb ik zo veel mogelijk beschikbare surveys en bevolkingsonderzoeken bestudeerd die inzicht geven in de houding en mening van de lokale bevolking inzake *outreach*-activiteiten van de targetlanden.

Historiografisch overzicht

Er bestaat een redelijke hoeveelheid wetenschappelijk materiaal over *outreach*-programma's, waarbij verschillende auteurs ingaan op de impact, de effectiviteit en het succes van de *outreach*-programma's van verschillende tribunalen. Analyses waarbij *transitional justice*-processen in verschillende landen met elkaar worden vergeleken, breidden zich gedurende de afgelopen jaren snel uit. Vooral de vergelijking van verschillende waarheidscommissies was de afgelopen jaren populair. In verhouding met andere thema's rondom *transitional justice* is er echter weinig literatuur verschenen over *transitional justice*-mechanismen en hun *outreach*-programma's.

Veel wetenschappelijke publicaties en veel evaluatierapporten die zowel geschreven zijn door de tribunalen zélf als door externen (veelal door academici/onderzoekers en NGO's) richten zich op het *outreach*-programma of de *outreach*-programma's van slechts één of twee tribunalen.¹² Een

¹¹ Onder primaire bronnen schaar ik de vele jaarverslagen en rapporten van de drie tribunalen die alle online beschikbaar zijn op het Internet.

¹² Patrick Vinck & Phuong N. Pham, *Outreach Evaluation: The International Criminal Court in the Central African Republic*, 2010; Rachel Kerr & Jessica Lincoln, *The Special Court for Sierra Leone, Outreach, Legacy and Impact*, 2008; Ralph Zacklin, *The Failings of Ad Hoc International Tribunals*, 2004.

aantal publicaties onderscheiden zich hiervan doordat zij de *outreach*-programma's van meerdere tribunalen met elkaar vergelijken. Jessica Natalya Clark bestudeert de *outreach*-programma's van het ICTY, het ICC en het SCSL in haar artikel *International War Crimes Tribunals and the Challenge of Outreach*, 2009. Norman Henry Pentelovitch gaat een stap verder door de *outreach*-programma's van vier tribunalen (het ICTY, het ICTR, het SCSL en de ECCC) in een uitgebreid artikel te bespreken: *Seeing justice done: the importance of prioritizing outreach efforts at international criminal tribunals*, 2009.

Het onderzoek dat ik doe bestaat uit een vergelijking van de *outreach*-programma's van drie tribunalen die niet eerder met elkaar in één publicatie of onderzoek met elkaar zijn vergeleken. Bij het schrijven van deze scriptie maak ik gebruik van de bestaande (comparatieve) literatuur; daarnaast probeer ik een aanvulling op de bestaande literatuur te creëren door gebruik te maken van andere (theoretische) invalshoeken.

Wetenschappelijke relevantie

Deze scriptie is allereerst wetenschappelijk relevant omdat er zeer weinig comparatieve studies verricht zijn naar de impact en de effectiviteit van de *outreach*-programma's van verschillende internationale tribunalen. Ten tweede is de comparatieve invalshoek naar *outreach* vernieuwend en daarom wetenschappelijk relevant; bestaande studies naar de *outreach*-programma's van internationale tribunalen gaan vaak over slechts één *outreach*-programma.

Er ligt bij de comparatieve literatuur op het gebied van *transitional justice* de nadruk op onderzoek naar onderwerpen op macroniveau, zoals institutioneel design van instituties en het onderliggende beleidsmakende proces van instituties. David Backer noemt deze imbalans "curious en ironisch." .Vervolgens stelt hij: "*More studies should also compare how transitional justice plays out at the subnational level, especially across communities and administrative units, as well as between urban and rural areas.*"

Er is weinig comparatief onderzoek gedaan naar *transitional justice*-mechanismen op microniveau. In deze scriptie maak ik een combinatie door zowel naar de ontwikkeling van (de effectiviteit en impact van) *outreach*-programma's te kijken op macro- als op microniveau. Aan de ene kant kijk ik op welke wijze er wel of geen beleidsverandering heeft plaatsgevonden op het gebied van *outreach*-programma's. Aan de andere kant kijk ik naar surveys en onderzoeken waarin de mening en houding van de lokale bevolking naar voren komt en dus naar de impact en effectiviteit op microniveau. Deze combinatie van bestudering op micro- en macroniveau is wetenschappelijk relevant.

De praktische invalshoek van deze scriptie, het bestuderen van de impact en de effectiviteit van een *transitional justice*-mechanisme, is ook wetenschappelijk gezien relevant. Veel literatuur gaat

immers zeer theoretisch in op *transitional justice* en hieraan gerelateerde onderwerpen.¹³ In de literatuur zien we minder aandacht voor een meer praktische invalshoek, namelijk de daadwerkelijke impact en invloed van de vele *transitional justice*-mechanismen die bestaan (zoals een internationaal tribunaal). “*The important growing body of literature on truth commissions and other transitional justice mechanisms provides the basis for understanding how these initiatives are structured and operate, but more research must be conducted on their impact and effectiveness.*”¹⁴ De wetenschappelijke relevantie is er ook in gelegen dat er voor het eerst twee theoretische modellen worden losgelaten op de *outreach*-programma’s van het ICTR, het SCSL en het ICC. De tot nu toe geschreven publicaties hebben enerzijds een sterk karakter omdat het uiteenzettingen zijn met hierin informatie over (de oprichting van) *outreach*-programma’s van een internationaal tribunaal. Daarnaast worden de *outreach*-programma’s in vele artikelen vaak bestudeerd aan de hand van bestaande evaluatierapporten en interviews die gevoerd zijn met mensen die direct werkzaam zijn voor de verschillende *outreach*-programma’s of hier direct mee verbonden zijn. Aan de hand van feitelijke informatie en bronnenmateriaal worden uitspraken gedaan over het (dis)functioneren van *outreach*-programma’s. De publicaties zijn kortom sterk omdat ze feitelijke kennis combineren met informatie verkregen uit primair bronnenmateriaal.¹⁵

Een zwak punt van deze publicaties is echter dat zij uitgebreid beschrijvend materiaal leveren waarbij het vaak ontbreekt aan een theoretisch kader. Dit is een gemiste kans; de verkregen informatie kan door koppeling aan een theoretisch kader wellicht op een vernieuwende en efficiëntere wijze gebruikt worden. Mijn scriptie zou daarom vernieuwend kunnen zijn. Naast een beschrijvende component die onmisbaar is als inleiding, en een tweede component die zich richt op resultaten verkregen uit primair bronnenmateriaal, zal ik gebruik maken van een derde theoretische component, waardoor bevindingen niet alleen worden gepresenteerd, maar hierna ook in een theoretisch kader gegoten worden. Vanuit een theoretisch perspectief kunnen vervolgens duidelijke

¹³ In de volgende publicaties worden verschillende onderwerpen rondom het thema *transitional justice* vanuit verschillende theoretische invalshoeken besproken. Brian Grodsky, ‘Re-Ordering Justice: Towards A New Methodological Approach to Studying Transitional Justice’, *Journal of Peace Research* (Volume 48, 2009); Siphwe Ignatius Dube, ‘Transitional Justice Beyond the Normative: Towards a Literary Theory of Political Transitions’, *International Journal of Transitional Justice* (Volume 5, 2011); Rebecca Saunders, ‘Questionable Associations: The Role of Forgiveness in Transitional Justice’, *International Journal of Transitional Justice* (Volume 5, 2011)

¹⁴ Kingsly Chiedu Moghalu, Image and reality of war crimes justice: external perceptions of the International Criminal Tribunal for Rwanda (vol 26, 2002) 21-46. The Fletcher Forum of World Affairs <http://fletcher.tufts.edu/forum/archives/pdfs/26-2pdfs/moghalu.pdf>

¹⁵ Drie duidelijke voorbeelden van publicaties waarin feitelijke kennis gecombineerd wordt met primair bronnenmateriaal afkomstig uit de verschillende landen die centraal staan in deze studies. Michael Humphrey & Estela Valverde, ‘Human Rights Politics and Injustice: Transitional Justice in Argentina and South Africa’, *International Journal of Transitional Justice* (Volume 2, 2008); Laurel E. Fletcher, Harvey M. Weinstein & Jamie Rowen Context, ‘Timing and the Dynamics of Transitional Justice: A Historical Perspective’, *Human Rights Quarterly* (Volume 31, 2009); Patricia Lundy, ‘Exploring Home-Grown Transitional Justice and Its Dilemmas: A Case Study of the Historical Enquiries Team, Northern Ireland’, *International Journal of Transitional Justice* (Volume 3, 2009)

uitspraken worden gedaan over de ontwikkeling van *outreach*-programma's van internationale tribunalen.

Kortom, de wetenschappelijke relevantie is in de volgende punten gelegen: het onderwerp zélf, het comparatieve element, onderzoek op macro- én microniveau, de praktische invalshoek en tot slot het gebruik van twee theoretische modellen op verschillende *outreach*-programma's.

Maatschappelijke relevantie

De maatschappelijke relevantie van deze scriptie is groot. Internationale tribunalen worden voornamelijk opgericht met het doel iets te betekenen voor de betreffende, lokale bevolking, of dat nu ligt in het brengen van vrede en/of verzoening of het brengen van recht(vaardigheid). De lokale bevolking die door middel van *outreach* bereikt moet worden, is waar het uiteindelijk om draait. Daarom is het in kaart brengen van de effectiviteit van *outreach*-programma's maatschappelijk zeer relevant. Een sterk *outreach*-programma is van groot belang voor het wél of niet laten slagen van het betreffende tribunaal en het bereiken van zijn doelstellingen. Het is belangrijk dat er (meer) inzicht komt door wetenschappelijke studies over de effectiviteit van deze *outreach*-activiteiten, omdat dat direct ook iets zegt over de effectiviteit van de tribunalen zélf. Voelen mensen zich gehoord en begrepen door deze tribunalen? En begrijpen de inwoners van targetlanden wat deze internationale tribunalen precies doen en wat zij voor doelstellingen voor ogen hebben? Al deze vragen geven de maatschappelijke relevantie van deze scriptie duidelijk weer.

Hoofdstuk 1- International Criminal Court for Rwanda & Outreach

Historische achtergrond van de genocide in Rwanda

In Rwanda werden in 1994 in een periode van ongeveer honderd dagen tussen de 800.000 en 1.000.000 mensen gedood.¹⁶ Voornamelijk Tutsi's en politiek gematigde Hutu's werden vaak op brute wijze vermoord. Deze uitroeiing van een tiende van de Rwandese bevolking was het gevolg van een systematisch geplande genocide door de Hutu meerderheid die op dat moment aan de macht was.¹⁷ Hieronder volgt een historische uiteenzetting van de gebeurtenissen die leidden tot de genocide in 1994.

De bevolking van Rwanda bestond en bestaat grotendeels uit twee groepen die het land allebei al honderden jaren bewonen; de meerderheid is Hutu, de minderheid is Tutsi.¹⁸

Een deel van de Hutu-Tutsi-verdeling vindt haar oorsprong in het koloniale verleden van Rwanda. Eerst de Duitsers en later de Belgen hebben een grote rol gespeeld bij deze etnische verdeling. De Duitsers wezen de Tutsi's aan als hun *chiefs* en gaven de Tutsi's op deze wijze meer macht en status binnen de Rwandese samenleving. Bovendien voerden de Belgen als volgende koloniale overheersers een systeem in van identiteitskaarten waarop de etnische groep waartoe iedere inwoner behoorde, werd vermeld.

Ondanks dit gecreëerde onderscheid zijn de twee groepen in de loop van de tijd dezelfde taal gaan spreken en dezelfde religie gaan aanhangen; bovendien trouwden mensen van beide groepen met elkaar. Hierdoor vragen vele wetenschappers zich af of er technisch gezien eigenlijk nog wel gesproken kan worden over twee afzonderlijke etnische groepen. Het grootste verschil tussen de twee groepen was economisch van aard. De Hutu meerderheid werkte veelal op het land, terwijl de Tutsi minderheid veelal werkzaam was als veehouder. De politieke en economische elite werd in Rwanda dan ook gevormd door deze Tutsi minderheid, hetgeen extra gevoed werd door de bevoordeling van Tutsi's door de Belgen. De regeringsposten die nog door Hutu's werden bemand, werden door de Belgen bijna allemaal vergeven aan Tutsi's, waardoor uiteindelijk 83% van de belangrijke regeringsposten werd bemand door Tutsi's.¹⁹

In de late jaren vijftig kwam hier echter verandering in; België verving haar Tutsi *chiefs* door Hutu *chiefs*, waarna de Hutu meerderheid de politieke macht in Rwanda verkreeg. Deze verandering kwam tot stand onder druk van de Verenigde Naties, die in 1948 waren opgericht; ook de

¹⁶ Linda Melvern, 'The past is prologue: planning the 1994 Rwandan genocide', in: Phil Clark & Zachary D. Kaufman (ed.) *After genocide* (Londen 2008) 21-31, 21.

¹⁷ Norman Henry Pentelovitch, 'Seeing justice done: the importance of prioritizing outreach efforts at international criminal tribunals', *Georgetown Journal of International Law* (Volume 39, Issue 3, 2009) 445-494, 487.

¹⁸ Virginia Morris & Michael P. Schar, *The International Criminal Tribunal for Rwanda* (New York 1998) 48.

¹⁹ Paul J. Magnarella, *Justice in Africa, Rwanda's genocide, its courts and the UN Criminal Tribunal* (Broekfield 2000) 10.

Katholieke Kerk ontfermde zich over de gediscrimineerde Hutu meerderheid.²⁰ Hierna zette de Hutu meerderheid direct vervolgingscampagnes in naar Tutsi's. Tot 1963 werden duizenden Tutsi's vermoord en vluchtten 130.000 Tutsi's naar omliggende landen.

Op 1 juli 1962 bereikte Rwanda haar onafhankelijkheid. Hutu president Kayibanda regeerde tot juli 1973, toen Habyarimana zichzelf uitriep tot president van Rwanda. Onder zijn heerschappij werden alle Tutsi's zoveel mogelijk verbannen naar de private sector. Onder Habyarimana was er nog maar één Tutsi legerofficier en was er nog maar één Tutsi minister in een kabinet van 25 tot 30 leden. President Habyarimana hield tijdens zijn 21-jarige regeringsperiode de identiteitskaart in stand waarop de etnische groep waartoe iemand behoorde, stond vermeld.

In oktober 1990 vielen 7000 soldaten van het Tutsi leger, van het zogenaamde *Rwandan Patriotic Front* (RPF), Rwanda binnen vanuit Oeganda met het doel de Hutu tirannie en Tutsi uitsluiting te beëindigen. Twee jaar lang was Rwanda in oorlog met de RPF. In 1992 begonnen onderhandelingen tussen de regering van Rwanda onder leiding van Habyarimana en de RPF, wat resulteerde in het Arusha-akkoord dat in 1993 werd ondertekend en waarin een wapenstilstand werd bewerkstelligd.²¹

Op 5 oktober 1993 nam de VN-Veiligheidsraad resolutie 872 aan, waarin de oprichting van de *United Nations Assistance Mission for Rwanda* (UNAMIR) werd vastgesteld. Het mandaat van UNAMIR was het monitoren van de wapenstilstand, de demobilisatie en de veiligheidssituatie in Rwanda.²²

In deze periode keerden vele Hutu extremisten zich tegen het Arusha-akkoord omdat het akkoord volgens hen een inperking van de Hutu macht betekende. Ook keerden zij zich tegen de Hutu president Habyarimana. Bovendien verwierven de extremistische Hutu's steun onder de bevolking. In 1993 begon een ware haatcampagne tegen de Tutsi's, veelal door middel van radio-uitzendingen van *Radio des Mille Collines*. Deze radio-uitzendingen riepen op tot haat en het doden van Tutsi's.²³ Ook werden trainingskampen opgezet waarin Hutu's werden opgeleid voor massamoord, indoctrinatie en het zaaien van etnische haat jegens de Tutsi's.

Op 6 april 1994 werd het vliegtuig met president Habyarimana aan boord uit de lucht geschoten; door de extremistische Hutu's werden de Tutsi's hiervoor als verantwoordelijken aangewezen. Er wordt echter vaak gesteld dat extremistische Hutu's afkomstig uit het leger van Habyarimana, de *Forces Armées Rwandaises* (FAR), zélf verantwoordelijk waren voor de crash, voornamelijk omdat de regeringsleden van Habyarimana in de uren die volgden op de crash, allen vermoord werden.²⁴ De dood van Habyarimana vormt een belangrijk keerpunt: in de periode die volgde op de crash

²⁰ Scott Straus, *The order of genocide, Race, power, and war in Rwanda* (Londen, 2008) 21.

²¹ Magnarella, *Justice in Africa, Rwanda's genocide, its courts and the UN Criminal Tribunal*, 16.

²² Resolutie 872 (1993) van de VN Veiligheidsraad, Officiële website van de VN Veiligheidsraad, <http://www.un.org/documents/scres.htm>

²³ Melvern, 'The past is prologue: planning the 1994 Rwandan genocide', 23.

²⁴ Magnarella, *Justice in Africa, Rwanda's genocide, its courts and the UN Criminal Tribunal*, 19.

verspreidde de massamoord op Tutsi's zich al snel over het gehele land. Honderdduizenden Tutsi's werden op vaak brute wijze vermoord, waarbij hun lichamen vervolgens in massagraven of rivieren werden gedumpt. Seksueel geweld werd grootschalig ingezet als oorlogswapen, waarbij vele mannen en vrouwen seksueel misbruikt en verminkt werden.

Ondertussen vielen RPF-troepen het land binnen in een poging de slachtpartijen een halt toe te roepen en versloegen uiteindelijk de FAR . Op 18 juli 1994 werd de genocide beëindigd toen de door Hutu's gedomineerde regering het land ontvluchtte en de RPF een nieuwe regering installeerde, bestaande uit zowel Hutu's als Tutsi's. De genocide verwoestte het land en de samenleving van Rwanda, maar liet ook haar sporen achter in de rest van de Afrikaanse regio, onder andere door de vele vluchtelingen die het geweld in Rwanda ontvlucht waren.²⁵

Het geweld dat zich afspeelde in Rwanda in 1994 is te scharen onder het begrip genocide. In het statuut van het *International Criminal Tribunal for Rwanda* (ICTR) lezen we de definitie van genocide die overgenomen is uit de Genocide Conventie die in 1948 onder resolutie 260 door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties werd aangenomen. Deze definitie luidt als volgt: “*Genocide means any of the following acts committed with intent to destroy, in whole or in part, a national, ethnical, racial or religious group.*”²⁶ Op 16 juni 2006 werd de Rwandese genocide officieel erkend door de Hogerberoepscommissie van het ICTR.²⁷

De genocide in Rwanda beheerste het leven van elke normale burger aangezien de genocide grootschalig was en zich op lokaal niveau afspeelde. Zoals president Kagame zei: “*The genocide touched the lives of all Rwandans; no individual or community was spared. Every Rwandan is either a genocide survivor or a perpetrator, or the friend or relative of a survivor or perpetrator.*”²⁸ Dit maakt elk *transitional justice*-mechanisme in de Rwandese samenleving tot een grote uitdaging.

Historische achtergrond van het International Criminal Tribunal for Rwanda

De oprichting van het ICTR

De regering van Rwanda vroeg de Verenigde Naties om hulp bij het opzetten van een structuur (van *retributive justice*) voor het bestraffen van de grootste misdadigers die verantwoordelijk waren voor de genocide die zich in razend tempo had afgespeeld in Rwanda.

²⁵ President Paul Kagame, 'Preface', in: Phil Clark & Zachary D. Kaufman (ed.) *After genocide* (Londen 2008)

²⁶ Statuut van het ICTR, Officiële website van het ICTR, <http://www.unicttr.org/tabid/94/default.aspx> & Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide, [http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/260\(III\)](http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/260(III))

²⁷ Press release, International Criminal Tribunal for Rwanda, *ICTR Appeals Chamber takes Judicial Notice of Genocide in Rwanda* (Arusha 20 juni 2006)

²⁸ Megan M. Westberg, 'Rwanda's use of transitional justice after genocide: The Gacaca courts and the ICTR', *Kansas Law Review* (Volume 59, 2010) 331-367, 331.

Het nationale rechtssysteem van Rwanda was hiertoe niet in staat omdat het was verwoest ten tijde van de genocide.²⁹ Het *International Criminal Tribunal for Rwanda* werd vervolgens opgericht onder resolutie 955 van de VN-Veiligheidsraad, die op 31 december 1994 werd aangenomen. Het was de tweede keer dat de Verenigde Naties internationale juridische vervolging inzetten als mechanisme om de internationale vrede en veiligheid te handhaven onder hoofdstuk 7 van het VN-Handvest. Een jaar eerder werd onder resolutie 827 van de VN-Veiligheidsraad namelijk het *International Criminal Tribunal for Yugoslavia* (ICTY) opgericht.³⁰

In 1995 werd besloten dat het ICTR in Arusha, Tanzania, gestationeerd zou worden.³¹ Voorafgaand aan deze keuze voerde de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties een uitgebreid onderzoek uit naar verschillende vestigingsplaatsen voor het ICTR, waarbij Rwanda, Kenia en Tanzania als mogelijke opties werden onderzocht.³² Rwanda werd als vestigingsplaats uitgesloten vanwege een gebrek aan veiligheid; bovendien waren veel gebouwen door het grootschalige geweld verwoest. Bovendien zouden onpartijdigheid en objectiviteit moeilijk te waarborgen zijn wanneer het ICTR gezeteld zou zijn in Rwanda; daarom werd de voorkeur gegeven aan een neutraal territorium.³³

*“On the basis of the foregoing and given the positions of the Governments of Rwanda, Kenya and the United Republic of Tanzania and having, in addition, examined the considerations of justice and fairness as well as administrative efficiency, including access to witnesses, and economy, as mandated by paragraph 6 of Security Council resolution 955 (1994), it is my conclusion that the choice of Rwanda as the location of the seat would not be feasible or appropriate and that Arusha, the United Republic of Tanzania, should be selected as the seat of the Tribunal.”*³⁴

De structuur van het ICTR

De structuur van het ICTR is opgebouwd uit een drietal hoofdorganen.³⁵ Allereerst bestaat het tribunaal uit drie kamers en één kamer voor hoger beroep; gezamenlijk bestaan deze kamers uit zestien rechters. De kamers bestaan uit drie vaste rechters per kamer. De overige rechters, de zogenaamde *ad litem* rechters, worden telkens uit een *pool* van achttien *ad litem* rechters gekozen.³⁶ De kamer voor hoger beroep bestaat als enige kamer uit vijf rechters. De vier kamers bestaan uit

²⁹ Jane E. Stromseth, 'Pursuing accountability for atrocities after conflict: what impact on the rule of law?', *Georgetown Journal of International Law* (Volume 38, Issue 2, 2007) 251- 322, 267.

³⁰ Resolutie 827 (1993) van de VN Veiligheidsraad, Officiële website van de VN Veiligheidsraad, <http://www.un.org/Docs/scres/1993/scres93.htm>

³¹ Resolutie 977 (1995) van de VN Veiligheidsraad, Officiële website van de VN Veiligheidsraad, <http://www.un.org/documents/scres.htm>

³² Rapport van de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties, 13 februari 1995, Officiële website van de Verenigde Naties, <http://www.undemocracy.com/S-1995-134.pdf>

³³ Rapport van de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties, 13 februari 1995, Officiële website van de Verenigde Naties, <http://www.undemocracy.com/S-1995-134.pdf>

³⁴ Ibidem.

³⁵ Officiële website van het ICTR, *structuur van het ICTR*, <http://www.unictr.org/tabid/103/Default.aspx>

³⁶ Ibidem.

rechters die gekozen zijn door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties op basis van een door de VN Veiligheidsraad voorgelegde lijst.

Het tweede hoofdorgaan wordt gevormd door het zogenaamde *office of the prosecutor* oftewel de aanklager van het ICTR: Mr Hassan Bubacar Jallow, die afkomstig is uit Gambia en op 15 september 2003 door de VN-Veiligheidsraad werd aangesteld.

Het derde hoofdorgaan wordt gevormd door de *registry* oftewel de administratie van het tribunaal. Mr. Adama Dieng uit Senegal werd op 26 januari 2001 benoemd tot *Registrar* van het ICTR. Dit orgaan houdt zich bezig met de algemene administratie en het management van het tribunaal. Eén van de vele belangrijke taken van de administratie is het functioneren als communicatiekanaal voor het ICTR naar de buitenwereld toe.

De zaken van het ICTR

De eerste processen van het ICTR vingen aan in 1997. Op het moment van schrijven zijn er dertig zaken van het ICTR volledig afgerond. Daarnaast zijn 21 processen nog gaande en zijn er op dit moment negen verdachten in hoger beroep gegaan. Acht verdachten zijn vrijgesproken. Twee verdachten wachten nog op hun proces, twee verdachten zijn vrijgelaten en twee zaken zijn overgeheveld naar een nationale rechtbank. Dit brengt het totaal aan zaken en verdachten die voor het ICTR zijn gebracht, op 74.³⁷

Het ICTR is geautoriseerd om strafbare feiten te vervolgen die vallen onder de volgende vier soorten grote misdaden, namelijk schendingen van de Geneefse Conventie uit 1949, genocide, misdaden tegen de menselijkheid en oorlogsmisdaden.³⁸ Het ICTR werd opgericht met het volgende mandaat: “*to prosecute the persons most responsible for genocide and for other serious violations of international humanitarian law committed in Rwanda and by Rwandan citizens in the territory of neighboring States, between 1 January 1994 and 31 December 1994.*”³⁹ Het Rwanda-tribunaal is daarom net zoals het Joegoslavië-tribunaal een *ad hoc* tribunaal: het is enkel bevoegd strafbare feiten te vervolgen die gepleegd zijn binnen een bepaald gebied en tijdens een bepaalde periode. Het tribunaal is enkel opgericht voor de misdaden die in Rwanda en omliggende landen zijn gepleegd in het jaar 1994.

De relatie tussen het ICTR en de regering van Rwanda

Ondanks het feit dat de regering van Rwanda de internationale gemeenschap zélf om hulp vroeg,

³⁷ Officiële website van het ICTR, <http://www.unict.org/Cases/tabid/204/Default.aspx>

³⁸ George S. Yacoubian Jr, 'Evaluating the efficacy of the International Criminal Tribunals for Rwanda and the Former Yugoslavia', *World Affairs* (Volume 165, Issue 3, 2003), 133-141, 135.

³⁹ Resolutie 955 (1994) van de VN Veiligheidsraad, Officiële website van de VN Veiligheidsraad, <http://www.un.org/documents/scres.htm>

stemde het land, dat één van de tien gekozen landen was in de Veiligheidsraad, als enige land tegen de resolutie waarin de oprichting van het ICTR centraal stond.⁴⁰ De volgende drie redenen lagen hier grotendeels aan ten grondslag. Allereerst viel de stationering van het ICTR in Tanzania in plaats van in Rwanda niet in goede aarde. Ten tweede kan het ICTR de doodstraf niet opleggen; de hoogste straf die kan worden opgelegd is levenslange opsluiting. Deze afwezigheid van de doodstraf vormde een groot probleem voor de regering van Rwanda, aangezien de doodstraf in de nationale wetgeving van Rwanda werd toegepast tot in het jaar 2007. Tot slot was de regering van mening dat de tijdelijke jurisdictie van het tribunaal niet adequaat was en al eerder zou moeten zijn begonnen. Hierdoor was de relatie tussen het ICTR en de regering van Rwanda vanaf het begin ongemakkelijk en verstoord.

Bovendien verhinderde de regering het ICTR vanaf het begin onderzoek te doen naar soldaten van de *Rwandan Patriotic Front*, die in hun strijd om de slachtpartijen en genocide een halt toe te roepen zélf ook grootschalige misdaden hadden gepleegd.⁴¹ Deze RPF-soldaten hebben duizenden doden op hun naam staan.⁴²

De doelstellingen van het ICTR

De doelstellingen van het Rwanda-tribunaal worden in de pre-ambule van resolutie 955 van de VN Veiligheidsraad als volgt verwoord: “*the Security Council made clear that it established the ICTR to bring to justice the persons responsible for these violations of international humanitarian law, deter the recurrence of such crimes, and contribute to the restoration and maintenance of peace and reconciliation.*”⁴³

Het opwekken van afschrikking en hiermee voorkomen dat er ooit nogmaals zoiets zou kunnen gebeuren, is één van de doelen die genoemd worden. Daarnaast staat het bijdragen aan nationale verzoening en het herstellen en handhaven van vrede in de regio centraal.

Op internationaal strafrechtelijk gebied heeft het ICTR een belangrijke rol gespeeld. Op 2 september 1998 werd er voor het eerst iemand individueel verantwoordelijk gehouden voor genocide voor een internationaal strafhof. Ook plaatste het ICTR seksueel geweld voor het eerst als misdaad onder genocide.⁴⁴ Daarnaast heeft het ICTR een aantal kopstukken die verantwoordelijk zijn geweest voor de planning en uitvoering van de genocide, berecht. Op internationaal strafrechtelijk niveau heeft het ICTR dan ook een hoop bereikt.

⁴⁰ Jane E. Stromseth, ‘Pursuing accountability for atrocities after conflict: what impact on the rule of law?’, 276.

⁴¹ Alison Des Forges & Timothy Longman, ‘Legal responses to genocide in Rwanda’, in: Steven R. Ratner & James L. Bischoff (ed.) *International war crimes trials: making a difference?* (Texas 2004) 49-68, 55.

⁴² Amnesty International, Rwanda: Reports of killings and abductions by the Rwandese Patriotic Army, April-August 2004 (Londen 20 oktober 2004)

⁴³ Resolutie 955 (1994) van de VN Veiligheidsraad, Officiële website van de VN Veiligheidsraad, <http://www.un.org/documents/scres.htm>

⁴⁴ Birgit Schlutter, *Developments in customary international law* (Leiden 2010) 264.

Deze scriptie heeft echter niet als onderwerp de successen van het ICTR; veel interessanter in het kader van deze scriptie is de vraag in hoeverre deze informatie over het ICTR de Rwandese bevolking bereikt.

Het ICTR en haar outreach-activiteiten

Het zesde jaarverslag van het ICTR aan de VN-Veiligheidsraad uit 2001 is het eerste officiële document afkomstig van het ICTR waarin de term *outreach* wordt genoemd en het belang van *outreach* naar de bevolking van Rwanda wordt benadrukt.⁴⁵

*“ In order for the prosecution of the persons responsible for the 1994 genocide to contribute to national reconciliation in Rwanda, as envisaged by the Statute of the Tribunal, it is essential that the Rwandan people, and in particular their political leaders and other opinion-shapers such as the media, have an understanding of and confidence in the work of the Tribunal. This implies a sustained and effective public information programme to explain the role and the work of the Tribunal and its relevance to Rwanda.”*⁴⁶

Het ICTR omschrijft haar *outreach*-programma als een reeks pro-actieve projecten.⁴⁷ Zij maakt hierbij vooral gebruik van de massamedia (met name van de radio) en organiseert allerlei soorten informatiebijeenkomsten. Bij het uitvoeren van haar *outreach*-activiteiten maakt het ICTR gebruik van diverse communicatie- en mediakanalen.

Analfabetisme vormt een grote uitdaging voor *outreach* van het ICTR. Cijfers uit het jaar 2008 geven aan dat 29.6 % van de bevolking analfabeet is (23.7% van de mannelijke bevolking en 35.3% van de vrouwelijke bevolking.) Daarbij is een groot deel van de bevolking moeilijk te bereiken voor *outreach* omdat zij woont in de afgelegen, rurale gebieden. In 2008 woonde slechts 18% van de totale bevolking in de stedelijke gebieden. Het overgrote deel van de van de bevolking (82%) woont in rurale gebieden.⁴⁸

In 1998 richtte het ICTR een *outreach*-programma op, meer dan vier jaar na de oprichting van het tribunaal zélf.⁴⁹ *Outreach* valt onder de werkzaamheden van de Pers- en *Public Affairs*- afdeling.⁵⁰ In 2003 deed de VN-Veiligheidsraad via resolutie 1503 de volgende aanbeveling aan het ICTR (en

⁴⁵ Zesde jaarverslag van het ICTR aan de Algemene Vergadering van de VN, 2001, Officiële website van het ICTR, <http://www.unict.org/AboutICTR/AnnualReportstotheGeneralAssembly/tabid/117/Default.aspx>

⁴⁶ Zesde jaarverslag van het ICTR aan de Algemene Vergadering van de VN, 2001, Officiële website van het ICTR, <http://www.unict.org/AboutICTR/AnnualReportstotheGeneralAssembly/tabid/117/Default.aspx>

⁴⁷ Conference on challenging impunity, ‘The ICTR Outreach Program: Integrating Justice and Reconciliation’, Kigali Novotel, 7-8 November 2006.

⁴⁸ CIA World Fact Book, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/rw.html>

⁴⁹ Norman Henry Pentelovitch, ‘Seeing justice done: the importance of prioritizing outreach efforts at international criminal tribunals’, 451.

⁵⁰ Victor Peskin, ‘Courting Rwanda. The promises and Pitfalls of the ICTR Outreach Programme’, *Journal of International Criminal Justice* (Volume 3, Issue 4, 2005) 950-961, 951.

het ICTY): “.. and encourages the ICTY and ICTR Presidents, Prosecutors and Registrars to develop and improve their outreach programmes.”⁵¹ Het ICTY en het ICTR werden aangespoord hun *outreach*-programma's te ontwikkelen en te verbeteren.⁵² We zien dat er vanuit de internationale gemeenschap aandacht bestaat voor het belang van *outreach* naar de lokale bevolking. *Outreach* is belangrijk voor het ICTR. Het ICTR-*outreach*-programma is namelijk het primaire kanaal waardoor mensen geïnformeerd worden over (het werk van) het tribunaal. De jaarlijkse *outreach*-rapporten van het *International Criminal Court* die in het derde hoofdstuk uitgebreid aan bod komen, maken gebruik van een overzichtelijke indeling van de verschillende soorten *outreach*-activiteiten. Ik zal de volgende indeling overnemen en gebruiken om de *outreach*-activiteiten van het ICTR te bespreken: *Community Outreach*, *Academic Outreach*, *Legal Outreach* en *Media Outreach*. Hieronder zal ik kort bespreken wat onder de verschillende soorten *outreach* wordt verstaan. Hiervoor maak ik gebruik van de *outreach*-rapporten van het ICC, maar licht ik ook toe welk soort *outreach*-activiteiten ik onder welke categorie *outreach* schaar.⁵³ *Community outreach* is de meest brede en meest omvattende soort *outreach*. Veel verschillende soorten *outreach*-activiteiten richting verschillende groepen en leden van de gemeenschap kunnen we scharen onder *community outreach*. *Outreach*-activiteiten die speciaal georganiseerd worden voor speciale groepen van de gemeenschap zoals vrouwen, vluchtelingen en ex-soldaten worden door het ICC als voorbeelden gegeven van *community outreach*-activiteiten. Zelf schaar ik bijvoorbeeld ook het uitgeven van belangrijke documenten in braille voor blinden onder *community outreach*. *Academic outreach* richt zich op *outreach* richting de academische wereld zoals *outreach*-activiteiten richting universiteiten en vooral universitaire studenten die een opleiding volgen op het gebied van politieke wetenschappen, rechten of journalistiek. *Outreach* richting scholen schaar ik onder *community outreach*. Onder *legal outreach* wordt de *outreach* richting juridisch personeel, maar ook naar bijvoorbeeld mensenrechtenactivisten bedoeld. Onder *media outreach* worden *outreach*-activiteiten bedoeld die worden uitgevoerd door verschillende mediakanalen zoals radio- en televisieuitzendingen en het beschikbaar stellen van informatie op het internet door de betreffende tribunalen. Het ICC schaar ook trainingen voor journalisten onder *media outreach*.⁵⁴

⁵¹ Resolutie 1503 (2003) van de VN Veiligheidsraad, Officiële website van de VN Veiligheidsraad, <http://www.un.org/documents/scres.htm>

⁵² Steven Ratner, 'Welcoming remarks', in: Steven R. Ratner & James L. Bischoff (ed.), *International war crimes trials: making a difference?* (Texas 2004) 23.

⁵³ ICC Outreach Report 2009, http://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/8A3D8107-5421-4238-AA64-D5AB32D33247/281271/OR_2009_ENG_web.pdf

⁵⁴ Ibidem.

Community outreach

Umusanzu mu Bwiyunge

Het focuspunt voor het ICTR *outreach*-programma ligt bij het Informatie- en Documentatie Centrum *Umusanzu mu Bwiyunge*, wat “bijdrage aan verzoening” betekent in het Rwandees. Het centrum werd in september 2000 in de Rwandese hoofdstad Kigali opgericht.⁵⁵

"The launching of this centre is an important new dimension in the relationship between the International Tribunal and the people of Rwanda.", aldus de toenmalige registrar Mr. Okali.

Het centrum wordt gefinancierd door de Europese Unie.⁵⁶ Het centrum probeert een divers publiek op verschillende manieren te informeren over het Rwanda-tribunaal en haar werk. Zo heeft het centrum boeken, kranten, juridische documenten en audiovisueel materiaal tot haar beschikking om mensen te informeren. Hierbij zijn steeds meer documenten beschikbaar in de nationale taal Kinyarwanda.⁵⁷ Daarnaast distribueert *Umusanzu mu Bwiyunge* informatie en belangrijke documenten van het ICTR naar ruim honderd instituties in Rwanda. Ook heeft het centrum internettoegang en acht computers waar bezoekers gebruik van kunnen maken. Vooral het videoarchief met hierin beelden van rechtszaken is populair. Het informatiecentrum wordt vooral gebruikt door studenten en onderzoekers die informatie over het tribunaal willen hebben. Het centrum wordt daarnaast gebruikt voor het houden van seminars, informatiebijeenkomsten, filmvertoningen en persbijeenkomsten.⁵⁸ Momenteel heeft het centrum ongeveer honderd bezoekers per dag, waaronder voornamelijk studenten, journalisten en juridisch personeel.⁵⁹

Hier dient zich direct het eerste probleem aan ten opzichte van *outreach*-activiteiten in Rwanda. De locatie in Kigali, de hoofdstad, brengt namelijk een praktisch probleem met zich mee met betrekking tot de toegang voor het overgrote deel van de bevolking. Het betekent namelijk dat men in staat moet zijn af te reizen naar Kigali om gebruik te kunnen maken van de vele voorzieningen die het centrum biedt, zoals internettoegang. Het centrum bereikt daarom vooral de stedelijke bevolking van Rwanda, terwijl het overgrote deel van de bevolking in (vaak afgelegen) rurale gebieden woont. Zich bewust zijnde van dit probleem heeft het ICTR naast het hoofdcentrum in Kigali nog tien kleine provinciale “satellietcentra” opgericht.⁶⁰ Hoeveel mensen hierdoor precies

⁵⁵ International Criminal Tribunal for Rwanda Press Release, Arusha 25 september 2000, ‘ICTR Information Centre opens in Kigali’, <http://69.94.11.53/ENGLISH/PRESSREL/2000/241.htm>

⁵⁶ Arusha Times, 22-28 November 2008, “ICTR Registrar opens new information centre in Kigali” http://www.arushatimes.co.tz/2008/46/un_tribunal_1.htm

⁵⁷ International Criminal Tribunal for Rwanda, Conference on challenging impunity, Kigali Novotel, 7-8 november 2006, http://69.94.11.53/ENGLISH/challenging_impunity/gallimore.pdf

⁵⁸ Negende jaarverslag van het ICTR aan de Algemene Vergadering van de VN, 2004. <http://www.unictr.org/AboutICTR/AnnualReportstotheGeneralAssembly/tabid/117/Default.aspx>

⁵⁹ International Criminal Tribunal for Rwanda Factsheet No.1, “*The tribunal at a glance*” <http://69.94.11.53/ENGLISH/factsheets/1.htm>

⁶⁰ International Criminal Tribunal for Rwanda, Conference on challenging impunity, Kigali Novotel, 7-8 november

worden bereikt is echter onduidelijk.

Townhall meetings

In het kader van *outreach* organiseert het ICTR zogenaamde *townhall meetings* voor de lokale bevolking. In een speciale handleiding voor internationale juridische instituties definieert het *International Centre for Transitional Justice (ICTJ)* *townhall meetings* als volgt: “*Usually upwards of 100 to 400 people gather in town halls or similar meeting places located in individual communities. The aim is to provide basic information about the institution and then to respond to questions that arise. Typically, there is a short (10 to 20 minutes) address by an outreach or other senior official from the institution, followed by 45 to 60 minutes of questions and comments from the audience.*”⁶¹ Helaas zijn er geen gegevens beschikbaar over het aantal *townhall meetings* dat wordt gehouden in Rwanda.

Outreach naar de regering en lokale bestuurders van Rwanda

De regering van Rwanda is de meest uitgesproken en grootste criticus op het ICTR. Daarom is *outreach* naar de regering erg belangrijk; ook de regering moet immers geïnformeerd en positief gestemd worden over het ICTR. In het jaarverslag van het ICTR uit 2001 aan de Algemene Vergadering van de VN lezen we dat seniorafgezanten van het tribunaal, in het bijzonder de aanklagers, af en toe lokale bestuurders in plaatsen in Rwanda bezoeken met het doel uitleg te geven over de werkzaamheden en doelstellingen van het ICTR. Zo lezen we: “*It is essential that the Rwandan and in particular their political leaders and other opinion-shapers such as the media, have an understanding of and confidence in the work of the Tribunal. This implies a sustained and effective public information programme to explain the role and the work of the Tribunal and its relevance to Rwanda.*”⁶²

Media outreach

Radio Rwanda

Het ICTR besteedde vanaf het begin van haar *outreach*-programma in 1998 veel aandacht aan radio-uitzendingen. Radio is namelijk het belangrijkste, populairste en meest toegankelijke communicatiemedium onder de Rwandese bevolking. Al geruime tijd speelt het medium een grote rol in de

2006, http://69.94.11.53/ENGLISH/challenging_impunity/gallimore.pdf

⁶¹ International Centre for Transitional Justice, Robin Vincent, *An administrative practices manual for internationally assisted criminal justice institutions*, 2007.

⁶² Zesde jaarverslag van het ICTR aan de Algemene Vergadering van de VN, 2001, <http://www.unictr.org/AboutICTR/AnnualReportstotheGeneralAssembly/tabid/117/Default.aspx>

Rwandese samenleving. Tijdens de genocide werd het medium gebruikt én misbruikt voor propagandadoeleinden. Hierdoor heeft de radio wellicht een negatieve bijklank voor de inwoners van Rwanda als zijnde niet transparant en neutraal. Naar deze vraag is helaas nooit onderzoek gedaan en hier zijn dan ook geen cijfers of academische literatuur over beschikbaar. Radio is de meest effectieve vorm van massacommunicatie vanwege de hoge mate van analfabetisme in Rwanda, de geringe toegankelijkheid tot televisie en de geringe beschikbaarheid van kranten.

Het *outreach*-programma van het ICTR steunt een aantal Rwandese journalisten die elke dag verslag geven vanuit Arusha. Een groep van hoogstens zes Rwandese journalisten wordt regelmatig naar het ICTR gevlogen vanuit Kigali door een VN-vliegtuig om informatie uit de eerste hand te verkrijgen en direct over belangrijke zaken te kunnen rapporteren. Radio Rwanda verzorgt regelmatig uitzendingen over de rechtszaken en uitspraken van het tribunaal, zowel in het Frans, Engels als in de nationale taal van Rwanda: Kinyarwanda.

De grootste twee uitdagingen voor *outreach* zijn de grote mate van analfabetisme in Rwanda en het feit dat het grootste deel van de bevolking van Rwanda in rurale gebieden woont. Door de radio worden beide obstakels overbrugd. Voor het beluisteren van een radio-uitzending hoeft iemand immers niet te kunnen lezen of schrijven; ook hebben de meeste regio's in Rwanda radio-ontvangst.

*“Given the priority accorded to radio as the most important medium in Rwanda, the outreach programme has supported Rwandan journalists who broadcast on a daily basis from Arusha. These journalists are from Office Rwandais de l’information and the Ministry of Justice. Through this strategy, ICTR, in collaboration with these two institutions, aims to fill the information gap about the Tribunal’s work in the Rwandan hinterland and grass-roots population.”*⁶³

Auteur van onder andere *Global Justice* (2006) en *Rwanda's Genocide* (2005), Moghalu stelt dat er een positieve ontwikkeling te zien is van de verslaggeving over het ICTR.⁶⁴ De kwantiteit van berichtgeving over het ICTR is toegenomen. De kwaliteit is volgens Moghalu echter niet goed; de informatie is vaak oppervlakkig en niet diepgaand.

Digitale media

Het tribunaal heeft een speciale film uitgebracht over het werk van het tribunaal: *Justice Today, Peace Tomorrow*. De film is in drie talen uitgebracht: in het Kinyarwanda, Engels en Frans en is vervolgens verspreid naar lokale en internationale televisiestations, universiteiten, NGO's en indivi-

⁶³ 59Ste sessie van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties, *Report of the International Criminal Tribunal for the Prosecution of Persons Responsible for Genocide and Other Serious Violations of International Humanitarian Law Committed in the Territory of Rwanda and Rwandan Citizens Responsible for Genocide and Other Such Violations Committed in the Territory of Neighbouring States between 1 January and 31 December 1994*, 27 juli 2004, <http://www.undemocracy.com/A-59-183.pdf>

⁶⁴ Kingsly Chiedu Moghalu, *Image and reality of war crimes justice: external perceptions of the International Criminal Tribunal for Rwanda* (vol 26, 2002) 21-46. *The Fletcher Forum of World Affairs* <http://fletcher.tufts.edu/forum/archives/pdfs/26-2pdfs/moghalu.pdf>

duen. In februari 2010 werden cd-roms en dvd's uitgegeven met hierop verslaggeving van de belangrijkste juridische activiteiten van het ICTR tot 2009. Deze cd-roms en dvd's werden internationaal verspreid naar advocaten, NGO's, bibliotheken, universiteiten, ambassades en ook naar bezoekers van het ICTR.

Ook de online database wordt regelmatig bijgewerkt. Bovendien is de website van het ICTR verbeterd; de meeste belangrijke documenten van het ICTR zijn nu ook beschikbaar in het Kinyarwanda. Pas in het jaar 2000 opende het ICTR een deel van de website in het Kinyarwanda (de nationale taal van Rwanda) en werden belangrijke beslissingen van het ICTR ook in het Kinyarwanda vertaald. Voor die tijd was de Rwandese bevolking dus uitgesloten van kennis over deze invloedrijke, belangrijke teksten.

Een tweede probleem ten opzichte van deze vorm van outreach in Rwanda komt hierbij om de hoek kijken. Een zeer klein gedeelte van de Rwandezen heeft toegang tot internet en televisie. We zien dat de *outreach*-activiteiten op het gebied van digitale media zich vooral richten op informatieverstrekking aan de elite van Rwanda en zich niet richten op het overgrote deel van de Rwandese bevolking, die immers geen internet- en televisietoegang heeft.⁶⁵

Legal Outreach

Sinds maart 2000 hebben ook Rwandese rechters vanuit het hele land seminars gevolgd in Arusha. In maart 2010 werd er in Nyanza, Rwanda een workshop gehouden voor Rwandees juridisch personeel met het doel informatie te geven over het gebruik van juridische documenten van het ICTR die in online beschikbaar zijn.⁶⁶

Academic Outreach

Een ander onderdeel van *outreach* is het stageprogramma dat werd opgericht voor Rwandese rechtenstudenten, waarbij deze studenten een periode stage kunnen lopen bij het ICTR. Bovendien verrichten diverse professoren van de nationale universiteit van Rwanda in Butare onderzoek naar het tribunaal in Arusha. Jaarlijks wordt er een onderzoeksprijs uitgereikt aan succesvolle studenten door het ICTR.

Een ander onderdeel van het *outreach*-programma wordt gevormd door het faciliteren van bezoeken aan het tribunaal door bijvoorbeeld de Rwandese media (journalisten van kranten en tv), Rwandese parlementariërs en juridisch personeel uit Rwanda. Bezoekers kunnen de rechtspraak op deze wijze

⁶⁵ Longman, Timothy, 'The domestic impact of the International Criminal Tribunal for Rwanda', 28.

⁶⁶ Conference on challenging impunity, *The ICTR Outreach Program: Integrating Justice and Reconciliation*, Kigali Novotel, 7-8 November 2006

http://69.94.11.53/ENGLISH/challenging_impunity/gallimore.pdf

met eigen ogen zien door een zitting bij te wonen; daarnaast wordt men geïnformeerd over de voortgang van het tribunaal.⁶⁷

Als we bovenstaande *outreach*-activiteiten gezamenlijk bekijken, is vast te stellen dat de meeste informatie wordt gegeven aan de elite van Rwanda; juridisch personeel en studenten zijn hier voorbeelden van. Ook in het zesde jaarverslag van het ICTR aan de Algemene Vergadering lezen we de volgende zinsnede in het kader van *outreach*: “*..it is essential that the Rwandan people, and in particular their political leaders and other opinion-shapers such as the media, have an understanding of and confidence in the work of the Tribunal.*”⁶⁸

Bovenstaand citaat laat helaas zien dat de nadruk bij *outreach* van het ICTR ligt op het informeren van de elite zoals de media en politieke leiders en niet van de rest van de bevolking van Rwanda, een negatieve constatering. Een zo breed en groot mogelijk deel van de bevolking van Rwanda zou immers bereikt moeten worden om *outreach* tot een succes te maken.

Alleen de *townhall meetings* worden vaak gehouden in dorpen in rurale gebieden, waarbij laag- en niet-opgeleiden geïnformeerd worden en daarbij de kans krijgen vragen te stellen. Ook de radio is een communicatiemiddel dat zeer effectief werkt aangezien het een groot aantal mensen kan bereiken, met name in afgelegen, rurale gebieden. Het ICTR geeft in haar jaarverslagen aan de Verenigde Naties helaas geen informatie over welke *outreach*-activiteiten er hoe vaak jaarlijks worden gehouden.

Als we de verschillende jaarverslagen van het ICTR aan de Algemene Vergadering van de VN nauwkeurig bestuderen, zien we dat het soort informatie dat over het ICTR wordt verstrekt, veelal basisinformatie is; de informatie bevat voornamelijk feitelijke gegevens zoals regels en procedures van het ICTR en informatie over de verschillende rechtszaken van het ICTR.

Hieronder zal *outreach* en het ICTR binnen de theoretische modellen afkomstig van Norman Henry Pentelovitch en Victor Peskin bekeken worden.

Het model van Norman Henry Pentelovitch

Pentelovitch onderscheidt vier factoren die invloed hebben op de effectiviteit van *outreach*.

Hieronder zal ik elk van deze factoren aan de hand van bovenstaande informatie en gegevens stuk voor stuk bespreken.

⁶⁷ Ibidem.

⁶⁸ Zesde jaarverslag van het ICTR aan de Algemene Vergadering van de VN, 2001, <http://www.unictr.org/AboutICTR/AnnualReportstotheGeneralAssembly/tabid/117/Default.aspx>

Timing

In 1998 richtte het ICTR een *outreach*-programma op, meer dan vier jaar na de oprichting van het tribunaal zélf. Hierop is veel kritiek gekomen; er werd immers veel te laat begonnen met het opzetten en uitvoeren van *outreach*-activiteiten in Rwanda. In de tussenliggende periode van vier jaar beïnvloedde de Rwandese regering de publieke perceptie ten opzichte van het tribunaal, vooral op negatieve wijze.⁶⁹ Vanaf het begin had het ICTR haar doelstellingen in Rwanda zoveel mogelijk bekend moeten maken.

Als we de eerste twee jaarverslagen aan de Algemene Vergadering van de VN, en daarin de secties over de *registry*, bestuderen, komt naar voren dat het ICTR zich wel degelijk bezighield met *outreach*.

*“There is also an urgent need to initiate appropriate measures to inform and educate the international community about the extent and scope of the work done by the Tribunal to dispel the misconceptions about the work of the Tribunal.”*⁷⁰

Het is opvallend dat er in de eerste jaarverslagen alleen zorg en aandacht wordt besteed aan het belang van *outreach* en informatieverstrekking aan de internationale gemeenschap. De lokale bevolking, de bevolking van Rwanda, wordt niet genoemd voordat het *outreach*-programma werd opgericht. In het onderzoeksrapport van de Secretaris-Generaal uit 1995 over de vestigingsplaats van het ICTR wordt echter benadrukt dat er in beginsel de voorkeur zou worden gegeven aan Rwanda als vestigingsplaats vanwege de grotere sociologische en educatieve impact op de bevolking en regering van Rwanda. Al tijdens de oprichting van het tribunaal werd er dus wel degelijk indirect gesproken over *outreach*, zoals ook uit de volgende zinsnede duidelijk blijkt: *“It has repeatedly been emphasized by the Government and the international community that the problem of impunity for crimes committed in Rwanda must not only be addressed but must also be seen to be addressed by the people most directly concerned.”*⁷¹

Hoe dan ook werd een echt *outreach*-programma, waarin werd gesproken over *outreach* naar de lokale bevolking, te laat opgericht. Het ICTR en het ICTY waren de eerste internationale tribunalen na Neurenberg en Tokio, die op hun beurt ook geen *outreach*-programma tot hun beschikking hadden. De tribunalen die volgden op het ICTY en het ICTR hadden wat dit betreft dan ook een voorsprong.

⁶⁹ Peskin, Victor, ‘Courting Rwanda. The promises and Pitfalls of the ICTR Outreach Programme’, 955.

⁷⁰ Tweede jaarverslag van het ICTR aan de Algemene Vergadering van de VN, 1997, <http://www.unict.org/AboutICTR/AnnualReportstotheGeneralAssembly/tabid/117/Default.aspx>

⁷¹ Rapport van de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties, 13 februari 1995, Officiële website van de Verenigde Naties, <http://www.undemocracy.com/S-1995-134.pdf>

Financiering

Het *outreach*-programma van het ICTR wordt niet financieel ondersteund vanuit het tribunaal zélf. Het feit dat het ICTR zélf niet financieel garant staat, steun draagt en bijdraagt aan het *outreach*-programma zegt iets over het belang en de waarde die het ICTR hecht aan de *outreach*-activiteiten van haar eigen tribunaal. Het wordt als een bijzaak gezien; als een onderdeel van het tribunaal dat niet tot de kerntaken van het tribunaal behoort, terwijl dit nu juist wel het geval zou moeten zijn. Het *outreach*-programma van het ICTR is volledig afhankelijk van vrijwillige bijdragen, die voornamelijk afkomstig zijn van de Europese Commissie. Naast het reguliere budget van het ICTR geven bepaalde landen aanvullende giften aan het zogenaamde *ICTR Trust Fund*, waaruit het meeste *outreach*-werk wordt gefinancierd. Het donorland dat geld geeft aan het *ICTR Trust Fund* besluit vervolgens op welke wijze het geld wordt besteed. Zo werd met een schenking vanuit Duitsland het *Youth Sensitization Project* gefinancierd.

Een veelgehoorde kritiek op het ICTR is het feit dat beide ad hoc tribunalen van de VN (zowel het ICTR als het ICTY) zeer veel geld kosten en uitgeven, meer dan tien procent van het totale jaarlijkse budget van de VN. Tussen 1994 en 2008 heeft het ICTR zo'n 1,1 miljard dollar gekost.⁷² Recente gegevens zijn als volgt: “*For biennium 2010-2011, the General Assembly of the United Nations approved initial appropriations for ICTR of \$245,295,800 gross (\$227,246,500 net).*”⁷³ Het is onduidelijk waarom er geen financiële middelen voor *outreach* beschikbaar zijn.

Aparte outreach-afdeling

Het ICTR heeft geen aparte afdeling voor *outreach*; *outreach*-activiteiten vallen onder de werkzaamheden van het personeel dat werkt voor de Pers en Public Affairs-afdeling, dit in tegenstelling tot het ICTY, dat met haar *outreach*-programma tegelijkertijd een aparte *outreach*-afdeling oprichtte.

Planning en strategie

Het ICTR mist een afgebakende planning en/of strategie ten opzichte van *outreach*. Dit houdt nauw verband met de wijze waarop *outreach*-activiteiten van het ICTR worden gefinancierd. De *outreach*-activiteiten worden bekostigd met geld afkomstig uit het zogenaamde *ICTR Trust Fund* waar verschillende donorlanden geld aan doneren. De donorlanden van het *ICTR Trust Fund* bepalen hierna zelf waaraan “hun geld” wordt uitgegeven. Hieruit blijkt dat een overkoepelende strategie of planning afwezig is. In de jaarverslagen aan de Algemene Vergadering van de VN

⁷² Westberg, ‘Rwanda’s use of transitional justice after genocide: The Gacaca courts and the ICTR’, 335.

⁷³ Officiële website van het ICTR, Algemene informatie, <http://www.unictr.org/tabid/103/Default.aspx>

kunnen we de *outreach*-activiteiten van het betreffende jaar terugvinden en soms aandachtspunten lezen voor het komende jaar. Een werkelijk document met hierin een afgebakende strategie of planning ontbreekt, net zoals gegevens over welke *outreach*-activiteiten waar, wanneer en hoe vaak worden gehouden.⁷⁴

Doordat de afdeling *outreach* geen duidelijke en afgebakende doelstellingen heeft, is het voor het ICTR lastig te toetsen of de gehouden *outreach*-activiteiten succesvol zijn geweest.

Het model van Victor Peskin

Victor Peskin onderscheidt twee modellen: het “*engagement model*” en het “*transparency model*”. Het *transparency model* gaat uit van het leveren van basisinformatie door en over het tribunaal. Het *engagement model* heeft hiernaast het doel interactie met en een dialoog tussen de lokale bevolking en het tribunaal te ontwikkelen.

De *outreach*-activiteiten van het ICTR kunnen we zowel onder het *transparency model* als onder het *engagement model* plaatsen. De nadruk ligt op het *transparency model*, waarbij pure informatieverstrekking centraal staat.

Radio-uitzendingen, digitale media zoals een film en cd-roms, en bezoeken van en naar het ICTR zijn voorbeelden die onder het *transparency model* te brengen zijn. Het (personeel van het) ICTR geeft vooral informatie over zichzelf, zonder gebruik te maken van dialoog of interactie. De verschillende doelgroepen worden alleen geïnformeerd over het ICTR, haar werkzaamheden en doelstellingen, vooral via de radio en via verschillende soorten informatiebijeenkomsten. Ook het informatiecentrum in Kigali heeft vooral het doel te informeren en valt hierdoor te plaatsen onder het *transparency model*. Daarentegen zijn seminars (voor kleinere groepen) en trainingen twee duidelijke voorbeelden van *outreach*-activiteiten die onder het *engagement model* te plaatsen zijn. Bij deze activiteiten is er immers volop ruimte voor dialoog en interactie.

We zien echter dat door de activiteiten die we onder het *engagement model* kunnen plaatsen vooral de elite wordt bereikt. Trainingen en seminars worden vaak gevolgd door bijvoorbeeld journalisten en juridisch personeel. Een gemiddelde Rwandese boer zal hier immers niet aan deelnemen. Dit is te bestempelen als een negatieve constatering. Door *outreach*-activiteiten dient een zo breed en groot mogelijk deel van de bevolking bereikt te worden. Als enkel de elite wordt bereikt betekent

⁷⁴ Als voorbeeld hierbij het vijftiende en tevens laatste jaarverslag van het ICTR aan de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties uit 2010 waarin we onder “Activities of the Registrar” achtereenvolgens de volgende punten lezen: 61. *Ten additional provincial information centres were opened at different locations in Rwanda;* 62. *One of the flagship outreach projects relates to youth sensitization and genocide prevention education in the Great Lakes Region;* 63. *Other outreach activities, funded by the European Union, are aimed at strengthening the capacity of the Rwandan judiciary and raising awareness of the work of the Tribunal among the Rwandan public.* Hieruit komt duidelijk naar voren dat de aandachtspunten uit dit betreffende jaar besproken worden zonder dat we hierbij een afgebakende strategie of planning naar voren zien komen.
<http://www.unictr.org/Portals/0/English/AnnualReports/s-2010-408e.pdf>

dit dat een groot en belangrijk deel van de bevolking niet bereikt wordt door *outreach*. Dit is problematisch aangezien ook de lokale bevolking informatie dient te krijgen over en door het ICTR. Door de activiteiten die vallen onder het *transparency model* wordt een groter en diverser publiek bereikt. Zo bereikt de radio in het bijzonder alle lagen van de bevolking. Maar het informatiecentrum gelegen in de hoofdstad Kigali bereikt ook vooral de stedelijke bevolking en wordt voornamelijk bezocht door studenten, onderzoekers en juridisch personeel - door de elite dus. *Townhall meetings* vormen een combinatie tussen pure informatieverstrekking en interactie met de betreffende bevolking. Aan de ene kant worden mensen namelijk geïnformeerd over het tribunaal; aan de andere kant is er ruimte voor het stellen van vragen en het voeren van discussie. *Townhall meetings* kunnen we daarom binnen het model van Peskin zien als een combinatie van *engagement* en *transparency*.

Voor het slagen van *outreach*-activiteiten van het ICTR is het van groot belang dat de gewone Rwandees ook toegang krijgt tot de praktijk van het ICTR en er bovendien een dialoog wordt aangegaan met de bevolking. Vooral in de ontwikkeling van het *engagement model* ligt er een grote uitdaging voor het ICTR om hierbij een diverser publiek te bereiken. Ondanks haar vele tekortkomingen zijn de radio en *townhall meetings* positieve ontwikkelingen op het gebied van *outreach* te noemen.

De mening en houding van de Rwandese bevolking over het ICTR

Vele wetenschappelijke teksten zijn negatief over het ICTR als *transitional* mechanisme omdat het in beginsel niet aan zou sluiten bij de wensen en behoeften van de Rwandese bevolking en cultuur. Deze auteurs geven de voorkeur aan methoden van *restorative justice* waarbij meer aandacht wordt besteed aan culturele en lokale visies op gerechtigheid en verzoening:

“...the ICTR has failed to strike the appropriate balance between the local culture and the international tribunal.”⁷⁵

“Second, the ICTR is too far removed from Rwandan life and works against - rather than with - the culture and the people of Rwanda.”⁷⁶

Daarnaast zijn vele auteurs negatief over het ICTR en haar relatie tot de lokale bevolking. *Outreach* van het ICTR richting de inwoners van Rwanda zou niet goed werken; de houding en mening van de Rwandese bevolking ten opzichte van het ICTR wordt hierbij zeer negatief voorgesteld:

“The main sentiment in Rwanda regarding the ICTR may well be massive ignorance: ordinary

⁷⁵ Westberg, ‘Rwanda’s use of transitional justice after genocide’, 332.

⁷⁶ Ibidem, 359.

people know or understand next to nothing about the tribunal's work, proceedings, or results."⁷⁷

Bovenstaande conclusies sluiten dus gedeeltelijk aan bij voorgaande analyse op basis van de modellen van Peskin en Pentelovitch. De vraag is echter hoe deze analyse standhoudt wanneer naar de mening van de bevolking zélf gevraagd wordt.

De mening en houding van de Rwandese bevolking over het ICTR is interessant en belangrijk om te bestuderen, omdat deze gegevens laten zien of *outrreach* haar vruchten heeft afgeworpen en de Rwandese bevolking daadwerkelijk heeft geïnformeerd over het ICTR, haar doelstellingen en haar werkzaamheden. Daarbij vormt het een toets van de vele negatieve geluiden die er in de wetenschappelijke literatuur bestaan. Pas na bestudering van de mening en houding van de Rwandese bevolking zélf kunnen we concluderen of het ICTR succesvol is geweest in het bereiken van haar doelstellingen op het gebied van *outrreach*.

Connecting justice to human experience

In augustus 2004 publiceerden Timothy Longman, Phuong Pham en Harvey M. Weinstein van het *Human Rights Centre* van de Universiteit van Californië, Berkeley hun uitgebreide onderzoek waarin de mening van de Rwandese bevolking naar voren komt: *Connecting justice to human experience: attitudes toward accountability and reconciliation in Rwanda*.⁷⁸ Om inzicht te krijgen in de impact van het ICTR op de bevolking van Rwanda voerden deze onderzoekers in 2002 een multidisciplinair onderzoek uit naar de kennis over en de houding ten opzichte van gerechtigheid en verzoening. Op basis van deze gegevens publiceerden ze tevens het artikel *Trauma and PTSD symptoms in Rwanda* over de invloed van traumatische gebeurtenissen op post-traumatische stresssymptomen.⁷⁹ Tijdens het bevolkingsonderzoek werden ook de mening en houding ten opzichte van het ICTR en haar werk onderzocht.

In februari 2002 werden 2091 respondenten in vier gemeenten in Rwanda geselecteerd; mensen afkomstig uit verschillende delen van Rwanda hebben immers verschillende ervaringen (gehad) tijdens de genocide en met het ICTR. De vragenlijst bestond uit negen secties, waarvan één sectie zich richtte op de houding en mening ten opzichte van het ICTR. Deze sectie over het ICTR bevatte statements over het ICTR, haar beleid en haar functioneren, waarover de respondenten hun mening dienden te geven.

Een belangrijke kanttekening die gemaakt dient te worden bij gebruik van dit bevolkingsonderzoek

⁷⁷ Peter Uvin, 'Western and Local approaches to justice in Rwanda', *Global governance* (Volume 9, 2003) 221.

⁷⁸ Timothy Longman, Phuong Pham & Harvey Weinstein, 'Connecting justice to human experience: attitudes toward accountability and reconciliation in Rwanda', Eric Stover & Harvey M. Weinstein (ed.) in: *My neighbour, my enemy, Justice and community in the aftermath of mass atrocity* (Cambridge 2004) 206- 226.

⁷⁹ Phuong N. Pham, Harvey M. Weinstein & Timothy Longman, 'Trauma and PTSD symptoms in Rwanda', *The journal of the American Medical Association* (Vol.294, No.5, 2004) 602- 612.

is dat het de mening en houding weergeeft van een zeer klein percentage van de Rwandese bevolking. De representativiteit is dan ook problematisch. Vanwege het ontbreken van andere studies en data is het gebruik van dit onderzoek echter onmisbaar. De zinsnede die naar voren komt in een artikel van Peter Uvin dient daarbij meegenomen te worden: “*There are, as always in deeply divided societies such as Rwanda, many different and often contradictory strands of perception and interpretation.*”⁸⁰

Basisinformatie over het ICTR

Als we kijken naar de antwoorden op de verschillende vragen zien we telkens een opvallend groot percentage van de respondenten dat antwoordt met “*not informed*”. Op verschillende vragen was meer dan een derde van de respondenten niet in staat zijn of haar mening te geven vanwege een gebrek aan kennis. Zo konden degenen die ongeïnformeerd waren over het werk van het ICTR uiteraard niet aangeven of zij het eens waren met de basisprincipes van het ICTR betreffende legitimiteit, de rol en de vooruitgang van het ICTR en haar processen, simpelweg omdat zij niets afwisten van het tribunaal.

Op de vraag: “*How well informed do you feel about the Arusha Tribunal?*” antwoordde slechts 0.7% “*well informed*” en 10.5% “*informed*”. 55.9% antwoordde “*not well informed*” en 31.3% “*not informed at all*”. Ruim 87% van de respondenten gaf hiermee aan niet of nauwelijks geïnformeerd te zijn over het ICTR en haar werkzaamheden. Een man uit Cyarwa zei het volgende: “*I have only heard talk of the Tribunal, but I don't know what it is about.*”⁸¹

Hierbij is het belangrijk op te merken dat de gegevens waarop deze en onderstaande uitspraken gebaseerd zijn, verzameld zijn in 2002. Over de periode daarna zijn helaas geen bevolkingsonderzoeken beschikbaar.

De meeste respondenten vertelden via de radio “iets” gehoord te hebben over het ICTR, maar zeiden hierbij niets te weten over de doelstellingen en activiteiten van het ICTR.

Als we deze gegevens koppelen aan het model van Victor Peskin zien we dat het *outreach*-programma van het ICTR laag scoort op zowel het *transparency* als het *engagement model*. Het *transparency* model gaat uit van het leveren van basisinformatie door en over het tribunaal. Uit bovenstaand bevolkingsonderzoek komt naar voren dat deze kennis bij de respondenten veelal ontbrak. Daarnaast werd enkel de elite bereikt door de activiteiten die vallen onder *engagement*, het overgrote deel van de lokale Rwandese bevolking werd ook door interactieve *outreach*-activiteiten immers niet bereikt. Het bevolkingsonderzoek wees uit dat de hoeveelheid kennis die iemand bezit

⁸⁰ Peter Uvin & Charles Mironko, ‘Western and Local approaches to justice in Rwanda’, *Global governance* (Volume 9, 2003) 219-231, 221.

⁸¹ Timothy Longman, ‘The domestic impact of the International Criminal Tribunal for Rwanda’, in: Steven R. Ratner & James L. Bischoff (ed.), *International war crimes trials: making a difference?* (Texas 2004) 33-41, 37.

een positieve invloed heeft op de houding ten opzichte van het ICTR. Daarom is het leveren van basisinformatie over het ICTR des te meer van groot belang.

Het belang van juridische vervolging

96.8% van de respondenten “*agreed*” of “*strongly agreed*” met de stelling: “*It is important for those who committed crimes during the war to be tried.*” Het voorgaande geeft het belang van juridische vervolging voor de Rwandese bevolking aan. Een overgrote meerderheid is immers van mening dat oorlogsmisdadigers vervolgd dienen te worden. Bijna iedereen staat positief tegenover berechting. 92.3% procent bovendien “*agreed*” of “*strongly agreed*” met de stelling “*To use genocide trials to punish those who did wrong.*” Een vrouw uit Butare gaf het belang van juridische vervolging duidelijk aan: “*Reconciliation is possible only if the criminal is punished.*”

"The Arusha Tribunal is promoting reconciliation in Rwanda"

	Strongly agree	Agree	Uncertain	Disagree	Strongly disagree	Not informed
%	4.3	31.3	27.7	11.8	7.3	27.4

⁸²

Een meerderheid van de respondenten was van mening dat het ICTR een bijdrage levert aan verzoening. Deze uitkomst is interessant aangezien *retributive justice* door verschillende auteurs en wetenschappers immers als niet passend wordt gezien in de Rwandese samenleving.⁸³

Respondenten die meerdere traumatische gebeurtenissen hadden meegemaakt tijdens de genocide gaven daarbij de voorkeur aan vervolgingen door het ICTR en verkozen het ICTR boven nationale gerechtshoven, “*local justice*” en verzoening door middel van Gacaca- processen.⁸⁴

“Victor’s justice”

Uit het bevolkingsonderzoek kwam naar voren dat een groot deel van de respondenten van mening was dat het ICTR, maar ook de nationale tribunalen, enkel “*victor's justice*” zouden bereiken.⁸⁵

Misdaden gepleegd door Hutu’s tegen Tutsi’s worden vervolgd, terwijl Tutsi misdadigers niet vervolgd worden door het ICTR. Een respondente uit Buyoga stelde “*Rwandan justice is unilateral. It pursues only one part of the population, even though there are assassins on the other side too. By focusing exclusively on crimes committed by Hutu against Tutsi, trials – from the ICTR to gacaca –*

⁸² Timothy Longman, Phuong Pham & Harvey Weinstein, ‘Connecting justice to human experience’, 216.

⁸³ Allison Corey & Sandra F. Joireman, *Retributive justice: The Gacaca courts in Rwanda*, *African Affairs* (Volume 103, 2004) ; Jennifer Ridell, *Addressing crimes against international law: Rwanda’s Gacaca in practice* (2005) Alana Erin Tiemessen, ‘Arusha: Gacaca Justice in Post-Genocide Rwanda’, *African Studies Quarterly* (2005)

⁸⁴ Timothy Longman, Phuong Pham & Harvey Weinstein, ‘Connecting justice to human experience’, 218.

⁸⁵ Ibidem.

have reinforced ethnic consciousness rather than promoting a national identity.”⁸⁶

Als we onderstaande tabel bekijken zien we dat Hutu’s het ICTR meer als een vorm van “*victor’s justice*” zien dan Tutsi’s. 18.6% van de Hutu’s “*agreed*” of “*strongly agreed*”, tegenover 14.6% van de Tutsi’s. Ondanks het feit dat er onder een deel van zowel de Hutu als Tutsi bevolking de mening heerst dat er sprake is van *victor’s justice* is toch bijna iedereen van mening dat juridische berechting en vervolging dient plaats te vinden. Dit vormt een tegenstrijdigheid en daarom een vreemde conclusie. Helaas gaat het onderzoek op deze feiten niet nader in.

“The Arusha Tribunal is nothing but victor’s justice”

	Strongly agree	Agree	Uncertain	Disagree	Strongly disagree	Not informed
Hutu %	2.6	16.0	21.9	19.5	5.6	34.4
Tutsi %	2.9	11.7	18.2	26.4	18.6	22.2
Totaal %	2.4	15.2	21.1	21.5	8.7	31.2

87

Daarnaast was een aanzienlijk groter deel van de Hutu respondenten van mening dat ook leden van de RPF vervolgd zouden moeten worden door het ICTR, in tegenstelling tot de Tutsi respondenten, die veel vaker antwoordden met “*disagree*” or “*strongly disagree*”.

“The Arusha Tribunal should try members of the RPF who committed war crimes”

	Strongly agree	Agree	Uncertain	Disagree	Strongly disagree	Not informed
Hutu %	17.3	31.5	11.5	9.4	3.0	27.4
Tutsi %	3.5	20.0	13.6	28.2	18.4	16.1
Totaal %	13.4	28.6	12.8	14.5	6.9	23.9

88

Nog steeds is Rwanda een land dat verdeeld wordt langs etnische lijnen. Het onderzoek stelde daarbij vast dat de geïnterviewde Tutsi's er over het algemeen een negatievere houding op na hielden ten opzichte van het ICTR dan de Hutu's. We zien hierdoor een tweede tegenstrijdigheid optreden in het bevolkingsonderzoek. Het onderzoek stelt enerzijds dat Tutsi negatiever staan tegenover het ICTR. Anderzijds stelt hetzelfde onderzoek dat meer Hutu’s dan Tutsi’s het ICTR als een vorm van *victor’s justice* zien waardoor je zou stellen dat juist Hutu’s een negatievere houding

⁸⁶ Timothy Longman, Phuong Pham & Harvey Weinstein, ‘Connecting justice to human experience’, 216.

⁸⁷ Ibidem.

⁸⁸ Ibidem.

hebben dan de tutsi's ten opzichte van het ICTR. De negatieve houding van de Rwandese regering heeft invloed op de meestal in de steden wonende Tutsi bevolking, die dichtbij de regering staat en haar negatieve opvatting tegenover het ICTR overneemt en deelt.⁸⁹

Algemene houding ten opzichte van het ICTR

Uit het onderzoek komt naar voren dat de algemene houding van de Rwandese respondenten overwegend positief was ten opzichte van het ICTR. Dit is vreemd en tegenstrijdig als we kijken naar voorgaande conclusies die ook afkomstig zijn uit ditzelfde onderzoek. Zo is een gedeelte van de bevolking van mening dat er sprake is van *victor's justice* en laat het onderzoek zien dat de Tutsi bevolking er vaker een negatieve houding op na houdt. We kunnen vaststellen dat het bevolkingsonderzoek hier en daar niet consequent is en hierdoor niet op alle punten even goed is. Bij de waarde van deze gegevens zijn echter vraagtekens te plaatsen, aangezien het overgrote deel van de respondenten nauwelijks kennis had van het ICTR. Toch stellen Longman, Phamm en Weinstein het volgende: "*Despite the problem of limited information, attitudes toward the ICTR were slightly positive.*"⁹⁰ Waar deze positieve houding dan vandaan komt wordt uit het bevolkingsonderzoek niet duidelijk.

De meeste respondenten bevonden zich echter in een neutrale positie. De respondenten die hun mening uitspraken, hadden vaker een positieve dan een negatieve houding ten opzichte van het ICTR. Het onderzoek presenteert haar gegevens dus op een bepaalde manier en laat veelal buiten beschouwing hoeveel procent wat vindt. Het stelt enerzijds dat de bevolking vooral een positieve houding heeft ten opzichte van het ICTR. Als we echter kijken naar de cijfers zien we dat de meeste mensen neutraal zijn. Het is wel zo dat degenen met een mening meer positief dan negatief zijn. Van de ondervraagden had 31.8 % een positieve houding ten opzichte van het ICTR, 47.4% procent bevond zich in een neutrale positie en 20.8 % hield er een negatieve mening op na. 52.8% van degenen die "*well informed*" of "*informed*" waren "*agreed*" of "*strongly agreed*" met de volgende stelling "*Overall the Arusha Tribunal has functioned well.*"

In het artikel *Trauma and PTSD symptoms in Rwanda* komt naar voren dat respondenten hun voorkeur gaven aan nationale processen en Gacaca-processen in Rwanda. 90.8 % van de respondenten had een positieve houding over de Gacaca-processen; 67.8% stond positief tegenover nationale processen in Rwanda door nationale gerechtshoven. Het ICTR kreeg beduidend minder steun; slechts 42.1% van de ondervraagden had een positieve houding ten opzichte van het ICTR in

⁸⁹ Peter Uvin & Charles Mironko, 'Western and Local approaches to justice in Rwanda', *Global governance* (Volume 9, 2003) 219-231, 221.

⁹⁰ Timothy Longman, Phuong Pham & Harvey Weinstein, 'Connecting justice to human experience', 213.

relatie tot de andere mechanismen.

“The International Criminal Trials should be held in Rwanda rather than Arusha”

	Strongly agree	Agree	Uncertain	Disagree	Strongly disagree	Not informed
%	21.4	32.7	16.8	10.6	4.7	19.8

⁹¹

Meer dan de helft van de respondenten zou liever hebben dat de processen van het ICTR in Rwanda zélf gehouden zouden worden. De vestigingsplaats van een tribunal is dan ook een zeer belangrijke factor die zeker op het gebied van *outreach* een grote rol speelt.

Het bevolkingsonderzoek vertoont vier tegenstrijdigheden. Ten eerste is bijna 100% van de respondenten voor juridische vervolging ondanks het feit dat men spreekt van *victor's justice*, Hutu's spreken vaker van *victor's justice*, toch is de houding van Tutsi's negatiever. Waardoor dit wordt veroorzaakt komt in het bevolkingsonderzoek helaas niet naar voren. Daarbij heersen er onder beide groepen negatieve meningen, toch stelt het onderzoek dat de algemene houding positief is zonder dit nader toe te lichten. Tot slot blijkt het grootste deel van de bevolking een neutrale houding te hebben, maar wordt wel gesteld dat de meerderheid van de respondenten positief staat tegenover het ICTR. Enkel van de respondenten die niet neutraal zijn is het merendeel positief gestemd. Uit het bovenstaande kunnen we vaststellen dat de kwaliteit van het bevolkingsonderzoek niet altijd even goed is.

Conclusie

Na bestudering van het *outreach*-programma van het ICTR binnen de theoretische kaders van Pentelovitch en Peskin en het bevolkingsonderzoek zijn er een aantal concluderende uitspraken te doen. Allereerst is *outreach* in Rwanda voor het ICTR en haar status erg belangrijk. Als we kijken naar het bevolkingsonderzoek zien we namelijk dat kennis over het ICTR bijdraagt aan een positievere houding ten opzichte van het ICTR.

Als we *outreach* binnen het model van Pentelovitch bekijken, zien we een zeer negatieve uitkomst: op alle vier de factoren wordt immers slecht gescoord: er was sprake van een slechte timing, de wijze waarop outreach wordt gefinancierd is slecht, het ontbreekt aan een strategie en/of planning, en bovendien aan een aparte *outreach*-afdeling. Het feit dat het *outreach*-programma op al deze factoren slecht scoort, is problematisch en geeft de houding van het ICTR weer ten opzichte van *out-*

⁹¹ Timothy Longman, Phuong Pham & Harvey Weinstein, 'Connecting justice to human experience', 216.

reach. *Outreach* vormt geen kernpunt van het beleid en het programma van het tribunaal. Als we kijken naar de hoge kosten en het grote budget van het ICTR kunnen we stellen dat het ICTR haar prioriteiten verkeerd heeft liggen en meer geld dient te besteden aan *outreach*. *Outreach* dient een prioriteit te zijn van het ICTR; het draait immers om de bevolking van Rwanda. Een belangrijke rol speelt de plaats waar het tribunaal gevestigd is. Een belangrijk gegeven is de afstand tussen het ICTR, dat gevestigd is in Arusha in Tanzania, en Rwanda. Fysiek, maar ook emotioneel bestaat hierdoor een grote afstand tussen de (bevolking van) Rwanda en het ICTR. Vanuit Rwanda is het gemiddeld twee uur rijden naar Arusha. De modellen van Peskin en Pentelovitch schenken allebei geen aandacht aan de rol van de vestigingsplaats van een internationaal tribunaal. Als we echter kijken naar de gegevens afkomstig uit het bevolkingsonderzoek, zien we dat een groot deel van de respondenten negatief staat tegenover de vestigingsplaats van het tribunaal in Tanzania. De plaats waar een tribunaal gevestigd is, dient daarom meer aandacht te krijgen en dient bovendien meegenomen te worden als vergelijkingsfactor met de andere tribunalen en hun *outreach*-programma's.

Een ander belangrijk punt is de relatie tussen het tribunaal en de regering van Rwanda. Ook met hen moet een goede relatie worden opgebouwd, onder andere door *outreach*-activiteiten. De regering en haar mening en houding ten opzichte van het ICTR beïnvloeden op hun beurt namelijk de mening en houding van de Rwandese bevolking. De rol en invloed van de overheid ten opzichte van *outreach* wordt in beide modellen echter buiten beschouwing gelaten. Onderzoek naar deze relatie ontbreekt ook. Als we daarnaast kijken naar de informatie die het ICTR beschikbaar stelt over haar *outreach*-activiteiten zien we dat er op slechte wijze en onvolledig verslag wordt gedaan over de kwaliteit, maar ook over de kwantiteit van de verschillende *outreach*-activiteiten. Als we dit vergelijken met bijvoorbeeld het ICTY zien we dat het ICTR hier lering uit kan trekken. Het ICTY verstrekt op haar website informatie over welke *outreach*-activiteiten wanneer en waar werden uitgevoerd.⁹²

Het bereiken van de rurale bevolking van Rwanda vormt wellicht de grootste uitdaging voor *outreach*. Nu richten *outreach*-activiteiten zich veelal op de elite die makkelijker te bereiken is. Daarbij bezit een groot deel van deze elite wellicht al basisinformatie over het ICTR. Het bereiken van een groter en uitgebreider deel van de Rwandese bevolking en samenleving is belangrijk. Het ICTR zal haar *outreach*-activiteiten meer uit moeten breiden naar het provinciale en soms zelfs dorpsniveau. Alleen de *townhall meetings* richten zich ook op de inwoners van afgelegen, rurale gebieden. Ze vormen een combinatie van pure informatieverstrekking aan en interactie met de betreffende bevol-

⁹² Officiële website van International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia, <http://www.icty.org/sections/Outreach>

king. *Townhall meetings* hebben daarom binnen het model van Peskin zowel een *engagement* als een *transparency* component.

Uit het bevolkingsonderzoek komt naar voren dat het overgrote deel van de respondenten dat iets gehoord had van het ICTR, deze informatie had verkregen via de radio, waaruit we kunnen concluderen dat dit medium als *outreach*-middel werkt. Als massamedium werkt de radio het meest effectief en levert het een belangrijke bijdrage aan *outreach* van het ICTR. Mensen hoeven er niet voor te kunnen lezen of schrijven; bovendien worden ook de afgelegen regio's in Rwanda bereikt. Ondanks haar vele tekortkomingen zijn de radio en *townhall meetings* positieve ontwikkelingen op het gebied van *outreach* van het ICTR te noemen.

Als we de *outreach*-activiteiten van het ICTR binnen het model van Peskin bekijken, zien we dat er vooral voor het *engagement model* een grote uitdaging ligt om een groter deel van de bevolking te bereiken. “*Engagement is key to bringing the reality of the Tribunal closer to the country because interaction between Tribunal personnel and Rwandans gives a human face to an otherwise abstract and intimidating institution.*”⁹³

Peskin stelt bij de uiteenzetting van zijn model dat activiteiten die vallen onder *engagement* een positievere, grotere bijdrage leveren aan (de kwaliteit van) *outreach*. Deze stelling is correct. Bij activiteiten die vallen onder *engagement* wordt de informatie immers intensiever en met meer aandacht verstrekt doordat er sprake is van interactie. Algemeen gezien leveren deze activiteiten een grotere bijdrage aan *outreach*. In de praktijk zien we echter dat deze doelstelling, het uitvoeren van activiteiten die vallen onder *engagement*, moeilijk te verwezenlijken is in Rwanda. Hierdoor moeten we wellicht stellen dat een realistisch doel is *outreach*-activiteiten uit te voeren waarmee een groot deel van de bevolking bereikt kan worden door de radio is dit wellicht al een positieve ontwikkeling te noemen aangezien er aan het begin, net na de oprichting van het ICTR, nauwelijks iemand van het ICTR had gehoord. De radio is immers het medium dat de meeste mensen bereikt in Rwanda. Aangezien kennis leidt tot een positievere houding is het van groot belang dat de radio beter en meer benut wordt voor *outreach*-doeleinden. Dit wil niet zeggen dat Peskins aanname dat *engagement* activiteiten beter zijn niet klopt, in het geval van Rwanda is de uitvoer van deze soort activiteiten echter lastiger ten uitvoer te brengen en te bereiken.

Als we echter kijken naar het soort informatie dat nu veelal wordt gegeven tijdens *outreach*-activiteiten, kunnen we daar ook vraagtekens bij zetten. Nu wordt veelal basisinformatie gegeven over feitelijke zaken zoals regels en procedures van het ICTR. Er dient echter meer aandacht te worden besteed aan wat het ICTR daadwerkelijk heeft bereikt. Dit zal de gemiddelde Rwandees immers meer aanspreken.

Daarnaast biedt het bevolkingsonderzoek belangrijke inzichten waar het ICTR lering uit kan trek-

⁹³ Peskin, ‘Courting Rwanda’, 954.

ken. De etnische verschillen die nog altijd een grote rol spelen, maar ook de perceptie van het voortaan van een eventuele “*victor’s justice*” door het ICTR, zijn belangrijke geluiden uit de Rwandese samenleving, waar het *outreach*-programma aandacht aan zal moeten besteden om meer begrip en steun onder de bevolking te krijgen en dus succesvol te kunnen zijn.

Het outreach-programma voldoet dus niet aan de vier basisvoorwaarden die Peskin stelt, en ook Pentelovitchs *engagement model* komt nauwelijks aan bod. Afgeleid uit deze twee theorieën zou het ICTR niet goed werken. De koppeling aan de werkelijkheid, aan hoe de bevolking *outreach* en informatievoorziening van het ICTR daadwerkelijk ondervindt, is echter het meest belangrijk.

De meest belangrijke conclusie die naar voren komt uit het bevolkingsonderzoek is dat een groot deel van de respondenten en dus van de Rwandese bevolking ongeïnformeerd is over het ICTR en haar doelstellingen, wat het belang van *transparency* onderstreept. Hierdoor was men niet in staat zijn of haar mening te geven over belangrijke zaken gerelateerd aan het werk van het ICTR. Wellicht is dit een belangrijke oorzaak voor de tegenstrijdheden die veelal naar voren komen in het bevolkingsonderzoek.

Hoofdstuk 2- Special Court for Sierra Leone & Outreach

Historische achtergrond van het conflict in Sierra Leone

In 1787 creëerden de Britten een vestigingsplaats voor vrije slaven in Freetown; de huidige plaats waar het *Special Court for Sierra Leone* is gevestigd.⁹⁴ Het achterland van het huidige Sierra Leone werd geteisterd door conflicten over de handel op lange afstand. In 1896 breidde Groot-Brittannië haar macht uit door het creëren van een protectoraat dat zich uitstrekte tot aan de grenzen van het huidige Sierra Leone.⁹⁵

In 1961 verkreeg Sierra Leone haar onafhankelijkheid, waarbij Milton Margai van de *Sierra Leonean People's Party* (SLPP) president werd. Hierna volgden een aantal machtswisselingen door *coups* en *countercoups*, waardoor het land hevig verzwakte. Bij het uitbreken van de burgeroorlog in 1991 had Sierra Leone op één land na de laagste levensstandaard van alle landen in de wereld.⁹⁶ De elkaar opvolgende dictators regeerden voornamelijk ter bevordering van hun eigenbelang; er werd simpelweg geen aandacht besteed aan voorzieningen voor de bevolking zoals educatie en gezondheidszorg.

In 1991 vielen ongeveer honderd mannen Sierra Leone binnen vanuit Liberia. Deze noemden zichzelf *Revolutionary United Front* (RUF).⁹⁷ De leider van het RUF, Foday Sankoh, ontmoette de Liberiaanse warlord Charles Taylor in Libië, waar de twee afspraken elkaar te steunen bij het omverwerpen van de regimes in respectievelijk Sierra Leone en Liberia.⁹⁸ Het doel van het RUF was het omverwerpen van de regering van de *All People's Congress* (APC) onder leiding van Joseph Momoh. Het RUF speelde in op de ontevredenheid die onder de bevolking heerste over de grootschalige corruptie en het mismanagement van de regering van Sierra Leone. Hiermee won het RUF een groot aantal jongeren voor zich, en al snel verspreidde het RUF het gewapende conflict over het gehele land.⁹⁹

De burgeroorlog in Sierra Leone was met het binnenvallen van het RUF een feit; van 1991 tot 2002 werd het land geteisterd door een burgeroorlog waarbij de meest gruwelijke vormen van geweld tegen de hulpeloze burgerbevolking van Sierra Leone werden ingezet.¹⁰⁰ Dit geweld bestond uit

⁹⁴ Tim Kelsall, *Culture under Cross-Examination, International Justice and the Special Court for Sierra Leone* (Cambridge 2009) 29.

⁹⁵ Kelsall, *Culture under Cross-Examination*, 26.

⁹⁶ John Bellows & Edward Miguel, 'War and local collective action in Sierra Leone', in: *Journal of Public Economics* (Vol 93, No11-12, 2009) 1144-1157, 1145.

⁹⁷ Beth K. Dougherty, 'Right-sizing international criminal justice: the hybrid experiment at the Special Court for Sierra Leone', in: *International Affairs* (Vol 80, No 2, 2004) 311-328, 314.

⁹⁸ Ibidem.

⁹⁹ John Bellows & Edward Miguel, 'War and local collective action in Sierra Leone', 1145.

¹⁰⁰ Rapport Human Rights Watch, *Bringing Justice, The Special Court for Sierra Leone* (maart 2004) via de website van Human Rights Watch, <http://www.hrw.org/en/node/11983/section/9>

executies, verminkingen, de vernietiging van dorpen, verkrachtingen, gedwongen arbeid en het gebruik van kindsoldaten. Het RUF ontvoerde kinderen op grootschalige wijze onder dwang uit hun gemeenschappen, waarna zij de meest gruwelijke misdaden, vaak eerst tegen hun familie, moesten begaan, wél of niet onder invloed van toegediende drugs. Een ander kenmerkend, gruwelijk voorbeeld van het geweld in Sierra Leone was het inzetten van amputatie van ledematen als oorlogswa-
pen.¹⁰¹ Ongeveer 50.000 mensen stierven, en bovendien ontstonden er zo'n 500.000 vluchtelingen door het conflict.¹⁰²

Al snel boekte het RUF veel succes; in 1992 kreeg het de diamantrijke Kono-regio in bezit en in de jaren die volgden, versterkte en vergrootte het RUF haar macht.¹⁰³ Een belangrijk motief, vaak genoemd als bron voor het conflict, was de aanwezigheid van een grote hoeveelheid diamanten in Sierra Leone. Daarbij waren deze bodemschatten in Sierra Leone vrij makkelijk te winnen omdat de diamanten vaak dicht aan de oppervlakte lagen en er daarom geen ingewikkelde technieken en machines nodig waren om deze bodemschatten te delven. De controle over gebieden met veel diamanten in de bodem was tijdens het conflict voor alle strijdende partijen een belangrijk doel. Anderen stellen dat Sierra Leone als typisch voorbeeld van een “*failed state*” zeer kwetsbaar was voor gewelddadige conflicten omdat het land al jarenlang op corrupte wijze werd bestuurd.¹⁰⁴ Het conflict in Sierra Leone had geen etnisch karakter, zoals we eerder in het voorbeeld van Rwanda duidelijk zagen. Uit cijfers blijkt dat alle etnische groepen het doelwit waren van aanvallen van het RUF, die de bevolking bleef teisteren met invallen en geweld.¹⁰⁵

Ook na april 1992, toen de regering van de APC was vervangen door een regering onder leiding van de *National Provisional Ruling Council* (NPRC), continueerde het RUF haar gewelddadige praktijken. Kenmerkend voor het conflict in Sierra Leone was de samenwerking tussen het RUF en het regeringsleger, de *Sierra Leone Army* (SLA). Sommige soldaten vochten overdag voor de SLA en 's nachts voor het RUF.¹⁰⁶ Omdat de terreur en de aanvallen op onschuldige burgers van Sierra Leone voortduurden en de bevolking van Sierra Leone zowel van het staatsleger, de SLA, als van het RUF te vrezen had, zette de bevolking als reactie haar eigen *Civilian Defense Forces* (CDF) op. Deze lokale vechtgroepen, die werden opgericht door de verschillende gemeenschappen in Sierra Leone, hadden tot doel zichzelf en hun gemeenschappen te beschermen tegen de aanvallen en de terreur

¹⁰¹ Rapport Human Rights Watch, *Bringing Justice, The Special Court for Sierra Leone* (maart 2004) via de website van Human Rights Watch, <http://www.hrw.org/en/node/11983/section/9>

¹⁰² John Bellows & Edward Miguel, 'War and local collective action in Sierra Leone', 1145.

¹⁰³ Elisabeth M. Evenson, 'Truth and justice in Sierra Leone: coordination between commission and court', in: *Columbia Law Review* (Vol 4, No 3, 2003) 730-767, 733.

¹⁰⁴ Tom Perriello & Marieke Wierda voor het International Center for Transitional Justice, *The Special Court for Sierra Leone Under Scrutiny* (maart 2006) 1-56, 4.

¹⁰⁵ John Bellows & Edward Miguel, 'War and local collective action in Sierra Leone', 1146.

¹⁰⁶ Dougherty, 'Right-sizing international criminal justice: the hybrid experiment at the Special Court for Sierra Leone', 315.

van het RUF en de SLA.¹⁰⁷

In 1996 kwam de *Sierra Leone People's Party* (SLPP) met president Tejan Kabbah aan de macht.¹⁰⁸ Voor haar veiligheid was de regering afhankelijk van de CDF. In november 1996 werd er een vredesakkoord getekend door de Sierra Leoneanse regering en het RUF in Abidjan, zonder langdurig resultaat; het conflict zette zich spoedig voort. In mei 1997 pleegde de *Armed Forces Revolutionary Council* (AFRC) een succesvolle coup waarbij zij de gekozen regering omverwierp en het RUF vervolgens vroeg zich bij hen aan te sluiten.¹⁰⁹ Vervolgens vormde de AFRC een alliantie met de RUF-rebellen tegenover de pro-regering CDF. Tijdens de machtsperiode van de AFRC/RUF-coalitie vielen de gewapende strijdkrachten de burgerbevolking van Sierra Leone regelmatig aan. Daarbij stelden zij alles in het werk om hun politieke macht te behouden, waarbij zij vooral controle wilden behouden over de gebieden waar diamantmijnen lagen.

De alliantie tussen de AFRC en het RUF duurde tot begin 1998 toen de CDF en de *Economic Community of West Africa Ceasefire Monitoring Group* (ECOMOG) president Kabbah en zijn regering opnieuw aan de macht hielpen door middel van een militair offensief dat leidde tot de val van de junta van de AFRC en het RUF.¹¹⁰ Naast verschillende AFRC- en RUF-leden werden verschillende CDF-leden later door het *Special Court for Sierra Leone* (SCSL) vervolgd voor de misdaden die zij tijdens deze periode pleegden.¹¹¹

In juni 1998 werd de VN-Waarnemersmissie: de *United Nations Observer Mission in Sierra Leone* (UNOMSIL) ingesteld die toezicht hield op de veiligheidssituatie en zich inspande voor de ontwapening van de strijdkrachten.¹¹² De ongewapende UNOMSIL-teams, die beschermd werden door de ECOMOG-troepen, leverden bewijzen van gruweldaden jegens burgers en van schendingen van mensenrechten. De gevechten duurden echter voort en de rebellen verwierven controle over meer dan de helft van het land. In een offensief om de hoofdstad Freetown te veroveren, bezetten de rebellen in januari 1999 bijna de hele stad. Nog dezelfde maand heroverden ECOMOG-troepen de stad.

Op 7 juli 1999 werd een vredesakkoord tussen de rebellen en de regering getekend in Lomé, in Togo.¹¹³ Aan de rebellen werd amnestie verleend; zij waren er op deze wijze van verzekerd dat zij niet vervolgd zouden worden. De rebellen gingen echter door met het plegen van geweld en misdaden

¹⁰⁷ John Bellows & Edward Miguel, 'War and local collective action in Sierra Leone', 1146.

¹⁰⁸ International Crisis Group, Briefing Paper (maart 2002) *Sierra Leone's Truth and Reconciliation Commission: A fresh start*, via de website van de Internationale Crisis Group, <http://www.crisisgroup.org/en/regions/africa/west-africa/sierra-leone/B012-sierra-leones-truth-and-reconciliation-commission-a-fresh-start.aspx>

¹⁰⁹ Augustine S. J. Park, 'Other inhumane acts': Forced marriage, girls soldiers and The Special Court for Sierra Leone', in: *Social and Legal Studies* (2006) 315-337, 317.

¹¹⁰ Park, 'Other Inhumane acts', 318.

¹¹¹ Kelsall, *Culture under Cross-Examination*, 27.

¹¹² Website UNOMSIL, <http://www.un.org/Depts/DPKO/Missions/unomsil/Unomsil.htm>

¹¹³ Celina Schocken, 'The Special Court for Sierra Leone: Overview and recommendations', in: *Berkeley Journal of International Law* (Vol 20, Issue 2, 2002) 436-461.

nadat het vredesakkoord ondertekend was en de amnestie verleend. De oorsprong van de *Truth and Reconciliation Commission* (TRC) ligt ook bij dit vredesakkoord, waarover meer in het volgende deel van dit hoofdstuk.¹¹⁴ Het conflict werd echter hervat. De door de VN geleide campagne, *United Nations Mission in Sierra Leone* (UNAMSIL) had vervolgens tot doel de verschillende rebellen te ontwapenen.¹¹⁵ Een opdracht die niet gemakkelijk was, meerdere soldaten van UNAMSIL werden gegijzeld door de RUF. Met extra steun in 2000 van de Britten werd de RUF uiteindelijk ontwapend.¹¹⁶ Fadoh Sankoh, leider van de RUF werd in datzelfde jaar gearresteerd en overhandigd aan de Britten; in gevangenschap stierf hij. In januari 2002 verklaarde Kabbah uiteindelijk het einde van de oorlog toen de ontwapeningsfase van UNAMSIL ten einde kwam die tot doel had de strijders van de AFRC, de CDF en het RUF allen te demobiliseren.¹¹⁷ In mei 2002 werden Kabbah en zijn partij SLPP door de meerderheid in Sierra Leone verkozen waardoor hij opnieuw president werd van Sierra Leone. Verschillende partijen hebben zich schuldig gemaakt aan het grootschalig gebruik van geweld tijdens de burgeroorlog in Sierra Leone die tien jaar lang duurde. Het RUF is echter verantwoordelijk voor het grootste gedeelte van het geweld. 70 tot 75% van de mensenrechtenschendingen die zich afspeelden tijdens het conflict, werden gepleegd door het RUF, zo blijkt uit verschillende onderzoeken en uit de documentatie van de *Truth and Reconciliation Commission*.¹¹⁸

Historische achtergrond van het International Court for Sierra Leone

De oprichting van het SCSL

Nadat het Lomé-akkoord was ondertekend maar het geweld en de gevechten voortduurden, schreef president Kabbah op 12 juni 2000 een brief naar de Secretaris-Generaal van de VN, Kofi Annan met de vraag een gerechtshof te creëren.¹¹⁹ Vijf dagen later verklaarde de VN-Veiligheidsraad in Resolutie 1315 het volgende: “*A credible system of justice and accountability for the very serious crimes committed (in Sierra Leone) would end impunity and would contribute to the process of national reconciliation and to the restoration and maintenance of peace.*”¹²⁰

¹¹⁴ Paul James-Allen, Sheku B. S. Lahai & Jamie O’Connell, *Sierra Leone’s Truth & Reconciliation Commission and Special Court: A citizen’s handbook* (electronische versie via de website van het International Centre for Transitional Justice) <http://www.ictj.org/en/where/region1/141.html>

¹¹⁵ Website UNAMSIL, <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unamsil/>

¹¹⁶ Dougherty, ‘Right-sizing international criminal justice: the hybrid experiment at the Special Court for Sierra Leone’, 316.

¹¹⁷ Ibidem.

¹¹⁸ John Bellows & Edward Miguel, ‘War and local collective action in Sierra Leone’, in: *Journal of Public Economics* (Vol 93, No11-12, 2009) 1144-1157, 1146.

¹¹⁹ Dougherty, ‘Right-sizing international criminal justice: the hybrid experiment at the Special Court for Sierra Leone’, 316.

¹²⁰ Resolutie 1315 (2000) van de VN Veiligheidsraad, Officiële website VN Veiligheidsraad: <http://www.un.org/documents/scres.htm>

Het tribunaal werd vervolgens opgericht door een verdrag tussen de VN en de regering van Sierra Leone.¹²¹ In maart 2002 nam het parlement de *Special Court Ratification Act* aan. Door deze wet werd het *Special Court Statute* van het SCSL geïntegreerd in de nationale wetgeving van Sierra Leone. In tegenstelling tot de Rwandese situatie zien we dat de regering van Sierra Leone erg coöperatief is geweest ten opzichte van het SCSL. Deze politieke wil wordt in het rapport van het *International Centre for Transitional Justice* (ICTJ) zelfs uniek genoemd.¹²²

Een andere tegenstelling tot de situatie in Rwanda was de vestigingsplaats van het SCSL in het land zélf. Er werd gekozen om het tribunaal in Freetown, Sierra Leone, te vestigen. Men had immers gezien dat de vestigingsplaatsen van de twee ad hoc tribunalen buiten de betreffende landen, voor problemen zorgden.

Net zoals het ICTR vervolgde het SCSL alleen degenen met de grootste verantwoordelijkheid voor de ernstige misdaden die tijdens de burgeroorlog zijn gepleegd, zoals moord, verkrachting, amputatie en marteling. De individuen die vervolgd werden, waren de grote leiders en strategen achter deze misdaden. Als we kijken naar de grootte, het mandaat en de reikwijdte van het tribunaal in vergelijking tot het ICTR zien we dat het SCSL veel kleinschaliger is opgezet. Zo heeft het SCSL een beperkt budget en een beperkt aantal personeelsleden.

De structuur van het SCSL

Net zoals het ICTR is ook het SCSL opgebouwd uit een drietal hoofdorganen.¹²³ Allereerst bestaat het uit een drietal kamers. Het heeft twee “normale” kamers en één kamer voor hoger beroep. Het tweede hoofdorgaan wordt gevormd door de aanklager van het SCSL, Stephen Rapp die in december 2006 werd aangesteld door de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties. Het derde hoofdorgaan wordt gevormd door de *registry* oftewel de administratie van het tribunaal. Dit orgaan bestaat uit twee hoofdafdelingen: het *court management* en een afdeling *outreach and public affairs*.

Een hybride tribunaal

Het SCSL kan individuen voor twee typen misdaden vervolgen: internationale misdaden en misdaden die vallen onder de wetgeving van Sierra Leone. Het statuut onderscheidt drie categorieën misdaden die vallen onder internationaal humanitair recht.¹²⁴ De eerste twee categorieën zijn misdaden tegen de menselijkheid en oorlogsmisdaden. De derde soort misdaden zijn ‘*other serious violations*

¹²¹ Kelsall, *Culture under Cross-Examination*, 31.

¹²² Tom Perriello & Marieke Wierda voor het International Center for Transitional Justice, *The Special Court for Sierra Leone Under Scrutiny* (maart 2006) 1-56, 13.

¹²³ Officiële website van het SCSL, Court organisation,

<http://www.scsl.org/ABOUT/CourtOrganization/TheRegistry/OutreachandPublicAffairs/tabid/83/Default.aspx>

¹²⁴ Dougherty, ‘Right-sizing international criminal justice: the hybrid experiment at the Special Court for Sierra Leone’, 317.

of *international humanitarian law*': het met intentie aanvallen van burgers, plaatsen, humanitaire hulp of *peacekeeping* en tot slot het dwingen of toestaan van kinderen onder de vijftien jaar oud om zich aan te sluiten bij gewapende strijdkrachten.¹²⁵ De misdaden uit de Sierra Leonse wet waarvoor het SCSL mensen kan vervolgen, zijn de volgende: het misbruiken van meisjes jonger dan veertien jaar oud, het ontvoeren van meisjes voor "*immoral purposes*", het in brand steken van woningen met mensen erin aanwezig, en tot slot het in brand steken van publieke en andere gebouwen.¹²⁶

Het feit dat het SCSL recht spreekt op basis van internationaal en nationaal recht en daarbij ook uit internationaal en nationaal personeel bestaat, maakt het tribunaal een hybride tribunaal. Deze samsmelting van zowel internationaal als nationaal recht en personeel draagt bij aan een grotere legitimiteit van het SCSL. "*Compared to purely national or purely international courts, the mixed courts may be more likely to be perceived as legitimate by local and international populations because both have representation on the court.*"¹²⁷

Het SCSL kan alleen individuen vervolgen voor misdaden die gepleegd zijn na het Abidjan Vredesakkoord dat op 30 november 1996 werd ondertekend door de Sierra Leonse regering en het RUF.¹²⁸ Het SCSL legde de grens voor vervolging bij het Abidjan Vredesakkoord omdat het Abidjan Vredesakkoord amnestie verleende aan misdadigers die hun misdaden pleegden voor 30 november 1996.¹²⁹ Dit maakt echter geen verschil voor wie er vervolgd worden door het SCSL. Degeenen die de grootste verantwoordelijkheid dragen voor de gepleegde misdaden, pleegden deze misdaden namelijk vrijwel altijd ook voor 30 november 1996. De aanklager heeft zelfs gesteld dat niemand zal ontkomen door het vaststellen van deze datum.

De zaken van het SCSL

Het SCSL focust zich op een klein aantal zaken. Er werden drie individuen aangeklaagd van elk van de volgende drie partijen: de *Civil Defense Forces* (CDF), het *Revolutionary United Front* (RUF) en de *Armed Forces Revolutionary Council* (AFRC).¹³⁰ De zaak tegen de drie voormalige leiders van de AFRC, Alex Tamba Brima, Brima Bazzy Kamara en Santigie Borbor Kanu, begon op 7 maart 2005. Zij werden op 22 februari 2008 veroordeeld tot respectievelijk 50, 45 en 50 jaar gevangenisstraf.

¹²⁵ Ibidem.

¹²⁶ Dougherty, 'Right-sizing international criminal justice: the hybrid experiment at the Special Court for Sierra Leone', 317.

¹²⁷ Ellen Emilie Stensrud, 'New Dilemmas in Transitional Justice: Lessons from the mixed courts in Sierra Leone and Cambodia', in: *Journal of Peace Research* (Vol 46, No 1, 2009) 5-15, 7.

¹²⁸ Abdul Tejan-Cole, 'Sierra Leone's 'not-so' Special Court', in: Chandra Lekha Sriram & Suren Pillay (ed.) *Peace versus Justice, The dilemma of Transitional Justice in Africa* (Kaaopstad 2009) 223-247, 229-230.

¹²⁹ J. Peter Pham, 'A viable model for international criminal justice: The Special Court for Sierra Leone', *New York International Law Review* (Volume 19, 2006) 37-109, 54.

¹³⁰ Officiële website van het SCSL, *Cases*, <http://www.sc-sl.org/CASES/tabid/71/Default.aspx>

Het proces tegen Charles Taylor

Naast deze negen zaken vindt er een apart proces plaats in Den Haag tegen Charles Taylor, de voormalige president van Liberia. Taylor wordt vervolgd vanwege zijn banden met het RUF en de AFRC en vanwege zijn verantwoordelijkheid voor de Liberiaanse strijdkrachten die de Sierra Leoneese rebellen steunden.¹³¹ De aanklacht tegen Taylor bestaat uit elf onderdelen, onderverdeeld in misdaden tegen de menselijkheid, oorlogsmisdaden en andere schendingen van het internationale humanitaire recht.¹³² Zo maakte Taylor zich onder andere schuldig aan de rekrutering van duizenden kindsoldaten voor het RUF, die na de toediening van drugs de meest verschrikkelijke misdaden onder dwang begingen. In resolutie 1638, die op 11 november 2005 werd aangenomen door de VN- Veiligheidsraad, lezen we het volgende: “*Decides that the mandate of the United Nations Mission in Liberia (UNMIL) shall include the following additional element: to apprehend and detain former President Charles Taylor in the event of a return to Liberia and to transfer him or facilitate his transfer to Sierra Leone for prosecution before the Special Court for Sierra Leone and to keep the Liberian Government, the Sierra Leonean Government and the Council fully informed.*”¹³³

In maart 2006 werd Taylor gearresteerd in Nigeria en vervolgens overgebracht naar het SCSL.¹³⁴ Het proces tegen Charles Taylor vindt plaats voor een aparte rechtskamer van het SCSL, die is gezeteld in het gebouw van het ICC in Den Haag. Vanwege veiligheidsredenen en de angst voor de hervatting van het conflict in Sierra Leone werd de voormalig leider overgeplaatst naar Den Haag. “*Officials at the Special Court expressed unease about allowing Taylor to stand trial in Freetown because they feared his appearance in court could prompt a rescue attempt or even lead to renewed fighting in Sierra Leone.*”¹³⁵

Hiermee vervolgt het SCSL in totaal tien individuen; in vergelijking met de 74 individuen die terechtstaan of -stonden voor het ICTR is dit een groot verschil. Het besluit om naast het RUF en de AFRC ook leden van de pro-regering CDF te vervolgen heeft gezorgd voor een controverse, net zoals het feit dat Charles Taylor is overgebracht naar Den Haag om hier terechtgesteld te worden. Op deze wijze is het proces niet zichtbaar en niet toegankelijk voor de inwoners van Sierra Leone. Bezien in het licht dat het SCSL juist in het land zélf gevestigd was, is dit een negatief punt te noemen en heeft dit ook voor *outrach* de nodige gevolgen, waarover later meer informatie.

¹³¹ Human Rights Watch, Q&A Charles Taylor (mei 2007) via de website van Human Rights Watch, <http://www.hrw.org/en/news/2007/05/30/q-charles-taylors-trial-special-court-sierra-leone>

¹³² Abdul Tejan-Cole, ‘A Big Man in a Small Cell: Charles Taylor and the Special Court for Sierra Leone’, in: Ellen L. Lutz & Caitlin Reiger (ed.) *Prosecuting heads of state* (Cambridge 2009) 205-232, 214.

¹³³ Resolutie 1638 (2005) van de VN Veiligheidsraad, Officiële website VN Veiligheidsraad: <http://www.un.org/documents/scres.htm>

¹³⁴ Abdul Rahman Lamin, ‘Charles Taylor, the Special Court for Sierra Leone and International Politics’, in: Chandra Lekha Sriram & Suren Pillay (ed.) *Peace versus justice, The dilemma of transitional justice in Africa* (Kaaopstad 2009) 248-261, 248.

¹³⁵ Abdul Tejan-Cole, ‘A Big Man in a Small Cell: Charles Taylor and the Special Court for Sierra Leone’, 219.

Truth and Reconciliation Commission

Naast het SCSL bestaat er in Sierra Leone nog een *transitional justice*-mechanisme dat zich inzet voor de omgang met het grootschalige geweld en de grootschalige mensenrechtenschendingen die zich afspeelden tijdens de burgeroorlog in Sierra Leone: de *Truth and Reconciliation Commission* (TRC). De inauguratie van de TRC vond plaats op 5 juli 2002. De volgende doelstellingen van de TRC kunnen we lezen in de *Truth and Reconciliation Commission Act*: “*To create an impartial historical record of violations and abuses of human rights and international humanitarian law related to the armed conflict in Sierra Leone; to address impunity, to respond to the needs of the victims, to promote healing and reconciliation, and to prevent a repetition of the violations and abuses suffered.*”¹³⁶

De TRC geeft mensen de kans te vertellen over hun ervaringen, over de gruwelijkheden die zij hebben meegemaakt tijdens de burgeroorlog. De TRC onderzoekt alles wat er gebeurd is ten tijde van het jarenlange conflict en heeft een totaal ander doel dan het SCSL, namelijk geen juridisch doel. Het doel van het SCSL is niet de historische waarheid achterhalen; haar doel is het aanklagen en veroordelen van de hoofdverantwoordelijken van de Sierra Leoneanse burgeroorlog.

Het SCSL en haar outreach-activiteiten

In maart 2003 werd de *outreach*-afdeling binnen de *registry*, oftewel administratie opgericht, meer dan zes maanden nadat het SCSL begonnen was met haar werkzaamheden en een aantal weken nadat de eerste vijf arrestaties waren verricht.¹³⁷ De *outreach*-afdeling was binnen de structuur van het SCSL vanaf het begin bijzonder, omdat het als enige afdeling volledig bestond uit een nationale, uit Sierra Leone afkomstige, staf. In april 2008 werd de afdeling *outreach* samengevoegd met de afdeling *press and public affairs* tot de afdeling *outreach and public affairs*.¹³⁸ De afdeling spreekt *Krio* en ook andere lokale talen. De *outreach*-afdeling reist door het hele land en organiseert hierbij meerdere evenementen per week. Het doel van het outreach-programma van het SCSL is “*to link the people of Sierra Leone with the Special Court.*”¹³⁹

Een uitgebreid outreach-programma

In vergelijking met de voorgaande *outreach*-activiteiten van het ICTR heeft het SCSL een uitge-

¹³⁶ Truth and Reconciliation Commission Act 2000, www.sierra-leone.org/Laws/2000-4.pdf

¹³⁷ Tom Perriello & Marieke Wierda voor het International Center for Transitional Justice, *The Special Court for Sierra Leone Under Scrutiny*, 36.

¹³⁸ Officiële website van het SCSL, *Court organisation*, <http://www.scsl.org/ABOUT/CourtOrganization/TheRegistry/OutreachandPublicAffairs/tabid/83/Default.aspx>

¹³⁹ Rachel Kerr & Jessica Lincoln, *The Special Court for Sierra Leone, Outreach, Impact and Impact*, Final Report (February 2008) 11.

breider, ambitieuzer *outreach*-programma. In het tweede jaarverslag van het SCSL met hierin informatie over het jaar 2004, wordt het belang uitgesproken van een “*two-way dialogue*” en wordt er gesteld dat het belangrijk is dat de Sierra Leoneanse bevolking precies begrijpt wat het SCSL doet en welke doelstellingen het heeft.¹⁴⁰ Ook op de website van het SCSL lezen we dat de afdeling *outreach and public affairs* tot doel heeft een “*two-way communication*” te bewerkstelligen tussen de inwoners van Sierra Leone en het SCSL.¹⁴¹ Niet alleen het geven van informatie maar ook interactie en dialoog staan bij deze activiteiten centraal. In het allereerste jaarverslag van het SCSL over het jaar 2002 lezen we direct het volgende: “*An ambitious outreach programme has been established with the aim not only of ensuring that the purpose of the Special Court is understood across Sierra Leone, but also to grant to all sections of civil society in the country the opportunity to have their voice heard and their expectations of the Court identified.*”¹⁴² Hierbij is het belangrijk dat het publiek direct in contact komt met medewerkers van het SCSL door publieke bijeenkomsten waarbij men vragen kan stellen.

In Freetown zit het centrale kantoor vanwaar *outreach*-activiteiten gecoördineerd worden voor de rest van Sierra Leone. Hiernaast bestaat er een nationaal netwerk van zogenaamde *outreach officers* die de verschillende gemeenschappen in Sierra Leone bezoeken, per motorfiets of door gebruik te maken van het openbaar vervoer. Naast *outreach*-activiteiten in Sierra Leone verzorgt het SCSL vanaf 2006 ook *outreach*-activiteiten in Liberia. Hierbij worden de *civil society*, de autoriteiten en de UN Missie in Liberia alle apart geïnformeerd over het werk van het SCSL. Zelfs in Den Haag zit een aparte *outreach*-sectie in verband met het proces dat tegen Charles Taylor wordt gevoerd. In Resolutie 1688 van de VN Veiligheidsraad uit 2006 die uitgebreid ingaat op de zaak tegen Taylor lezen we het volgende: “*Requests the Special Court, with the assistance of the Secretary-General and relevant States, to make the trial proceedings accessible to the people of the subregion, including through video link.*”¹⁴³ Dit geeft de grote waarde aan die het SCSL hecht aan *outreach*. Ook het proces dat zich afspeelt in Den Haag moet immers uitgelegd worden aan de bevolking van Sierra Leone, aldus het SCSL.

Doelgroepen en een specifieke aanpak

Naast het bereiken van de bevolking in het algemeen heeft het SCSL ook een aantal specifieke

¹⁴⁰ Tweede jaarverslag van de President van het SCSL, (2004-2005) via de officiële website van het SCSL, <http://www.sc-sl.org/DOCUMENTS/tabid/176/Default.aspx>

¹⁴¹ Officiële website van het SCSL, Court organisation, <http://www.scsl.org/ABOUT/CourtOrganization/TheRegistry/OutreachandPublicAffairs/tabid/83/Default.aspx>

¹⁴² Eerste jaarverslag van de President van het SCSL, (2003-2004) via de officiële website van het SCSL, <http://www.sc-sl.org/DOCUMENTS/tabid/176/Default.aspx>

¹⁴³ Resolutie 1688 (2006) van de VN Veiligheidsraad, Officiële website VN Veiligheidsraad: <http://www.un.org/documents/scres.htm>

doelgroepen geformuleerd die zij met haar *outreach*-activiteiten wil bereiken, zoals het leger, de politie, studenten, juridische medewerkers, gevangenismedewerkers, religieuze leiders, *civil society* en nationale en internationale NGO's. Als eerste *outreach*-programma besteedt het daarbij in het bijzonder aandacht aan *outreach* richting vrouwen. Vrouwen hebben speciale aandacht nodig aangezien zij in het bijzonder vaak slachtoffer zijn geworden van *gender*-gerelateerd geweld, zoals verkrachting en seksuele slavernij.¹⁴⁴

Op deze wijze past het SCSL haar *outreach*-activiteiten aan op de doelgroepen die zij wil bereiken. Het bereiken van de rurale bevolking in Sierra Leone, maar ook in Liberia, is een belangrijk speerpunt van *outreach*. In het zevende jaarverslag lezen we dat het *outreach*-programma een speciale *Grassroots Awareness Campaign* in het leven heeft geroepen om informatie te geven aan de rurale gebieden in Liberia.¹⁴⁵

Naast kwaliteit, ook kwantiteit

Kenmerkend voor het *outreach*-programma van het SCSL is dat het zeer diverse, maar ook een groot aantal activiteiten organiseert. In het vijfde jaarverslag van het SCSL, dat informatie geeft over de activiteiten van het SCSL in het jaar 2007, kunnen we lezen dat er alleen al in het jaar 2007 1377 *town hall meetings* werden georganiseerd in Sierra Leone en er daarnaast 1873 videovertoningen zijn gehouden.¹⁴⁶ Helaas geeft het ICTR in haar jaarlijkse verslagen aan de Verenigde Naties geen informatie over de kwantiteit van haar verschillende *outreach*-activiteiten waardoor een vergelijking niet mogelijk is. Om een vergelijking te kunnen maken en vast te kunnen stellen welk tribunaal jaarlijks meer *townhall meetings* organiseert zijn immers kwantitatieve gegevens van beide tribunalen nodig om op basis van feiten een vergelijking te maken.

Outreach vormt een belangrijk onderdeel van het SCSL. Als we de jaarlijkse rapporten van het SCSL stuk voor stuk bestuderen, zien we dat alle rapporten uitgebreid aandacht geven aan diverse *outreach*-activiteiten. Alle rapporten besteden meerdere pagina's aan het thema *outreach*; dit in tegenstelling tot de jaarlijkse verslagen van het ICTR aan de VN, waarin het thema *outreach* vaak zeer kort en magertjes besproken wordt.

Problemen en uitdagingen

Het tribunaal en haar *outreach*-programma hebben met een aantal praktische, logistieke problemen te kampen. De wegen in Sierra Leone zijn vaak erg slecht begaanbaar, waardoor sommige gebieden

¹⁴⁴ Officiële website van het SCSL, Outreach and Public Affairs, <http://www.scsl.org/ABOUT/CourtOrganization/TheRegistry/OutreachandPublicAffairs/tabid/83/Default.aspx>

¹⁴⁵ Zevende jaarverslag van de President van het SCSL, (2009-2010) via de officiële website van het SCSL, <http://www.sc-sl.org/LinkClick.aspx?fileticket=33ryoRsKMj1%3d&tabid=176>

¹⁴⁶ Vijfde jaarverslag van de President van het SCSL, (2007-2008) via de officiële website van het SCSL, <http://www.sc-sl.org/DOCUMENTS/tabid/176/Default.aspx>

en gemeenschappen zeer slecht te bereiken zijn. Eerder zagen we dat ook het ICTR moeite heeft de afgelegen, vaak rurale gebieden te bereiken met haar *outreach*-activiteiten. Het analfabetisme in Sierra Leone is daarnaast extreem hoog; tussen de zeventig en tachtig procent van de bevolking kan niet lezen en schrijven. Ook in Rwanda zagen we dat analfabetisme een grote belemmering vormt voor het laten slagen van *outreach*. In Sierra Leone worden bovendien een aantal verschillende dialecten door de bevolking gesproken; er bestaat niet één nationale taal die iedereen spreekt en waarin de gehele bevolking kan worden bereikt. Een ander groot probleem waarmee de outreach-afdeling van het SCSL te maken krijgt, is onderbezetting. Er bestaat een tekort aan *outreach*-personeel. In de meeste regio's is slechts één *district outreach officer* werkzaam; in sommige regio's twee. Het uitvoeren van consistente *outreach*-activiteiten vormt hierdoor een uitdaging vanwege de zware werklast voor één of twee personen.¹⁴⁷

Uit een interview dat gehouden werd in 2007 met een *outreach officer* komt naar voren dat het grootste probleem het gebrek aan financiën is. Dit gebrek aan geld brengt praktische problemen met zich mee, zoals het ontbreken van eigen vervoer. Sommige *outreach officers* hebben beschikking tot een motorfiets waarmee afgelegen gebieden bereikt kunnen worden. *Outreach officers* die geen motorfiets hebben, moeten gebruikmaken van het openbaar vervoer waardoor zij zeer afgelegen gebieden nauwelijks kunnen bereiken.¹⁴⁸

Een ander probleem wordt gevormd door de effectiviteit van de radio als massa-medium die in Sierra Leone helaas gering is. In Rwanda zagen we dat een groot deel van de bevolking toegang heeft tot de radio en hierdoor massaal bereikt kan worden. In Sierra Leone zien we helaas een andere situatie. In de afgelegen, rurale gebieden heeft men vaak moeilijk toegang tot de radio en radio-uitzendingen die vallen onder *outreach* van het SCSL.¹⁴⁹ Als er wél radio-ontvangst is kan men zich vaak geen radio veroorloven en weet men niet op welke tijdstippen radio-uitzendingen over het SCSL worden uitgezonden.¹⁵⁰

Community outreach

Al voordat er een echte *outreach*-afdeling in het leven werd geroepen door het SCSL ondernam de aanklager stappen op het gebied van *outreach*. De aanklager organiseerde ontmoetingen met de bevolking in elk district van Sierra Leone en maakte deze taak tot een prioriteit. Net zoals in Rwanda

¹⁴⁷ Rachel Kerr & Jessica Lincoln, The Special Court for Sierra Leone, Outreach, Impact and Impact, Final Report (February 2008) 12.

¹⁴⁸ Ibidem.

¹⁴⁹ Rachel Kerr & Jessica Lincoln, The Special Court for Sierra Leone, Outreach, Impact and Impact, Final Report (February 2008) 11.

¹⁵⁰ Rachel Kerr & Jessica Lincoln, The Special Court for Sierra Leone, Outreach, Impact and Impact, Final Report (February 2008) 11.

gedaan was door het ICTR werden er in Sierra Leone in elk district door het SCSL *townhall meetings* georganiseerd waarop zo'n 350 mensen afkwamen per bijeenkomst. Helaas zijn er geen kwantitatieve gegevens beschikbaar over het aantal *townhall meetings* dat gehouden is in Rwanda, waardoor geen kwantitatieve vergelijking plaats kan vinden met het aantal *townhall meetings* dat gehouden is in Sierra Leone.

Tijdens de bijeenkomsten gaf de aanklager uitleg over het SCSL en was er uitgebreid ruimte voor het stellen van vragen aan de aanklager en het uiten van kritiek op het SCSL. Al snel organiseerde het SCSL een divers scala aan *outreach*-activiteiten; zo werd er doorgegaan met het houden van *town hall meetings* over het gehele land om het mandaat van het SCSL uit te leggen. In het eerste jaarverslag staat dat de aanklager hierbij luisterde naar de bevolking van Sierra Leone en waar mogelijk hun vragen beantwoordde.¹⁵¹ Hierbij sprak de aanklager in 2002 onder andere met schoolkinderen, vluchtelingen en slachtoffers van amputatie.¹⁵² Daarnaast produceerde het SCSL boeken met uitleg over het tribunaal, voerde het theaterstukken op, leverde het informatieve posters en hield het “*Train-the-Trainer*” *outreach*-seminars.¹⁵³ Ook heeft het SCSL aparte programma's en activiteiten op het gebied van *outreach* ontwikkeld voor schoolkinderen; op scholen worden quizen en debatten georganiseerd. Daarbij is er een training ontwikkeld voor leraren om dove kinderen te bereiken en te informeren over het SCSL. Ook is belangrijke informatie over het SCSL nu beschikbaar in braille zodat ook blinden bereikt worden door *outreach*.

Media outreach

In het tweede jaarverslag van het SCSL staat dat er door het *outreach*-programma van het SCSL veel aandacht werd besteed aan radio- en televisieuitzendingen.¹⁵⁴ Sinds het begin van haar *outreach*-activiteiten werkt het SCSL samen met de lokale radio en verzorgt het regelmatig uitzendingen voor het VN radiostation in Freetown waarbij ook vragen van bellers worden beantwoord. Ook worden er wekelijks samenvattingen van vijftien minuten van lopende processen in het Engels en Krio uitgezonden door acht verschillende radiostations in Sierra Leone. Radio is echter niet toegankelijk voor iedereen. Veel mensen kunnen zich geen radio veroorloven, en daarbij weet men vaak niet op welke tijdstippen radio-uitzendingen over het SCSL worden uitgezonden. Alleen in Freetown bestaat er een grote mate van toegang tot de radio.¹⁵⁵

¹⁵¹ Eerste jaarverslag van de President van het SCSL, (2001-2002) via de officiële website van het SCSL, <http://www.sc-sl.org/DOCUMENTS/tabid/176/Default.aspx>

¹⁵² Ibidem.

¹⁵³ Rapport Human Rights Watch, Bringing Justice, The Special Court for Sierra Leone (maart 2004) via de website van Human Rights Watch, <http://www.hrw.org/en/node/11983/section/9>

¹⁵⁴ Tweede jaarverslag van de President van het SCSL, (2003-2004) via de officiële website van het SCSL, <http://www.sc-sl.org/DOCUMENTS/tabid/176/Default.aspx>

¹⁵⁵ Rachel Kerr & Jessica Lincoln, The Special Court for Sierra Leone, Outreach, Impact and Impact, Final Report (February 2008) 11.

Daarnaast is er een maandelijks interactieve bijeenkomst van de *registrar* bij het *Special Court Interactive Forum* (SCIF). Hierbij krijgt de Sierra Leoneanse bevolking de kans vragen te stellen over het SCSL en haar werk. De *registrar* is erg actief op het gebied van media en wordt regelmatig door de media geïnterviewd.¹⁵⁶

Net zoals de radio is internet alleen toegankelijk voor inwoners van Freetown en niet voor inwoners van de gebieden daarbuiten. Informatie bezitten over het SCSL wordt zodoende beïnvloed door het wél of niet in Freetown wonen en door het rijk of arm zijn. Ook de krant is voor de gemiddelde inwoner van Sierra Leone te duur om te kopen.¹⁵⁷ Daarnaast wordt er meer aandacht besteed aan communicatie en informatieverstrekking richting de internationale pers, vanwege het tribunaal en haar (financiële) afhankelijkheid van de internationale gemeenschap dan aan contact met de lokale media.¹⁵⁸ Mede daardoor is er een zwak contact tussen het SCSL en de lokale media; de lokale media staan daarbij vaak vijandig tegenover het tribunaal.¹⁵⁹

Legal outreach

Na bestudering van de verschillende jaarverslagen van het SCSL kunnen we vaststellen dat er nauwelijks aandacht wordt besteed aan juridische *outreach*. De impact van het SCSL op het lokale rechtswezen is minimaal. Het SCSL vormt een afzonderlijke entiteit en heeft geen relatie met het lokale juridische niveau. Van tevoren was dit echter wél het uitgangspunt: “*The Court was expected to be an instrument for transforming the local judiciary.*”¹⁶⁰

Academic outreach

Bij het uitvoeren van haar *outreach*-activiteiten heeft het SCSL een aantal specifieke doelgroepen geformuleerd waar “studenten” er één van zijn. Voor de rest zien we dat er weinig activiteiten georganiseerd worden die vallen onder *academic outreach*.

Het model van Norman Henry Pentelovitch

Pentelovitch onderscheidt vier factoren die invloed hebben op de effectiviteit van *outreach*. Hieronder zal ik elk van deze factoren aan de hand van bovenstaande informatie en gegevens bespreken.

¹⁵⁶ Tweede jaarverslag van de President van het SCSL, (2003-2004) via de officiële website van het SCSL, <http://www.sc-sl.org/DOCUMENTS/tabid/176/Default.aspx>

¹⁵⁷ Rachel Kerr & Jessica Lincoln, *The Special Court for Sierra Leone, Outreach, Impact and Impact*, Final Report (February 2008) 12.

¹⁵⁸ Rachel Kerr & Jessica Lincoln, *The Special Court for Sierra Leone, Outreach, Impact and Impact*, Final Report (February 2008) 17.

¹⁵⁹ *Ibidem*.

¹⁶⁰ Abdul Tejan-Cole, ‘Sierra Leone’s ‘not-so’ Special Court’, 237.

Timing

Vrijwel direct na zijn oprichting in 2002 begon het SCSL met zijn *outreach*-activiteiten. Hier ligt een groot deel van de kracht van het *outreach*-programma van het SCSL. In tegenstelling tot het *outreach*-programma van het ICTR, werd het *outreach*-programma zes maanden nadat het SCSL begon met zijn werkzaamheden en een aantal weken nadat de eerste vijf arrestaties waren verricht, opgericht. Sommigen uiten hier kritiek op, omdat de start van het *outreach*-programma nog eerder had kunnen en moeten plaatsvinden. Er ging immers een half jaar voorbij voordat er een officiële *outreach*-afdeling werd opgericht. Ook voor de komst van een echt *outreach*-programma, zien we dat de aanklager een dialoog met de lokale bevolking al tot een speerpunt van zijn beleid en werk maakte. Dit is een positief feit als we puur kijken naar het punt timing, daarentegen is de impact en invloed van de dialoog van één aanklager op de gehele Sierra Leoneanse bevolking natuurlijk verschrikkelijk klein en is deze invloed bijna te verwaarlozen. Op het punt timing scoort het SCSL hoe dan ook vrij goed; van zijn voorgangers (het ICTR en het ICTY) heeft het SCSL geleerd dat het beter is zo vroeg mogelijk te starten met *outreach*-activiteiten, voordat negatieve beeldvorming de kans krijgt te ontstaan. Zes maanden nadat het SCSL begon met haar werkzaamheden werd een *outreach*-programma immers al opgericht.

Financiering

Uit de interviews die Rachel Kerr en Jessica Lincoln in 2007 hielden met de *outreach*-afdeling van het SCSL komt naar voren dat het gebrek aan financiering een groot probleem vormt voor het *outreach*-programma.¹⁶¹ De *outreach*-sectie ontvangt namelijk geen geld vanuit het hoofdbudget van het tribunaal. Ook de regering van Sierra Leone steunt het SCSL niet financieel. De regering van Sierra Leone steunt het tribunaal wel op vele andere punten, zoals het beschikbaar stellen van land voor het bouwen van de verschillende gebouwen voor het tribunaal. Verschillende andere landen hebben in de afgelopen jaren wel geld en materiaal gedoneerd aan het SCSL.

Het gebrek aan geld, het feit dat *outreach* niet gesteund wordt vanuit het hoofdbudget van het SCSL, zegt iets over de waarde die er aan *outreach* wordt gehecht, maar ook dat het SCSL ook in het algemeen los van *outreach*, te kampen heeft met financiële tekorten.

Aparte outreach-afdeling

Jarenlang bestond er een aparte *outreach*-afdeling. In 2008 werd echter besloten de afdeling *outreach* samen te voegen met de afdeling *press and public affairs*, waardoor er nu de afdeling *out-*

¹⁶¹ Rachel Kerr & Jessica Lincoln, *The Special Court for Sierra Leone, Outreach, Impact and Impact, Final Report* (February 2008)

reach and public affairs bestaat.¹⁶² Wat hiervoor de achterliggende reden was, is onbekend en komt ook niet naar voren in het betreffende jaarverslag. Uit het bovenstaande kunnen we concluderen dat er sprake is van een achteruitgang. Eerst bestond er een aparte *outreach*-afdeling die na jaren bestaan te hebben werd samengevoegd met een andere afdeling; dit is te bestempelen als een negatieve ontwikkeling op het gebied van *outreach*.

Planning en strategie

Bij de bestudering van de zeven jaarverslagen die allen uitgebreid ingaan op *outreach*, zien we dat er alleen in het eerste jaarverslag uit 2002 wordt gesproken over de definiëring van een “*outreach mission statement*” waarin het mandaat, het opzetten van een “*two-way communication between Sierra Leoneans and the Special Court*” wordt omschreven.¹⁶³ Na 2002 wordt er nooit meer gesproken over een bepaalde strategie of planning op het gebied van *outreach*. Dit is niet logisch, aangezien er wel uitgebreid aandacht wordt besteed aan *outreach* door het SCSL. Hier ligt dan ook een belangrijk verbeterpunt voor het *outreach*-programma van het SCSL.

Het model van Victor Peskin

De *outreach*-activiteiten van het SCSL kunnen we zowel onder het *transparency model* als onder het *engagement model* plaatsen. In vergelijking met het ICTR lijkt het alsof het SCSL veel meer aandacht besteedt aan het *engagement model*. Toch is dit niet met zekerheid te zeggen; er zijn immers geen kwantitatieve gegevens beschikbaar over de verschillende *outreach*-activiteiten van het ICTR. Zo is bijvoorbeeld onbekend hoeveel *townhall meetings* het ICTR jaarlijks organiseert. Dat het SCSL wederzijdse communicatie belangrijk vindt en hier veel waarde aan hecht, komt in alle jaarverslagen naar voren. Bij de verschillende activiteiten dient er immers volop ruimte voor dialoog en interactie te zijn, aldus het SCSL. Het regelmatig organiseren van *townhall meetings* en andere publieke bijeenkomsten vormen hiervan duidelijke voorbeelden.

De *outreach*-activiteiten van het SCSL besteden speciale aandacht aan de doelgroep waar zij mee te maken hebben. Het draagt bij aan een betere dialoog en vergemakkelijkt de interactie wanneer er speciale aandacht wordt besteed aan bijvoorbeeld de achtergrond en de behoefte(n) van de betreffende doelgroep. Deze publieke bijeenkomsten worden niet alleen in de stad gehouden; er wordt zoveel mogelijk geprobeerd om een zo groot mogelijk deel van de bevolking te bereiken, ook al is dit niet altijd gemakkelijk.

¹⁶² Officiële website van het SCSL, *Court organisation*,

<http://www.scsl.org/ABOUT/CourtOrganization/TheRegistry/OutreachandPublicAffairs/tabid/83/Default.aspx>

¹⁶³ Tweede jaarverslag van de President van het SCSL, (2003-2004) via de officiële website van het SCSL, <http://www.sc-sl.org/DOCUMENTS/tabid/176/Default.aspx>

Het is niet een gebrek aan aandacht of wil, maar een gebrek aan praktische middelen en mogelijkheden waardoor sommige delen van de bevolking minder goed worden bereikt. Ook bij het *outreach*-programma van het ICTR kwamen deze problemen naar voren. Slecht begaanbare wegen zorgen ervoor dat afgelegen gebieden nauwelijks te bereiken zijn en een gebrek aan financiën zorgt daarbij ook voor de nodige praktische problemen zoals een groot tekort aan personeel dat interactieve *outreach*-activiteiten kan uitvoeren. Toch is het SCSL er in de afgelopen jaren in geslaagd ook in de afgelegen, rurale gebieden interactieve bijeenkomsten tussen de lokale bevolking en het SCSL te organiseren.

De uitdaging lag bij het ICTR vooral bij het verspreiden van activiteiten die vallen onder het *engagement model* over de gehele bevolking. De Rwandese bevolking werd over het algemeen goed bereikt door de radio. Bij het SCSL is het precies andersom; er ligt een grote uitdaging alle lagen van de bevolking toegang te laten krijgen tot bijvoorbeeld radio-uitzendingen die te plaatsen zijn onder het *transparency model*. De activiteiten die vallen onder het *transparency model* bereikten in Rwanda een groter, diverser publiek dan in Sierra Leone. In Sierra Leone heeft vooral de stedelijke elite toegang tot informatieve radio- en televisie uitzendingen. Het overgrote deel van de Sierra Leoneese bevolking, dat in rurale gebieden leeft, heeft maar beperkte toegang tot verschillende soorten media, waardoor pure informatievoorziening door de radio en televisie wordt bemoeilijkt. Daarnaast verloopt het contact tussen het SCSL en de lokale media nog wel eens stroef. Ook in Rwanda heeft enkel een zeer klein gedeelte van de Rwandezen toegang tot internet en televisie. Ook in Rwanda zien we dat de *outreach*-activiteiten op het gebied van digitale media zich vooral richten op informatieverstrekking aan de elite van Rwanda en zich niet richten op het overgrote deel van de Rwandese bevolking, die immers geen internet- en televisietoegang heeft.¹⁶⁴

De mening van de Sierra Leoneese bevolking over het SCSL

Vele auteurs zijn erg positief over de ontwikkeling van hybride tribunalen zoals het SCSL omdat die een grotere mate van legitimiteit zouden hebben vanwege deze hybride samenstelling van zowel nationaal als internationaal recht en personeel. Daarnaast staan vele auteurs positief tegenover het SCSL vanwege de vestigingsplaats van het tribunaal in het land zélf.¹⁶⁵ Dit verhoogt immers de zichtbaarheid van het tribunaal in tegenstelling tot de vestigingsplaatsen van het ICTR en het ICTY. *Human Rights Watch* is zeer positief over de *outreach*-activiteiten van het SCSL; in een rapport afkomstig uit 2004 stelt zij het volgende: “*We note that the Special Court has very much entered the*

¹⁶⁴ Longman, Timothy, 'The domestic impact of the International Criminal Tribunal for Rwanda', 28.

¹⁶⁵ Beth K. Dougherty, 'Right-sizing international criminal justice: the hybrid experiment at the Special Court for Sierra Leone', in: *International Affairs*, 317.

public debate in Freetown. From being covered in the newspapers to being discussed on the radio, the Special Court's work is integrated into daily public life."¹⁶⁶

Bovenstaande conclusies sluiten gedeeltelijk aan bij de conclusies die op basis van de theoretische modellen van Peskin en Pentelovitch zijn getrokken. Door twee Sierra Leonese bevolkingsonderzoeken hieronder nader te bestuderen zullen we bekijken of bovenstaande, positieve geluiden, hun weerklink vinden in de bevolkingsonderzoeken waarin de mening en houding van de Sierra Leoneese bevolking naar voren komt.

Communicating Justice

Communicating Justice is een uitgebreid tweejarig onderzoek van *BBC World Service Trust* en het *International Centre for Transitional Justice* (ICTJ). Het onderzoek heeft tot doel het niveau van *public awareness* en het debat over *transitional justice*-thema's te vergroten in vijf post-conflict-landen in Afrika: Liberia, Sierra Leone, Oeganda, de Democratische Republiek Congo en Burundi. Het onderzoek wordt voornamelijk financieel ondersteund door de Europese Unie en het Nederlandse Ministerie van Buitenlandse Zaken; ook *Humanity United*, een Amerikaanse NGO ondersteunt het onderzoek.

Door *Communicating Justice* werd er vijf jaar na de burgeroorlog in 2007 een uitgebreid onderzoek gehouden onder de bevolking van Sierra Leone naar de impact van *transitional justice* in Sierra Leone. Deze survey werd onder een groot aantal huishoudens over het gehele land gehouden door de NGO *Search for Common Ground* en het *International Centre for Transitional Justice* (ICTJ). De kennis en houding ten opzichte van zowel de *Truth and Reconciliation Commission* (TRC) als het *Special Court for Sierra Leone* (SCSL) stonden hierbij centraal. De cijfers die betrekking op het SCSL hebben, zijn voor deze scriptie bruikbaar en erg interessant. In augustus 2008 werd het onderzoek, *Building a better tomorrow, A survey of knowledge and attitudes toward transitional justice in Sierra Leone*, gepresenteerd.¹⁶⁷ Tijdens het onderzoek zijn 1700 volwassenen afkomstig uit zeven districten uit Sierra Leone geïnterviewd waarbij de participerende huishoudens willekeurig werden gekozen. Het aantal mensen respondenten is laag; dit vormt een bedreiging voor de representativiteit van het onderzoek.

Survey onder driehonderd Sierra Leoneese respondenten

Voor het tweede onderzoek waar ik de gegevens van bekijk, namen Edward Sawyer en Tim Kelsall in 2005 in Sierra Leone een survey af bij 300 verschillende mensen. Dit aantal respondenten is zeer

¹⁶⁶ Rapport Human Rights Watch, *Bringing Justice, The Special Court for Sierra Leone* (maart 2004) via de website van Human Rights Watch, <http://www.hrw.org/en/node/11983/section/9>

¹⁶⁷ *Building a Better Tomorrow, A Survey of Knowledge and Attitudes toward Transitional Justice in Sierra Leone* Online beschikbaar via http://www.communicatingjustice.org/en/research/sierra_leone

laag waardoor opnieuw de representativiteit in gevaar wordt gebracht. Hierover werd in 2007 *Truth vs. Justice? Popular Views on the Truth and Reconciliation Commission and the Special Court for Sierra Leone* gepubliceerd.¹⁶⁸

In elk district van Sierra Leone waar onderzoek werd gedaan werd de ene helft van de surveys uitgevoerd in de grootste stad van het betreffende district, de andere helft in dorpen in het rurale gebied van het betreffende district. Er werden verschillende districten gekozen omdat de verschillende districten de burgeroorlog op verschillende manieren hadden meegemaakt. Het doel was het meten van de houding van de Sierra Leoneese bevolking ten opzichte van zowel de TRC als het SCSL. Hierbij werd gebruik gemaakt van open en gesloten vragen, waardoor zowel kwantitatief als kwalitatief onderzoeksmateriaal werd verzameld.

Het onderzoek werd financieel voor een groot deel mogelijk gemaakt door de *British Academy*, een Brits onderzoeksinstituut dat zich richt op onderzoek dat valt onder geesteswetenschappen en sociale wetenschappen.¹⁶⁹

Bij het gebruik van dit onderzoek dient er rekening gehouden te worden met de zeer beknopte reikwijdte van het onderzoek. Er werden slechts driehonderd mensen geïnterviewd afkomstig uit drie van de twaalf districten in Sierra Leone.

Basisinformatie over het SCSL

Uit beide onderzoeken blijkt dat een grote meerderheid van de ondervraagden van het bestaan van het SCSL weet. Uit het eerste onderzoek komt naar voren dat 98 % van de mannelijke ondervraagden en 94 % van de vrouwelijke ondervraagden van het bestaan van het SCSL afweet. Ook uit het tweede onderzoek blijkt dat 273 van de 300 ondervraagden, 91% van het bestaan van het SCSL weet. Het eerste onderzoek wijst uit dat het bezit van basisinformatie over het SCSL veelal ontbreekt ondanks dat men van het bestaan van het SCSL weet. Uit dit eerste onderzoek komt naar voren dat 93% van degenen die van het bestaan van het tribunaal afwisten, niets wist over de procedures van het SCSL. Enkel 4% wist veel over de zittingen van het SCSL. Meer dan 1 op de 4 respondenten zei niets te weten over de zittingen van het SCSL. Daarbij wist het overgrote deel van de ondervraagden (89%) van de rechtszaak tegen voormalig president Charles Taylor af.¹⁷⁰ 49% van de ondervraagden had een “*a poor understanding*” van het SCSL en 36% had een “*basic understanding*”.¹⁷¹ Deze mensen wisten vooral te zeggen dat het SCSL mensen vervolgt, maar wisten hierbij

¹⁶⁸ Truth vs. Justice? Popular Views on the Truth and Reconciliation Commission and the Special Court for Sierra Leone, Online beschikbaar via http://www.ssrnetwork.net/document_library/detail/3660/truth-vs-justice-popular-views-on-the-truth-and-reconciliation-commission-and-the-special-court-for-sierra-leone

¹⁶⁹ Website British Academy, <http://www.britac.ac.uk/about/index.cfm>

¹⁷⁰ Ibidem.

¹⁷¹ Truth vs. Justice? Popular Views on the Truth and Reconciliation Commission and the Special Court for Sierra Leone, Online beschikbaar via http://www.ssrnetwork.net/document_library/detail/3660/truth-vs-justice-popular-views-on-

niets over het exacte mandaat van het SCSL te zeggen. 15% van de ondervraagden had “*a good understanding*” over het SCSL. Deze mensen wisten bijvoorbeeld te vertellen dat het SCSL alleen de hoofdverantwoordelijken vervolgt.

Respondenten uit de stad, uit Freetown, opgeleide respondenten, mannelijke respondenten, jonge respondenten en christelijke respondenten hadden meer kennis over het SCSL. Vooral het verschil tussen mannelijke en vrouwelijke respondenten was groot.

Het overgrote merendeel van de respondenten weet van het bestaan van het SCSL af (dit komt uit beide bevolkingsonderzoeken naar voren) waarbij basisinformatie zoals kennis over mandaat, zittingen en procedures van het SCSL ontbreekt (dit komt uit het eerste bevolkingsonderzoek naar voren). Een andere belangrijke kanttekening die hierbij gemaakt dient te worden is het feit dat het bezitten van basiskennis niet altijd betekent dat dit de juiste kennis is.

Algemene houding ten opzichte van het SCSL

Uit het eerste onderzoek blijkt dat 45 % van de respondenten die van het bestaan van het tribunaal afwisten, vond dat het SCSL vrij succesvol was, 9% vond het SCSL zelfs erg succesvol.¹⁷² Meer dan tweederde (68 %) van dezelfde groep was van mening dat de prestatie van het tribunaal goed was, namelijk “*good*” of “*excellent*”.¹⁷³ Volgens hetzelfde onderzoek komt echter naar voren dat de respondenten veelal alleen oppervlakkige informatie over het SCSL bezitten. Het is daarom raadselachtig waar deze positieve houding vandaan komt. Het onderzoek gaat hier niet nader op in wat een negatief punt vormt voor de kwaliteit van het onderzoek. Hoe kan het immers dat men positief staat tegenover een tribunaal waar men nauwelijks inhoudelijke kennis over heeft. Hoe dan ook is deze houding duidelijk positief als we de volgende tabel afkomstig uit het onderzoek bekijken.¹⁷⁴

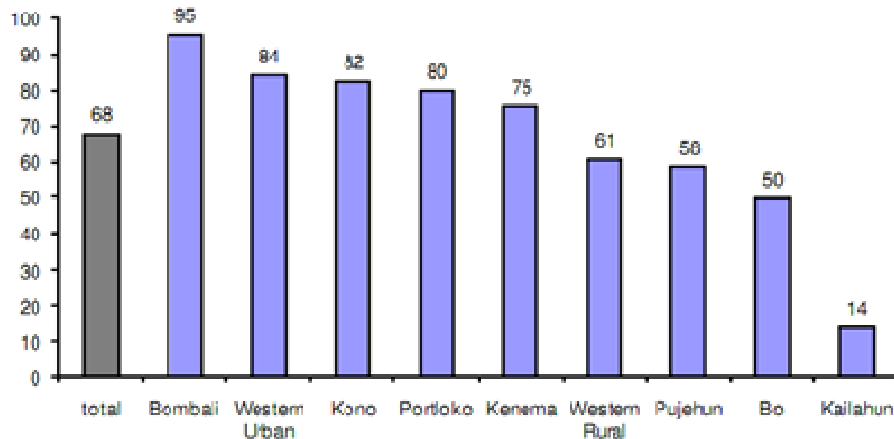
[the-truth-and-reconciliation-commission-and-the-special-court-for-sierra-leone](http://www.communicatingjustice.org/en/research/sierra_leone)

¹⁷² Building a Better Tomorrow, A Survey of Knowledge and Attitudes toward Transitional Justice in Sierra Leone
Online beschikbaar via http://www.communicatingjustice.org/en/research/sierra_leone

¹⁷³ Ibidem.

¹⁷⁴ Ibidem.

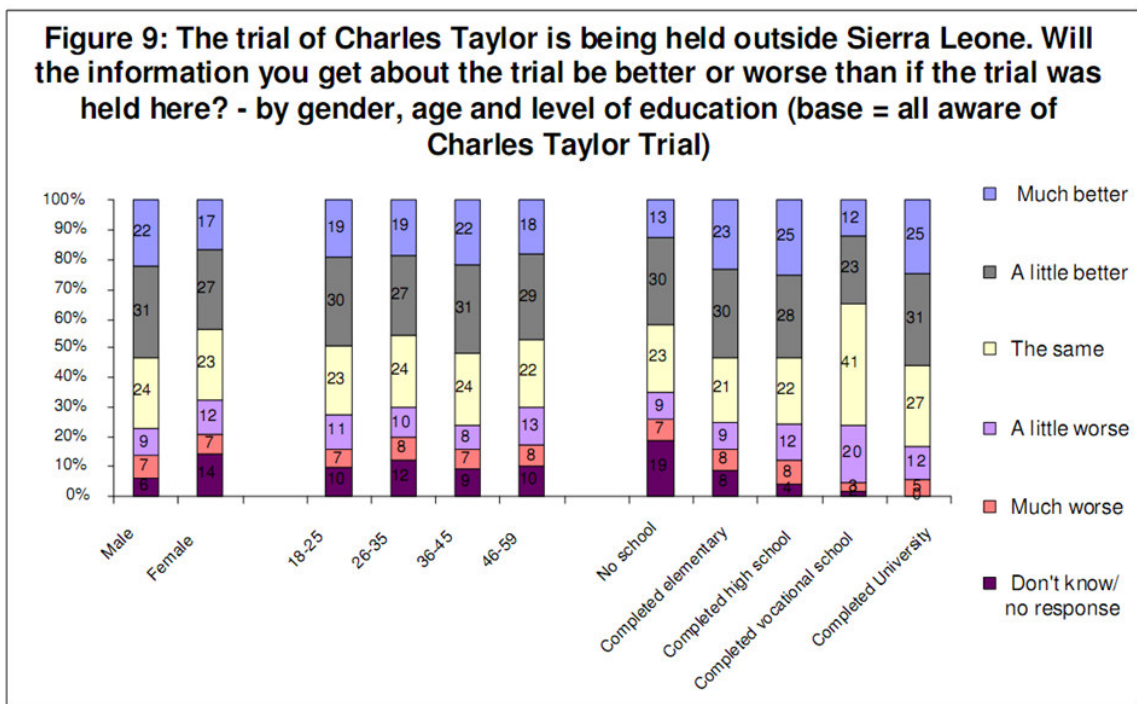
Figure 6: How has the Special Court performed so far? - by district (% of those who answered "excellent" or "good", base = all aware of SCSL)

Meer dan een kwart van de ondervraagden was niettemin van mening dat de verkeerde mensen zijn vervolgd. Bovendien 27 % van de respondenten zou liever hebben gehad dat het proces van Charles Taylor net zoals de andere zaken in Freetown zou worden gehouden.¹⁷⁵ Het merendeel van de respondenten was van mening dat de vestigingsplaats van het proces tegen Charles Taylor in Den-Haag invloed heeft op de informatie die men krijgt over dit proces tegen Charles Taylor. Deze informatie zou beter zijn geweest wanneer dit proces in Sierra Leone zélf had plaatsgevonden.¹⁷⁶ Uit de volgende tabel komt naar voren dat verschillende groepen onder de respondenten allemaal van mening zijn dat de informatie over het proces tegen Charles Taylor beter zou zijn geweest wanneer dit proces niet in Den-Haag maar in Sierra Leone had plaatsgevonden.

¹⁷⁵ Ibidem.

¹⁷⁶ Building a Better Tomorrow, A Survey of Knowledge and Attitudes toward Transitional Justice in Sierra Leone Online beschikbaar via http://www.communicatingjustice.org/en/research/sierra_leone

De reactie van de bevolking ten opzichte van de arrestatie van Charles Taylor was positief aldus Abdul Tejan-Cole: *“The papay or “big man’ who caused them so much grief and agony and who masterminded the conflict in their country was finally going to face justice.”*¹⁷⁷

Toen er door het tweede bevolkingsonderzoek gevraagd werd naar de houding en mening ten opzichte van het SCSL zien we een hoog percentage van de respondenten (37 %) het antwoord *“don't know”* geven. 19% vond het SCSL *“very successful”* en 12% zei dat het SCSL *“not successful”* was. 32 % vond het SCSL *“quite successful”*.¹⁷⁸

Een meerderheid van de respondenten vond het SCSL dus *“very successful”* of *“quite successful”*. 70% van de ondervraagden vond het bestaan van het SCSL daarbij erg belangrijk.¹⁷⁹

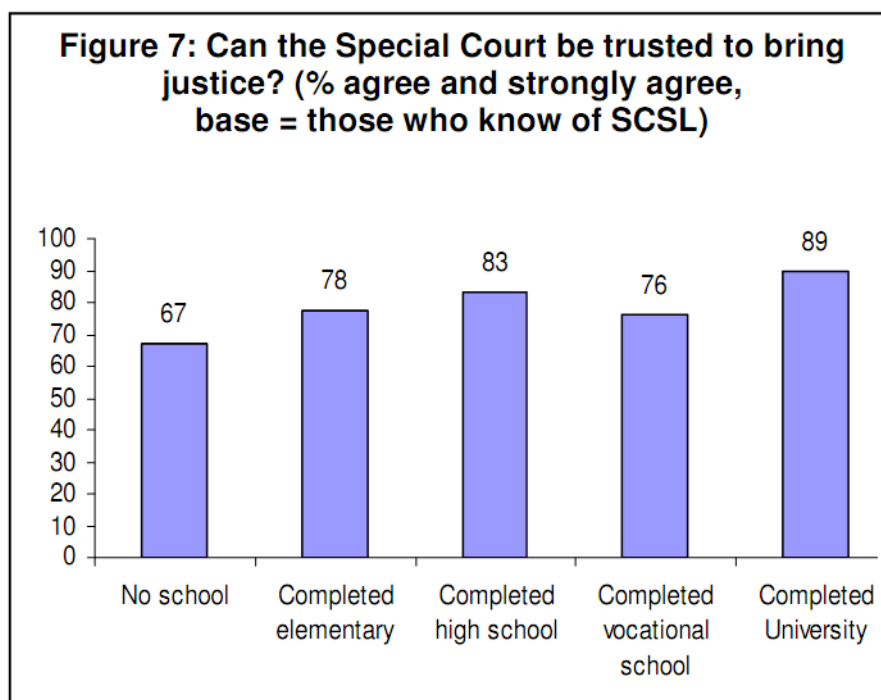
Onderstaande figuur laat ook duidelijk zien dat het overgrote merendeel van mening was dat het SCSL *“justice”* brengt. Helaas wordt hierbij geen definitie van *“justice”* gegeven. Toch geeft ook deze figuur de positieve houding van de Sierra Leoneese bevolking ten opzichte van het SCSL weer.¹⁸⁰

¹⁷⁷ Abdul Tejan-Cole, ‘A Big Man in a Small Cell: Charles Taylor and the Special Court for Sierra Leone’, 220.

¹⁷⁸ Truth vs. Justice? Popular Views on the Truth and Reconciliation Commission and the Special Court for Sierra Leone, Online beschikbaar via http://www.ssrnetwork.net/document_library/detail/3660/truth-vs-justice-popular-views-on-the-truth-and-reconciliation-commission-and-the-special-court-for-sierra-leone

¹⁷⁹ Ibidem.

¹⁸⁰ Truth vs. Justice? Popular Views on the Truth and Reconciliation Commission and the Special Court for Sierra Leone, Online beschikbaar via http://www.ssrnetwork.net/document_library/detail/3660/truth-vs-justice-popular-views-on-the-truth-and-reconciliation-commission-and-the-special-court-for-sierra-leone

Na bestudering van de twee bevolkingsonderzoeken kunnen we vaststellen dat ondanks feit dat velen weinig of niets wisten van tribunaal, de houding van het merendeel van de bevolking positief is ten opzichte van het SCSL en haar werkzaamheden. Ook over het proces tegen Charles Taylor is men vooral positief gestemd.

Conclusie

Verschillende bronnen en auteurs zijn erg positief over het SCSL, met name over haar hybride karakter; het zou de legitimiteit van het tribunaal en hierdoor het draagvlak onder de bevolking versterken. Als we de twee theoretische modellen van Pentelovitch en Peskin echter toepassen op het *outreach*-programma van het SCSL, krijgen we niet alleen een rooskleurig beeld, maar zien we dat het *outreach*-programma van het SCSL op sommige punten verbetering nodig heeft.

Als we *outreach* binnen het model van Pentelovitch bekijken, zien we een negatieve uitkomst: op drie van de vier factoren wordt immers slecht gescoord (in tegenstelling tot de uitkomst van het ICTR, waar op alle vier de factoren slecht werd gescoord.) Alleen de timing van het SCSL, de vroegtijdige oprichting van het *outreach*-programma, vormt een positief punt. Daarentegen heeft het *outreach*-programma van het SCSL te kampen met financiële problemen en is de wijze waarop *outreach* wordt gefinancierd, slecht. Hierdoor ontbreken financiële middelen die bij de uitvoering van *outreach* onmisbaar zijn, bijvoorbeeld voor het bereiken van afgelegen, rurale gebieden. Ook bestaat er geen aparte *outreach*-afdeling aangezien deze werd samengevoegd met de afdeling *press and public affairs*. Tot slot mist het *outreach*-programma een duidelijke en afgebakende strategie en planning.

Net zoals we zagen bij het *outreach*-programma van het ICTR speelt de vestigingsplaats van het tribunaal een belangrijke rol in relatie tot *outreach*. De modellen van Peskin en Pentelovitch geven allebei geen aandacht aan de rol van de vestigingsplaats van een internationaal tribunaal, terwijl we zien dat de factor vestigingsplaats ook bij het SCSL een belangrijke rol speelt. De vestigingsplaats van het SCSL wordt namelijk door velen (auteurs en bevolking) aangewezen als dé factor waarom het tribunaal legitimiteit heeft. Daarnaast komt uit de bevolkingsonderzoeken naar voren dat men negatief staat tegenover de vestigingsplaats van het proces tegen Charles Taylor in Den Haag.

Als we de documenten van het SCSL bestuderen zoals de verschillende jaarverslagen, krijgen we een positiever beeld van het SCSL en haar *outreach*-programma. De *outreach*-activiteiten van het SCSL zijn met veel zorg en aandacht opgesteld; zo zien we dat de verschillende activiteiten op verschillende doelgroepen worden afgestemd. Het *outreach*-programma van het SCSL is bijvoorbeeld het eerste *outreach*-programma dat een *gender*-visie meeneemt bij de uitvoering van *outreach*. Elke doelgroep heeft immers andere ervaringen gehad met betrekking tot de oorlog. Deze specifieke aanpak zegt allereerst veel over de goede kwaliteit van het *outreach*-programma. Het zegt daarnaast ook iets over de grote aandacht die het SCSL besteedt aan dialoog en interactie. Dialoog en interactie worden immers vergemakkelijkt door speciale activiteiten voor speciale doelgroepen te ontwikkelen.

Als we de *outreach*-activiteiten bekijken binnen het theoretische model van Peskin kunnen we daarom concluderen dat de sterke kant van het *outreach*-programma ligt bij het *engagement model*, dat vanaf het begin werd toegepast doordat er onder andere *direct town hall meetings* werden georganiseerd.

Uit de bevolkingsonderzoeken kwam naar voren dat een groot deel van de Sierra Leonese respondenten en dus van de Sierra Leonese bevolking naast de kennis over het bestaan van het SCSL nauwelijks gedetailleerde kennis bezit en ongeïnformeerd is over het SCSL, haar werkwijze en haar doelstellingen. Dit is te verklaren vanwege het kleine percentage van de *outreach*-activiteiten dat te plaatsen is onder het *transparency model* van Peskin. Een verklaring hiervoor is de geringe toegang tot verschillende soorten media zoals radio en televisie door de bevolking van Sierra Leone, waardoor pure informatievoorziening door de media wordt bemoeilijkt. In het geval van Rwanda zagen we dat de radio een zeer goed ontwikkeld medium was en daardoor zeer bruikbaar als medium voor het uitvoeren van *outreach*-activiteiten die te plaatsen zijn onder het *transparency model*. In Sierra Leone zien we helaas een tegenovergestelde situatie. Men heeft veelal juist geen toegang tot de media. Toegang tot de media door de lokale bevolking vormt daarom een belangrijke voorwaarde om *outreach*-activiteiten die te plaatsen zijn onder het *transparency model* te laten slagen. Een andere negatieve factor wordt gevormd door het feit dat het contact tussen het SCSL en de lokale media nog wel eens stroef verloopt.

Het organiseren van veel *outreach*-activiteiten die te plaats en zijn onder het *engagement model* en minder activiteiten die te plaats en zijn onder het *transparency model* resulteert erin dat er wellicht minder mensen worden geïnformeerd aangezien activiteiten die te plaats en zijn onder het *engagement model* vaak intensiever zijn en geen gebruik maken van de massamedia. De mensen die wél worden geïnformeerd, worden echter op intensievere wijze geïnformeerd. Als we echter kijken naar de situatie in Rwanda waar we juist meer activiteiten zien die te plaats en zijn onder het *transparency model* dan onder het *engagement model*, zien we dat ook hierbij het bereiken van een groot deel van de bevolking niet een automatisch gevolg is van activiteiten die onder het *transparency model* te plaats en zijn. Vele inwoners, met name van rurale gebieden worden immers niet bereikt door de activiteiten die te plaats en zijn onder het *transparency model*. Zowel voor *outreach*-activiteiten die pure informatievoorziening tot doel hebben (en te plaats en zijn onder het *transparency model*) als voor interactieve *outreach*-activiteiten (die te plaats en zijn onder het *engagement model*) vormt het bereiken van alle lagen onder de bevolking een uitdaging.

Ondanks het gebrek aan uitgebreide kennis en een gebrek aan activiteiten dat zich richt op pure informatieverstrekking, komt uit de bevolkingsonderzoeken een positieve houding ten opzichte van het SCSL naar voren. Deze positieve houding wordt dus niet gevormd doordat men volledige informatie over het SCSL, haar werkwijze en doelstellingen heeft; een groot deel van de bevolking bezit deze kennis immers niet. Wél zien we dat het overgrote merendeel van de respondenten van het bestaan van het SCSL afweet en daarbij een zekere basiskennis bezit over het SCSL. Zonder gedetailleerde informatie te bezitten over het SCSL is de bevolking toch positief over het SCSL. Het is helaas niet duidelijk of deze positieve houding het gevolg is van activiteiten die te plaats en zijn onder het *engagement model* of dat men er ook zonder interactieve informatieverstrekking een positieve houding op na houdt. Een eventuele verklaring is de aanwezigheid van het SCSL in Freetown, waardoor er minder afstand en meer *national ownership* onder de bevolking van Sierra Leone wordt gecreëerd. Ten tweede door het hybride model van het tribunaal, dat zowel internationaal als nationaal recht en personeel gebruikt. Een andere mogelijke verklaring is de goede verstandhouding tussen de Sierra Leonese regering en het SCSL. Een positieve houding van de regering jegens het SCSL sijpelt mogelijk door naar de bevolking.

Een interessante conclusie is dat de afwezigheid van *outreach*-activiteiten die gericht zijn op pure informatievoorziening er niet automatisch toe leidt dat interactieve *outreach*-activiteiten die te plaats en zijn onder het *engagement model*, ontbreken. Dit brengt ons bij een belangrijk discussiepunt; is het wellicht belangrijker dat een groter deel van de bevolking basiskennis over het betreffende tribunaal en haar doelstellingen en werkzaamheden bezit (zoals in Rwanda) of is het belangrijker dat een kleiner deel van de bevolking een goed, duidelijk beeld heeft van het betreffende tribunaal doordat zij deelneemt aan *outreach*-activiteiten die te plaats en zijn onder het *engagement*

model (zoals in Sierra Leone)?

Net zoals we zagen in het eerste hoofdstuk over Rwanda heeft ook in het geval van Sierra Leone de mate van welvaart en het leven in de stad of in rurale gebieden veel invloed op de mate van toegang tot het SCSL en de *outreach*-activiteiten van het SCSL.

Naast de grote kwaliteit van het *outreach*-programma waarbij veel aandacht wordt besteed aan wederzijdse communicatie tussen verschillende groepen afkomstig uit de Sierra Leonese samenleving en het SCSL, zien we ook een hoge kwantiteit van *outreach*-activiteiten die worden uitgevoerd. Per jaar worden er immers duizenden (vooral interactieve) activiteiten over het gehele land, maar ook in Liberia georganiseerd.

Hoofdstuk 3- International Criminal Court & Outreach

Na de bestudering van de *outreach*-programma's van het *International Criminal Tribunal for Rwanda* en het *Special Court for Sierra Leone* zal ik hieronder het *International Criminal Court* en haar outreach-activiteiten bespreken. Hierbij focus ik me op twee conflictgebieden, namelijk Oeganda en de Democratische Republiek Congo. De *outreach*-programma's die het ICC in deze twee gebieden heeft opgezet zullen uitgebreid aan bod komen.

Historische achtergrond van het conflict in Oeganda

Sinds haar onafhankelijkheid in 1962 wordt de geschiedenis van Oeganda gekenmerkt door grootschalig geweld en machtsovernames door verschillende dictators die de mensenrechten van de Oegandese bevolking stuk voor stuk op grootschalige wijze schonden. In 1894 werd het gebied dat we tegenwoordig kennen als Oeganda, een Brits protectoraat.¹⁸¹ In oktober 1962 verkreeg Oeganda haar onafhankelijkheid.¹⁸²

Van 1962 tot 1971 heerste Milton Obote over Oeganda.¹⁸³ Door een militaire coup werd Obote verdreven door Idi Amin, die vervolgens acht jaar als een tiran over Oeganda heerste. In 1979 werd Idi Amin door het Tanzaniaanse leger verdreven.¹⁸⁴ De verkiezingen die hierop volgden, brachten president Obote in 1980 opnieuw aan de macht. Ook Obote maakte zich schuldig aan grootschalige mensenrechtenschendingen van de Oegandese bevolking, waarbij het land een grote mate van instabiliteit verkreeg.¹⁸⁵ De tweede regeringsperiode van Obote werd namelijk gekenmerkt door conflicten met verschillende rebellengroepen.¹⁸⁶ Zo ook met de rebellengroep onder leiding van Yuwari Museveni, die een guerilla-oorlog vanuit het zuiden van Oeganda voerde met zijn *National Resistance Movement/Army* (NRM/A).¹⁸⁷

Op 29 januari 1986 werd Museveni president van Oeganda.¹⁸⁸ Vanaf de onafhankelijkheid van Oeganda tot het aan de macht komen van Museveni werd Oeganda altijd geregeerd door mensen afkomstig uit het noorden; Museveni was echter afkomstig uit het zuiden. Finnström stelt dat verschillende noordelijke rebellen de macht die zij verloren hadden aan de zuiderling Museveni,

¹⁸¹ Chris Dolan, *Social Torture, The case of Northern Uganda 1986-2006* (Oxford 2009) 40.

¹⁸² Dolan, *Social Torture, The case of Northern Uganda 1986-2006*, 42.

¹⁸³ Uppsala Conflict Data Program, Uppsala University, *Uganda*, www.ucdp.uu.se/database

¹⁸⁴ Lane Hartill, 'Whatever happened to Ugandan dictator Idi Amin?', in: *Christian Science Monitor* (Vol 9, 3 Issue 101, 2001) 1-23, 1.

¹⁸⁵ Frank van Acker, *Uganda and the Lord's Resistance Army: the New Order no one ordered*, Institute of Development Policy and Management, Universiteit van Antwerpen (oktober 2003) 1-56, 16.
<http://econpapers.repec.org/paper/iobdpaper/2003006.htm>

¹⁸⁶ Uppsala Conflict Data Program, Uppsala University, *Uganda*, www.ucdp.uu.se/database

¹⁸⁷ Sverker Finnström, 'Wars of the past and wars in the present', in: *Africa: The Journal of the International African Institute* (Vol 76, No 2, 2006) 200-220, 200.

¹⁸⁸ J. Olaka-Onyango, "'New-Breed' leadership, conflict, and reconstruction in the Great Lakes region of Africa: A sociopolitical biography of Uganda's Yoweri Kaguta Museveni', in: *Africa Today* (Vol 50, Issue 3, 2004) 29-52, 30.

wilden heroveren.¹⁸⁹

Zo ook de *Lord's Resistance Army* (LRA) onder leiding van Joseph Kony.¹⁹⁰ De LRA kan gezien worden als hoofdopvolger van verschillende rebellengroepen die allen tegen de NRA vochten; de LRA zou het langst stand houden. Het regime van Kony en de LRA werd gekenmerkt door vele misdaden die veelal gepleegd werden tegen onschuldige burgers. Eind 2004 leefden daardoor ongeveer 1,5 miljoen mensen in Oeganda in vluchtelingenkampen.¹⁹¹ Bovendien werden meer dan 20.000 kinderen gedurende het conflict geronseld, waarna zij in LRA-kampen in Zuid-Soedan, dichtbij de Oegandese grens, gedwongen tot “kindsoldaat” werden gemaakt.

Tijdens de jarenlange burgeroorlog die de LRA tegen de Oegandese regering en de Oegandese bevolking voerde, bleek de regering niet in staat het conflict en het geweld te stoppen.¹⁹² Daarom introduceerde de Oegandese regering in 1999 een amnestieregeling, die in 2000 door het parlement werd omgezet tot een wet in een poging de gruwelijke oorlog te beëindigen. De wet verleende amnestie aan alle rebellen die zich tegenover de regering hadden verzet sinds 26 januari 1986.¹⁹³ Tevergeefs; opnieuw lukte het de regering niet het geweld en de terreur van de LRA te beëindigen. Op 16 december 2003 vroeg de regering van Oeganda het *International Criminal Court* (ICC) de situatie in Noord-Oeganda te onderzoeken.¹⁹⁴ In januari werd een overeenkomst bereikt tussen de regering van Oeganda onder leiding van Museveni en het ICC. In januari 2005 opende het ICC formeel het onderzoek naar de situatie in Noord-Oeganda.¹⁹⁵ Hierop volgden in juli 2005 de arrestatiebevelen tegen de vijf belangrijkste LRA-leiders: Joseph Kony, Vincent Otti, Okot Odhiambo, Raska Lukwiya en Dominic Ongwen. De aanklachten tegen deze leiders bestonden uit misdaden tegen de menselijkheid en oorlogsmisdaden. Lukwiya werd echter vermoord tijdens een gevecht tussen de LRA en het Oegandese leger.¹⁹⁶ Ondertussen ging de LRA door met het uitoefenen van haar terreur.

In juni 2006 startte er in Zuid- Soedan, in Juba, een vredesproces dat tot doel had het conflict in Noord-Oeganda voorgoed te beëindigen en de LRA te ontwapenen.¹⁹⁷ Op 10 april 2008 weigerde Joseph Kony tijdens de vredesonderhandelingen echter de *Final Peace Agreement* te ondertekenen,

¹⁸⁹ Finnström, 'Wars of the past and wars in the present', 202.

¹⁹⁰ Dolan, *Social Torture, The case of Northern Uganda 1986-2006*, 43-44.

¹⁹¹ Finnström, 'Wars of the past and wars in the present', 203.

¹⁹² an Acker, *Uganda and the Lord's Resistance Army: the New Order no one ordered*, 5.

¹⁹³ Dolan, *Social Torture, The case of Northern Uganda 1986-2006*, 51.

¹⁹⁴ De officiële website van het International Criminal Court, Press Release, *Prosecutor of the International Criminal Court opens an investigation into Northern Uganda*, <http://www.icccpi.int/menus/icc/press%20and%20media/press%20releases/2004/prosecutor%20of%20the%20international%20criminal%20court%20opens%20an%20investigation%20into%20northern%20uganda?lan=en-GB>

¹⁹⁵ Kasaija Phillip Apuuli, 'The ICC Arrest Warrants for the Lord's Resistance Army Leaders and Peace Prospects for Northern Uganda', in: *Journal of International Criminal Justice* (Vol 4, Issue 1, 2010) 179- 187, 180.

¹⁹⁶ Ibidem, 179.

¹⁹⁷ International Crisis Group, *Northern Uganda: The road to peace, with or without Kony* (december 2008) 1-31,1. <http://www.crisisgroup.org/en/regions/africa/horn-of-africa/uganda/146-northern-uganda-the-road-to-peace-or-without-kony.aspx>

waardoor ook deze poging de LRA en het geweld te beteugelen een mislukking werd.¹⁹⁸

De fragiele wapenstilstand die op dit moment bestond, werd al snel gebroken. De LRA ging namelijk door met het uitoefenen van haar terreur, niet langer alleen in Noord-Oeganda. De LRA pleegde nu aanvallen in of vanuit Zuid-Soedan, de Centraal-Afrikaanse Republiek en de Democratische Republiek Congo.

Op 14 december 2008 startte het Oegandese leger met logistieke hulp van de Verenigde Staten een militaire campagne tegen de LRA in Noordoost-Congo, waar de LRA op dit moment actief was. Deze operatie staat bekend als operatie *Lightning Thunder*.¹⁹⁹ Opnieuw mislukte de poging de LRA en haar geweld een halt toe te roepen en uit te schakelen. Ondertussen spreidde het geweld van de LRA zich steeds verder uit over de regio, waarbij vele onschuldige burgers de dood vonden. Nog altijd gaat het geweld van de LRA door. In augustus 2010 berichtte *Human Rights Watch* dat meer dan 697 volwassenen en kinderen de achttien maanden daarvoor ontvoerd werden door de LRA in de Centraal-Afrikaanse Republiek en het aangrenzende Bas Uele district in de DRC.²⁰⁰ Bovendien vermoordde de LRA tijdens deze aanvallen zeker 255 mensen.²⁰¹

Historische achtergrond van het conflict in Congo

Het conflict in de Democratische Republiek Congo (DRC) is zeer gecompliceerd. Er kan namelijk niet gesproken worden van één conflict; het land wordt al jarenlang geteisterd door conflictsituaties, waarbij verschillende rebelligroepen tegen de regering en elkaar vechten. Land en waardevolle grondstoffen vormden de basis voor het conflict.

Op 30 juni 1960 verkreeg de DRC haar onafhankelijkheid van België, waarna Patrice Lumumba de eerste president werd van de DRC.²⁰² In datzelfde jaar pleegde Joseph-Désiré Mobutu een staatsgreep waarmee hij Lumumba politiek uitschakelde. Hierna trok Mobutu zich terug uit de politiek; pas in 1965 kwam hij als een ware dictator aan de macht, kreeg de vele grondstoffen die het land rijk was in handen en gaf het land in 1971 een nieuwe naam: Zaïre.²⁰³ Op 6 oktober 1996 brak de eerste Congolese oorlog uit, voornamelijk als gevolg van de genocide in Rwanda in 1994.²⁰⁴

¹⁹⁸ International Crisis Group, *Northern Uganda: The road to peace, with or without Kony*, 2.

¹⁹⁹ Mareike Schomerus & Kennedy Tumutegyeize, *After Operation Lightning Thunder, Protecting communities and building peace* (april 2009) 1-16, 1.
http://lse.academia.edu/MareikeSchomerus/Papers/93290/After_Operation_Lightning_Thunder_Protecting_Communities_and_Building_Peace

²⁰⁰ Human Rights Watch, *CAR/DR Congo: LRA conducts massive abduction* (11 augustus 2010)

<http://www.hrw.org/en/news/2010/08/11/cardr-congo-lra-conducts-massive-abduction-campaign>

²⁰¹ Ibidem.

²⁰² Michael Deibert, 'Congo: between hope and despair', in: *World Policy Journal* (Vol 25, Issue 2, 2008) 63-69, 64.

²⁰³ Ibidem.

²⁰⁴ Pall Davidsson & Frida Thoroddsen, 'Rule of law programming in the DRC for the sake of justice and security', in: Chandra Lekha Sriram, Olga Martin-Ortega & Johanna Herman (ed.) *Peacebuilding and rule of law in Africa. Just peace?* (New York 2011) 111-126, 111.

In mei 1997 werd Mobutu uiteindelijk omver geworpen door Joseph Kabila en zijn rebellengroep, de *Alliance des forces démocratiques pour la libération du Congo*, *Alliance of Democratic Forces for the Liberation of Congo* (AFDL), met steun vanuit Rwanda, Oeganda, Angola, Burundi en Eritrea.²⁰⁵ De economische situatie van Congo die de AFDL overnam van de regering van Mobutu was dramatisch.²⁰⁶ Met de overname door Kabila verslechterde de situatie in de DRC.²⁰⁷ Van 1998 tot 2002 woedde de tweede Congolese oorlog, waar acht Afrikaanse landen en verschillende gewapende rebellengroepen bij betrokken waren. Complexe en onderling met elkaar verbonden oorzaken lagen ten grondslag aan de wrede oorlog waarbij grootschalige mensenrechtenschendingen plaatsvonden.²⁰⁸

Kabila kreeg te maken met interne oppositie, vooral van degenen die voorheen profiteerden van Mobutu's patronage. Kabila heerste als een ware dictator over het land waarbij hij zich schuldig maakte aan corruptie en mismanagement resulterend in verzet van verschillende rebellengroepen. Eind 1998 had Kabila een derde van het grondgebied van Congo (het oosten) verloren aan de rebellengroep *Rassemblement Congolais pour la Démocratie* (RCD), die vooral bestond uit milities afkomstig uit Oeganda en Rwanda.²⁰⁹ Kabila en zijn regime overleefden door steun van onder andere Angola en Zimbabwe.

Door intern conflict in 1999 versplinterde de RCD in verschillende rivaliserende facties die óf door Oeganda óf door Rwanda gecontroleerd werden en elkaar bestreden. Tegelijkertijd steunden Zimbabwe, Namibië en Angola de regering van Kabila. Verschillende Afrikaanse staten en milities raakten op verschillende momenten in het Congolese conflict verwickeld. In 1999 bereikte het conflict een militaire impasse, waarbij het land in vier zones werd verdeeld, waarvan één zone gecontroleerd werd door de regering en drie zones door verschillende rebellengroepen. In 1999 werd er in Lusaka een vredesakkoord getekend dat echter weinig betekenis had aangezien er nog steeds veel werd gevochten.²¹⁰ Na de ondertekening van het vredesakkoord werd de VN-vredesmissie *United Nations Organization Mission in the Democratic Republic of the Congo* (MONUC) gestart.²¹¹ Ook deze vredesmissie was niet in staat de rivaliserende facties en hun geweld een halt toe te roepen.

Op 16 januari 2001 werd Kabila vermoord, waarna zijn zoon hem opvolgde als regeringsleider van

²⁰⁵ Peter Rosenblum, 'Kabila's Congo', in: *Current history* (Vol 97, Issue 619, 1998) 1-10, 1.

²⁰⁶ Ibidem.

²⁰⁷ Laura Davis & Piscilla Hayner, International Center for Transitional Justice, *Difficult peace, limited justice: ten years of peacemaking in the DRC* (maart 2009) <http://ictj.org/publication/difficult-peace-limited-justice-ten-years-peacemaking-drc>

²⁰⁸ Pall Davidsson & Frida Thoroddsen, 'Rule of law programming in the DRC for the sake of justice and security', 112.

²⁰⁹ Johan Pottier, 'Roadblock Ethnography: Negotiating Humanitarian Access in Ituri, Eastern DR Congo, 1999-2004', in: *Africa: Journal of the International African Institute* (Vol 67, Issue 2, 2006) 151-179, 155.

²¹⁰ International Crisis Group, *DR Congo Conflict History* (februari 2010) <http://www.crisisgroup.org/en/key-issues/research-resources/conflict-histories/dr-congo.aspx>

²¹¹ ebsite MONUC, <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/monuc/>

de DRC.²¹² In 2001 richtte Thomas Lubanga met steun vanuit het Oegandese leger de *Union des Patriotes Congolais* (UPC).²¹³ Lubanga en zijn UPC werden gekenmerkt door terreur en geweld.²¹⁴ In 2002 werden er opnieuw vredesbesprekingen gehouden in Sun City, Zuid-Afrika, waarbij in december 2002 opnieuw een vredesakkoord werd getekend.²¹⁵ De verschillende rebellengroepen die mee onderhandelden, verkregen een plaats in de transitieregering, evenals het nationale leger van de DRC, de *Armed Forces of the DRC* (FARDC). De vele rebellengroepen die niet meededen aan de vredesonderhandelingen gingen door met het uitoefenen van hun terreur. Zo startte Lubanga in augustus 2002 een ware pogrom waarbij hij etnisch onderscheid maakte tussen “originaires” (waaronder de etnische groep Hema) en de “niet-originaires” (waaronder de etnische groep Lendu).²¹⁶ Dit betekende de dood voor duizenden “niet-originaires”.²¹⁷ Het geweld van de rebellengroepen speelde zich voornamelijk af in de Ituri-regio, in het oosten van Congo.²¹⁸ Het is dit conflict en dit geweld gepleegd door de verschillende rebellengroepen waar het ICC voornamelijk onderzoek naar doet. Ook het nationale Congolese leger en de politie maakten zich echter schuldig aan grootschalige schendingen van de mensenrechten van de Congolese bevolking. Aan vele mensen heeft het jarenlange conflict in Congo het leven gekost; tussen augustus 1998 en april 2007 stierven ongeveer 5.4 miljoen mensen, vooral door ziekte en honger.²¹⁹ Het *International Rescue Committee* (IRC) stelde vast dat het conflict in Congo het meest dodelijke conflict is sinds de Tweede Wereldoorlog.²²⁰ Moord, verkrachting, gedwongen verhuizingen en het ronselen van kindsoldaten zijn voorbeelden van de misdaden die zich afspelen tijdens het grootschalige conflict in de DRC.

In maart 2004 verwees de DRC de situatie in haar land naar het ICC. De aanklager deed vervolgens onderzoek naar de ernstige misdaden gepleegd door verschillende rebellengroepen in de Ituri-regio in de DRC vanaf 1 juli 2002.²²¹ Op dit moment voert het ICC zaken tegen belangrijke leiders van verschillende rebellengroepen. Lubanga, leider van de *Union des Patriotes Congolais* (UPC),

²¹² Filip Reyntjens, 'Briefing: The Democratic Republic of Congo, From Kabila to Kabila', in: *African Affairs* (Vol 100, Issue 399, 2001) 311-317, 314.

²¹³ Human Rights Watch, *The International Criminal Court Trial against Thomas Lubanga* (januari 2009) <http://www.hrw.org/en/news/2009/01/22/international-criminal-court-trial-thomas-lubanga>

²¹⁴ Ibidem.

²¹⁵ International Crisis Group, *DR Congo Conflict History* (februari 2010) <http://www.crisisgroup.org/en/key-issues/research-resources/conflict-histories/dr-congo.aspx>

²¹⁶ Johan Pottier, *Roadblock Ethnography: Negotiating Humanitarian Access in Ituri, Eastern DR Congo, 1999-2004*, 158.

²¹⁷ Ibidem.

²¹⁸ International Crisis Group, *DR Congo Conflict History*

²¹⁹ International Rescue Committee, *Mortality in the Democratic Republic of Congo, An ongoing crisis*, 1-26, 2. <http://www.rescue.org/resource-file/irc-congo-mortality-survey-2007>

²²⁰ Ibidem.

²²¹ De officiële website van het International Criminal Court, Press Release, *Prosecutor of the International Criminal Court opens an investigation into Northern Uganda*, <http://www.iccpi.int/menus/icc/press%20and%20media/press%20releases/2004/prosecutor%20of%20the%20international%20criminal%20court%20opens%20an%20investigation%20into%20northern%20uganda?lan=en-GB>

Germain Katanga, leider van de *Force de résistance patriotique en Ituri* (FRPI), Mathieu Ngudjolo Chui, leider van het *Front des nationalistes et intégrationnistes* (FNI), Bosco Ntaganda en Callixte Mbarushimana worden alle vijf verantwoordelijk gehouden voor het plegen van oorlogsmisdaden en misdaden tegen de menselijkheid.²²²

Historische achtergrond van het International Criminal Court

De oprichting van het ICC

Op 17 juli 1998 werd op voordracht van de Verenigde Naties door 114 landen van de wereld het Statuut van Rome ondertekend.²²³ Het werd bekrachtigd op 1 Juli 2002.²²⁴ Het Statuut vormt de basis voor de jurisdictie en het functioneren van het ICC. In de preambule van het Statuut van Rome staat dat de verschillende ondertekenaars, de verschillende staten, verklaren dat zij een permanent tribunaal wensen op te richten met de volgende doelstellingen. *“Affirming that the most serious crimes of concern to the international community as a whole must not go unpunished and that their effective prosecution must be ensured by taking measures at the national level and by enhancing international cooperation. Determined to put an end to impunity for the perpetrators of these crimes and thus to contribute to the prevention of such crimes.”*²²⁵

Het ICC is een onafhankelijk instituut en maakt geen deel uit van de Verenigde Naties, maar handhaaft een coöperatieve relatie met de VN.²²⁶ In tegenstelling tot het ICTR en het SCSL is het ICC een permanent instituut. Het ICC is gezeteld in Den Haag.²²⁷ Het ICC kan individuen voor de volgende misdaden vervolgen: misdaden tegen de menselijkheid, oorlogsmisdaden en genocide.²²⁸ Het ICC is alleen bevoegd individuen te vervolgen voor misdaden die gepleegd zijn nadat het Statuut van Rome op 1 juli 2002 in werking trad.²²⁹ Net zoals het ICTR en het SCSL vervolgt het ICC alleen diegenen met de grootste verantwoordelijkheid voor de gepleegde misdaden tijdens de betreffende conflicten.

²²² De officiële website van het International Criminal Court, *Situations and Cases*, <http://www.icc-cpi.int/Menus/ICC/Situations+and+Cases/Situations/Situation+ICC+0104/>

²²³ De officiële website van het International Criminal Court, *The State Parties to the Rome Statute*, <http://www.icc-cpi.int/Menus/ASP/states+parties/The+States+Parties+to+the+Rome+Statute.htm>

²²⁴ De officiële website van het International Criminal Court, *About the court*, <http://www.icc-cpi.int/Menus/ICC/About+the+Court/>

²²⁵ De officiële website van het International Criminal Court, Preambule van Het Statuut van Rome, *ICC basic legal texts*, <http://www.icc-cpi.int/Menus/ICC/Legal+Texts+and+Tools/>

²²⁶ De officiële website van het International Criminal Court, *About the court*, <http://www.icc-cpi.int/Menus/ICC/About+the+Court/>

²²⁷ Ibidem.

²²⁸ De officiële website van het International Criminal Court, Artikel 5 van Het Statuut van Rome, *ICC basic legal texts*, <http://www.iccpi.int/Menus/ICC/Legal+Texts+and+Tools/>

²²⁹ De officiële website van het International Criminal Court, Artikel 11 van Het Statuut van Rome, *ICC basic legal texts*, <http://www.icccpi.int/Menus/ICC/Legal+Texts+and+Tools/>

Complementariteitsbeginsel

In de preambule van het Statuut van Rome lezen we: “..*the International Criminal Court established under this Statute shall be complementary to national criminal jurisdictions*”.²³⁰ Het International Criminal Court is gebaseerd op het principe van complementariteit. Het basisidee voor het complementariteitsbeginsel is de handhaving van de staatssoevereiniteit, waarbij het de plicht van elke staat is diegenen die verantwoordelijk zijn voor internationale misdaden die als verboden zijn omschreven in het Statuut van Rome, juridisch te vervolgen. Een zaak zal alleen overgeheveld worden naar het ICC wanneer een staat *unable of unwilling* is om de vermeende internationale misdaden te onderzoeken of te vervolgen.²³¹ Dit betekent dus dat de nationale jurisdictie op de eerste plaats staat en de jurisdictie van het ICC op de tweede plaats komt, dat wil zeggen: complementair is.²³²

De structuur van het ICC

Het tribunaal is opgebouwd uit vier hoofdorganen: de *presidency*, de *judicial divisions*, de *office of the prosecutor* en de *registry*.²³³ De *presidency* oftewel het voorzitterschap van het ICC is verantwoordelijk voor de totale organisatie van het tribunaal, met uitzondering van de aanklager. Het orgaan bestaat uit drie rechters, die elk voor een periode van drie jaar zijn gekozen.²³⁴ De *judicial divisions*, de juridische afdelingen, bestaan uit achttien rechters, die verdeeld zijn over de *Pre-Trial Division*, de *Trial Division* en de *Appeals Division*. De rechters van elke afdeling zitten in verschillende kamers, die verantwoordelijk zijn voor het leiden van de rechtsgang in de verschillende fasen. De *office of the prosecutor*, oftewel de aanklager, is verantwoordelijk voor het ontvangen van de verwijzingen naar en informatie over misdaden die binnen de jurisdictie van het tribunaal vallen en moet deze verwijzingen en informatiebronnen te onderzoeken. Vervolgens leidt de aanklager het onderzoek. De hoofdaanklager, Luis Moreno-Ocampo, is verkozen voor een periode van negen jaar.²³⁵ Tot slot is de *registry* oftewel de administratie verantwoordelijk voor de niet-juridische aspecten van het tribunaal.²³⁶ De afdeling *outreach* valt onder dit laatste orgaan.

²³⁰De officiële website van het International Criminal Court, Preambule van Het Statuut van Rome, *ICC basic legal texts*, <http://www.icc-cpi.int/Menus/ICC/Legal+Texts+and+Tools/>

²³¹Lijun Yang, 'On the Principle of Complementarity in the Rome Statute of the International Criminal Court', in: *Chinese Journal of International Law* (Vol 4, Issue 2, 2005) 121-132, 122.

²³²Ibidem.

²³³De officiële website van het International Criminal Court, *Structure of the court*, <http://www.icc-cpi.int/Menus/ICC/Structure+of+the+Court/>

²³⁴Ibidem.

²³⁵De officiële website van het International Criminal Court, *Structure of the court*, <http://www.icc-cpi.int/Menus/ICC/Structure+of+the+Court/>

²³⁶Ibidem.

De zaken van het ICC

Uit het Statuut van Rome volgt dat de aanklager een onderzoek kan instellen op basis van een verzoek dat afkomstig is van een staatspartij of van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties.²³⁷ Hij kan ook zelfstandig een onderzoek instellen, zoals gebeurde met de zaak Kenia. Op dit moment hebben drie staatspartijen, namelijk Oeganda, de Democratische Republiek Congo en de Centraal-Afrikaanse Republiek, misdaden die gepleegd zijn op hun territoria verwezen naar het ICC.²³⁸ Daarnaast heeft de VN-Veilighedsraad de situatie in Darfur, Soedan verwezen naar het ICC.²³⁹ Op 30 september 2009 wees de aanklager Moreno-Ocampo, Kenia aan als eerste land waarnaar hij op eigen initiatief een onderzoek wilde instellen, naar aanleiding van het verkiezingsgeweld begin 2008. Op 31 maart 2010 werd de aanklager gemachtigd dit onderzoek daadwerkelijk uit te voeren.²⁴⁰ Met de huidige ontwikkelingen in Libië wordt de juridische vervolging van voormalig president Gadaffi hier hoogstwaarschijnlijk aan toegevoegd. Zowel de zaak DRC als de zaak Oeganda werden door het ICC in het jaar 2004 gestart.²⁴¹ Omdat ik alleen van deze twee zaken de *outrreach*-activiteiten van het ICC bestudeer, volgt hieronder een beknopte omschrijving van de twee zaken.

De zaak Oeganda

In december 2003 verwees de Oegandese president Museveni de situatie in Noord-Oeganda officieel naar de aanklager van het ICC.²⁴² In juli 2004 kondigde de aanklager de start van het onderzoek aan, en in januari 2005 trad dit onderzoek formeel in werking. De beslissing van het ICC om een onderzoek in te stellen naar de situatie in Noord-Oeganda was gebaseerd op de ernst van de misdaden die gemeld werden en het onvermogen van de Oegandese autoriteiten de LRA-leiders te arresteren en het door hen gepleegde geweld een halt toe te roepen.

De zaak tegen Joseph Kony, Vincent Otti, Okot Odhiambo en Demonic Ongwen, die allen aangeklaagd zijn voor het plegen van misdaden tegen de menselijkheid en oorlogsmisdaden in de periode juli 2002- juli 2004, staat op dit moment stil, omdat de leiders nog niet zijn gearresteerd en dus ook nog niet naar het ICC overgeheveld zijn.²⁴³ De vijfde verdachte, Lukwiya, is voor aanvang

²³⁷ De officiële website van het International Criminal Court, *Situations and cases*, <http://www.icc-cpi.int/Menus/ICC/Situations+and+Cases/>

²³⁸ Ibidem.

²³⁹ Ibidem.

²⁴⁰ Ibidem.

²⁴¹ Issaka K. Souaré, 'The International Criminal Court and African Conflicts: The case of Uganda', in: *Review of African Political Economy* (Vol 36, Issue 121, 2009)

²⁴² De officiële website van het International Criminal Court, Press Release, *Prosecutor of the International Criminal Court opens an investigation into Northern Uganda*, <http://www.iccpi.int/menus/icc/press%20and%20media/press%20releases/2004/prosecutor%20of%20the%20international%20criminal%20court%20opens%20an%20investigation%20into%20northern%20uganda?lan=en-GB>

²⁴³ Phil Clark, 'Law, politics and pragmatism : the ICC and case selection in the Democratic Republic of Congo and Uganda', in: *Courting Conflict? Justice, Peace, and the ICC in Africa* (Londen 2008) 37-47, 42.

van zijn proces gestorven. Ondertussen ging en gaat de LRA door met het uitoefenen van terreur. Er bestaan twee kritiekpunten op het optreden van het ICC in het Oegandese conflict. Enerzijds wordt het ICC verweten het prille vredesproces in de weg te hebben gestaan. Het intrekken van de arrestatiebevelen van het ICC werd door de leiders van de LRA namelijk als voorwaarde gesteld voor een eventueel vredesakkoord. Op deze wijze had het ICC een negatieve invloed op de onderhandelingen tijdens het Juba-vredesproces en belemmerde ze op deze wijze het vredesproces in Oeganda.²⁴⁴ Richard Dicker, werkzaam bij *Human Rights Watch*, stelt echter het volgende "By painting the ICC as an obstacle to peace, the LRA leaders have been trying to turn reality upside down."²⁴⁵

Ook wordt het ICC wel partijdigheid en politisering verweten. Doordat alleen leiders van de LRA en geen leden van het regeringsleger UDPF worden vervolgd, zien velen het ICC als eenzijdig en gepolitiseerd.²⁴⁶ De aanklager sloot later onderzoek naar misdaden die door de regering gepleegd zijn, niet uit maar richtte zich eerst op de misdaden gepleegd door de LRA vanwege de zwaarte van deze misdaden.²⁴⁷ Door samen met Museveni op te treden bij de aankondiging van het onderzoek van het ICC naar de situatie in Noord-Oeganda, kreeg men al snel een beeld dat het ICC te nauw verbonden was met één partij in het conflict, waardoor de onpartijdigheid van het ICC door sommigen in twijfel werd getrokken.

De zaak DRC

In juli 2003 stelde de hoofdaanklager van het ICC dat de situatie in Ituri in de DRC op dat moment het urgentst was en daarom continue gevolgd diende te worden. In april 2004 verwees de Congolese transitieregering onder leiding van Kabila de misdaden die onder de jurisdictie van het ICC vielen en die gepleegd werden op het grondgebied van de DRC, naar de hoofdaanklager van het ICC.²⁴⁸ De complexe politieke en militaire situatie waarin het ICC zou gaan werken, werd vrijwel direct duidelijk toen er met de aankondiging van het onderzoek door de aanklager in juni 2004 tussen de regering en de rebellen opnieuw hevig geweld losbrak in Zuid-Kivu. Op dit moment staan er drie personen terecht voor het ICC; twee andere verdachten zijn nog niet opgepakt. De aanklacht tegen Thomas Lubanga is gebaseerd op de rekrutering van kinderen om mee te

²⁴⁴ Human Rights Watch, *Trading justice for peace in Uganda won't work* (mei 2007)

<http://www.hrw.org/en/news/2007/05/02/trading-justice-peace-uganda-won-t-work>

²⁴⁵ Human Rights Watch, *Uganda : Resumption of Juba Talks welcome* (april 2007)

<http://www.hrw.org/en/news/2007/04/25/uganda-resumption-juba-peace-talks-welcome>

²⁴⁶ Clark, 'Law, politics and pragmatism : the ICC and case selection in the Democratic Republic of Congo and Uganda', 42.

²⁴⁷ Ibidem, 43.

²⁴⁸ De officiële website van het International Criminal Court, Press Release, *Prosecutor Receives Referral of the Situation in the Democratic Republic of Congo* (19 april 2004)

<http://www.iccpi.int/Menus/ICC/Search?qt=Prosecutor+Receives+Referral+of+the+Situation+in+the+Democratic+Republic+of+congo&la=en>

vechten als gewapende strijders.²⁴⁹ Naast Lubanga staan Germain Katanga, leider van de *Force de Résistance Patriotique en Ituri* (FRPI), en Mathieu Ngudjolo, voormalig leider van de *Front des Nationalistes et des Intégrationnistes* (FNI), terecht voor het ICC.²⁵⁰ De FRPI en de FNI waren twee samenwerkende gewapende groepen die opgericht werden aan het einde van 2002 en vooral de belangen van de etnische groep Lendu behartigden.²⁵¹

Het ICC en zijn outreach-activiteiten

Outreach valt onder de *Public Information and Documentation Section*, een afdeling die valt onder de *Registry* oftewel onder de administratie.²⁵² Een deel van de *outreach*-medewerkers is gestationeerd in Den Haag, vanwaar de coördinatie van de *outreach*-activiteiten in de verschillende Afrikaanse landen plaatsvindt. De meeste *outreach*-activiteiten worden namelijk uitgevoerd vanuit de zogenaamde *field offices* in de betreffende landen zélf.

Het ICC heeft een aantal kerndocumenten over het thema *outreach* gepubliceerd; hierin wordt de strategie van het ICC op het gebied van *outreach* uitgebreid gedefinieerd en besproken. In tegenstelling tot het ICTR en het SCSL zien we dat het ICC veel meer officiële documenten heeft gepubliceerd over het thema *outreach*.

In de geïntegreerde strategie voor externe relaties, publieke informatie en *outreach* komt naar voren dat het ICC een duidelijk onderscheid maakt tussen de verschillende communicatievormen 'externe relaties', 'publieke informatie' en '*outreach*'. In de strategie staat de volgende definitie van *outreach* te lezen: "*Outreach is a process of establishing sustainable, two-way communication between the Court and communities affected by situations that are the subject of investigations or proceedings. It aims to provide information, promote understanding and support for the Court's work, and to provide access to judicial proceedings.*"²⁵³

In de strategie lezen we van welke communicatiemiddelen de *outreach*-afdeling gebruik maakt. Hierbij wordt aangegeven dat het gebruikte middel gebaseerd is op de betreffende situatie en de behoeftes van de betreffende doelgroep. We zien dat het ICC in zijn formulering zeer nauwkeurig en precies is en aandacht besteedt aan de verschillende situaties waarin het ICC en zijn *outreach*-programma's werkzaam zijn.

In de strategie lezen we dat de *outreach*-afdeling van het ICC gebruik maakt van verschillende

²⁴⁹ Human Rights Watch, *DRC: ICC's first trial focuses on child soldiers* (23 januari 2009)

<http://www.hrw.org/en/news/2009/01/22/drc-icc-s-first-trial-focuses-child-soldiers>

²⁵⁰ Human Rights Watch, *ICC/DRC: New war crimes suspect arrested* (juli 2008)

<http://www.hrw.org/en/news/2008/02/07/iccdrc-new-war-crimes-suspect-arrested>

²⁵¹ *Ibidem*.

²⁵² *Ibidem*.

²⁵³ Integrated Strategy for External Relations, Public Information and Outreach, <http://www.icc-cpi.int/Menus/ICC/Structure+of+the+Court/Outreach/Integrated+strategy/Integrated+Strategy+for+External+Relations+Public+Information+and+Outreach.htm>

soorten media zoals de televisie, de radio en kranten. Ook pamfletten en postercampagnes, de ICC-website, seminars, workshops, videovertoningen van de zittingen, *townhall meetings* en theater zijn communicatiemiddelen waarmee *outreach* richting de betreffende bevolking wordt uitgevoerd. Naast bovenstaande geïntegreerde strategie werd op 29 september 2006 het strategische plan voor *outreach* door het ICC gepubliceerd, ruim vier jaar na de inwerkingtreding van het Statuut van Rome en het ICC. Het uitgebreide rapport, dat 32 pagina's telt, stelt dat het noodzakelijk is dat de rol en juridische activiteiten van het ICC begrepen worden, voornamelijk in de gemeenschappen die getroffen zijn door de misdaden die onder de jurisdictie van het ICC vallen. Het ICC dient de afstand tussen het ICC en deze gemeenschappen dan ook te overbruggen door een effectief systeem van *two-way communication* op te richten. Het ICC geeft hierbij aan van eerdere tribunalen te hebben geleerd: “*It also draws upon the achievements and lessons learned from the ad hoc tribunals - the International Criminal Tribunals for the Former Yugoslavia and Rwanda - as well as from the practice of the Special Court for Sierra Leone, which has been recognised as being particularly effective.*”²⁵⁴

Naast deze twee algemene documenten ontwikkelde de *outreach*-afdeling voor elke afzonderlijke conflictsituatie waar het ICC werkzaam is, een apart *outreach*-actieplan. In januari 2009 publiceerde het ICC daarbij een speciale communicatiestrategie voor de rechtszaak tegen Thomas Lubanga. Dit document telt 23 pagina's en heeft het volgende doel: “*The purpose of this document is to define the strategies that will be used to communicate information and messages related to the judicial work of the Court and to further outline the communication approaches, channels and tools that will ensure that the messages reach the targeted audience for maximum benefit.*”²⁵⁵ Vanaf 2008 publiceerde het ICC bovendien ieder jaar een *outreach*-rapport. In 2010 presenteerde het ICC zijn derde, 116 pagina's tellende *outreach*-rapport.²⁵⁶

In deze rapporten kunnen we lezen dat zowel in de DRC als in Oeganda *outreach* bestaat uit vier kernprogramma's: *community outreach*, *legal outreach*, *academic outreach* en *media outreach*.²⁵⁷ Vooral het eerste en laatste programma zijn voor deze scriptie interessant. Onder *community outreach* vallen activiteiten die zich richten op de betreffende gemeenschappen en zijn inwoners. Daarnaast is *outreach* naar de media interessant omdat bij de bestudering van de *outreach*-programma's van het ICTR en het SCSL duidelijk is geworden dat de media, met name radio-uitzendingen, een grote rol kunnen spelen bij *outreach* vanwege de grote hoeveelheid mensen die zij kunnen bereiken.

²⁵⁴ Strategic Plan for Outreach of the International Criminal Court, <http://www.icc-cpi.int/Menus/ICC/Structure+of+the+Court/Outreach/Strategic+Plan/>

²⁵⁵ Communications Strategy for the trial of Thomas Lubanga, <http://www.icc-cpi.int/Menus/ICC/Structure+of+the+Court/Outreach/Democratic+Republic+of+the+Congo/>

²⁵⁶ ICC Outreach Report 2010, <http://www.icc-cpi.int/iccdocs/PIDS/publications/OUR2010Eng.pdf>

²⁵⁷ ICC Outreach Report 2010, <http://www.icc-cpi.int/iccdocs/PIDS/publications/OUR2010Eng.pdf>

Community Outreach²⁵⁸

Zowel in de DRC als in Oeganda werden de *community outreach*-programma's in 2007 opgericht om direct in contact te komen met vrouwen, jongeren, religieuze leiders, representanten van NGO's en representanten van de regering. Op scholen werden daarbij presentaties, debatten en quizen uitgevoerd in zowel de DRC als Oeganda. De *outreach*-rapporten spreken hierbij over *face to face-contact*. *Townhall meetings*, seminars maar ook filmvertoningen zijn activiteiten die genoemd werden onder *community outreach*. Het gebruik van een *bottom-up approach* staat bij *community outreach* centraal; ook wordt stilgestaan bij de specifieke behoefte van de doelgroep en de informatie die die doelgroep nodig heeft. “*By working in this way, the Outreach Unit aims to give these communities a sense of ownership over the Court, rendering it an institution that works for them and in their name.*”²⁵⁹ Zo heeft het *outreach*-programma in de DRC speciale activiteiten voor vrouwen georganiseerd. In 2010 werden tijdens negen ontmoetingen 2459 vrouwen bereikt, tegenover 836 vrouwen in 2009. Ondanks het feit dat deze specifieke aanpak een positieve ontwikkeling vormt, zien we dat er maar weinig vrouwen daadwerkelijk bereikt worden. Uit bestudering van de cijfers in de verschillende *outreach*-rapporten blijkt dat veel activiteiten die onder het *community outreach*-programma vallen, zich richten op contact met mensenrechtenactivisten, religieuze leiders, representanten van de regering, studenten en NGO's. Een groot deel is gericht op deze elite onder de betreffende bevolking en niet op de lokale bevolking. Om meer inzicht te krijgen in dit fenomeen heb ik cijfers afkomstig uit de *outreach*-rapporten uit de jaren 2008, 2009 en 2010 verwerkt in onderstaande tabel. De gegevens in de tabel heb ik verkregen door de verschillende activiteiten die de rapporten onder het *community outreach*-programma scharen, te verdelen in twee categorieën: activiteiten die zich alleen op de lokale bevolking richten en activiteiten die dit niet doen en zich uitsluitend op de elite richten. Informatiebijeenkomsten voor NGO's en discussies met religieuze leiders schaar ik onder activiteiten die zich op de elite richten; informatiebijeenkomsten in de getroffen gemeenschappen of een bijeenkomst voor voormalige kindsoldaten of vrouwen daarentegen onder activiteiten die zich puur op de lokale bevolking richten. Het eerste getal in de tabel laat telkens zien hoeveel activiteiten zich in het betreffende jaar en in het betreffende land alleen op de lokale bevolking richtten. Het tweede getal laat het daadwerkelijke aantal individuen zien dat door deze activiteiten werd bereikt. Dit geeft het ICC namelijk weer bij elke genoemde activiteit in haar *outreach*-rapporten.

²⁵⁸ Ibidem.

²⁵⁹ Ibidem.

Outreach-activiteiten gericht op de lokale bevolking

	<u>Oeganda</u>	<u>DRC</u>
2008	53 (8.232)	66 (onbekend)
2009	97 (20.052)	27 (5.814)
2010	69 (20.285)	34 (3.924)
<i>Totaal</i>	219 (48.569)	127 (onbekend)

In het *outreach*-rapport uit 2010 stelt het ICC dat er in de periode van 1 oktober 2009 tot 1 oktober 2010, 165 interactieve *outreach*-activiteiten georganiseerd werden, waarbij 22.894 Oegandezen direct bereikt werden. Deze 165 activiteiten bereikten dus zowel de elite als de lokale bevolking. Uit bovenstaande tabel komt naar voren dat slechts 69 van deze 165 activiteiten gericht waren op de lokale bevolking, tegenover 96 activiteiten die zich richtten op de elite. Daarbij heeft Oeganda 33.398.682 inwoners.²⁶⁰ Een simpele rekensom (waarin we alle interactieve activiteiten meenemen, zowel gericht op de elite als op de lokale bevolking) leert dat 0,000685476% van de Oegandese bevolking deelnam aan deze interactieve *outreach*-activiteiten. Het aantal Oegandezen dat wordt bereikt, is dus schrikbarend laag.

Van 1 oktober 2009 tot 1 oktober 2010 werden 190 interactieve *outreach*-activiteiten in de DRC georganiseerd, waarmee 16.990 individuen werden bereikt. Van deze activiteiten waren er slechts 34 alleen gericht op de lokale bevolking, waarmee 3.924 mensen werden bereikt. De DRC heeft 70.916.439 inwoners.²⁶¹ Dit betekent dat slechts 0,000239578 % van de totale bevolking van de DRC deelnam aan deze interactieve activiteiten.

Hierboven wordt het aantal *outreach*-activiteiten dat alleen gericht is op de lokale bevolking, afgezet tegen de totale bevolking van Oeganda en de DRC. Helaas zijn er geen gegevens beschikbaar over het aantal inwoners dat in de betreffende conflictregio's woont. Dit zou een interessant percentage opleveren: het percentage van de bevolking wonend in de conflictregio's dat deelneemt aan *outreach*-activiteiten van het ICC. Met name deze inwoners dienen namelijk bereikt te worden door *outreach*, aangezien zij de conflicten direct hebben meegemaakt en slachtoffers van deze conflicten zijn. Het strategische plan voor *outreach* stelt ook dat het noodzakelijk is dat de rol en juridische activiteiten van het ICC voornamelijk begrepen worden in de gemeenschappen die getroffen zijn door de misdaden die onder de jurisdictie van het ICC vallen.

²⁶⁰The World Fact Book, *Uganda*, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ug.html>

²⁶¹The World Fact Book, *Democratic Republic of the Congo*, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/cg.html>

Academic Outreach²⁶²

Zowel in Oeganda als in de DRC heeft het academische *outreach*-programma tot doel universiteiten te informeren over het ICC. Professoren, leraren en studenten worden tijdens deze activiteiten geïnformeerd over het mandaat van het ICC, de fundamentele principes van internationaal recht en verschillende *transitional justice*-mechanismes. Ook worden belangrijke documenten van het ICC, zoals het Statuut van Rome, overhandigd aan verschillende universiteiten.²⁶³

Legal Outreach²⁶⁴

Zowel in de DRC als in Oeganda richt het juridische *outreach*-programma zich op de informatieverstrekking aan juridisch personeel, zoals rechters die werken in Oegandese rechtbanken. De activiteiten geven informatie en updates over de activiteiten van het ICC. In de periode van 1 oktober 2009 tot 1 oktober 2010 werden in Oeganda meerdere workshops gehouden, waarbij rechters en rechtenstudenten informatie kregen over het ICC en zijn werkzaamheden. Ook in de DRC werden verschillende informatieve trainingen gegeven aan juridisch personeel. In de DRC werden 219 juridische medewerkers bereikt en in Oeganda werden meer dan 700 mensen bereikt in de genoemde periode.²⁶⁵

Media Outreach²⁶⁶

In 2005 werden de media-*outreach*-programma's in zowel Oeganda als de DRC opgericht met het doel journalisten die werkzaam zijn voor radio- en televisiestations en kranten te informeren over het ICC en zijn werkzaamheden. De radio is in de DRC het meest effectieve medium, omdat het een groot deel van de bevolking kan bereiken. De bevolking heeft vaak geen toegang tot televisie, het internet en kranten. Ook in Oeganda speelt vooral de radio een belangrijke rol bij de informatieverstrekking aan de bevolking.

In 2010 ging het ICC een samenwerkingsverband aan met de NGO *Search for Common Ground*, waardoor samenvattingen van de zittingen in Den Haag worden uitgezonden op twintig radiostations en zes televisiestations in de DRC. Het ICC schat dat er in 2010 in de DRC zo'n dertig miljoen inwoners door de radio, televisie of de krant zijn bereikt met informatie over het ICC. Het is echter niet duidelijk waarop het ICC dit hoge cijfer baseert aangezien het ICC geen bron noemt.²⁶⁷

²⁶² ICC Outreach Report 2010, <http://www.icc-cpi.int/iccdocs/PIDS/publications/OUR2010Eng.pdf>

²⁶³ Ibidem.

²⁶⁴ Ibidem.

²⁶⁵ Ibidem.

²⁶⁶ Ibidem.

²⁶⁷ ICC Outreach Report 2010, <http://www.icc-cpi.int/iccdocs/PIDS/publications/OUR2010Eng.pdf>

Politieke- en veiligheidssituatie

De *outreach*-activiteiten van het ICC worden, in tegenstelling tot de *outreach*-activiteiten van het ICTR en het SCSL, uitgevoerd in fragiele politieke situaties, waarbij zich in de regio vaak nog conflicten afspelen. Deze veiligheidssituatie is logischerwijs van invloed op de uitvoering van *outreach*-activiteiten. Zo lezen we in het *outreach*-rapport uit 2010 dat het reizen en het werk van de *outreach*- medewerkers belemmerd wordt in sommige gebieden van Noord-Oeganda omdat de situatie daar niet altijd veilig is.²⁶⁸ *Outreach* wordt alleen uitgevoerd in de veiligere steden en niet in de vele vluchtelingenkampen en dorpen waar het onveilig is. De politieke- en veiligheidssituatie beïnvloedt en belemmert zo de wijze waarop het ICC haar *outreach*-activiteiten kan uitvoeren.

Het model van Norman Henry Pentelovitch

Pentelovitch onderscheidt vier factoren die invloed hebben op de effectiviteit van *outreach* en ervoor zorgen dat een *outreach*-programma haar werk adequaat en succesvol kan uitvoeren.²⁶⁹

Timing

Op 2 juni 2004 kondigde de aanklager het onderzoek naar de situatie in de DRC aan. Een maand later, in juli 2004, begon het ICC met zijn *outreach*-activiteiten in de DRC.²⁷⁰ Deze eerste *outreach*-activiteiten waren er voornamelijk op gericht de media in de hoofdstad Kinshasha te bereiken.²⁷¹

Op 29 juli 2004 kondigde de aanklager het onderzoek naar de situatie in Noord-Oeganda aan.

In maart 2005 breidde Oeganda haar *outreach*-activiteiten op grote schaal uit.²⁷²

In 2005 werden de *media outreach*-programma's in zowel de DRC als in Oeganda opgericht.²⁷³

De *community outreach*-programma's werden in beide landen een stuk later, in 2007, opgericht.²⁷⁴

Op 29 september 2006, ruim vier jaar na de inwerkingtreding van het Statuut van Rome en het ICC, publiceerde het ICC het uitgebreide strategische plan voor *outreach*, waarna meerdere officiële documenten omtrent *outreach* volgden.²⁷⁵

We kunnen vaststellen dat pas twee jaar na het begin van de onderzoeken door de aanklager en vier jaar na de oprichting van het ICC, *outreach* een volledig onderdeel van de werkzaamheden van het

²⁶⁸ Ibidem.

²⁶⁹ Norman Henry Pentelovitch, 'Seeing justice done: the importance of prioritizing outreach efforts at international criminal tribunals', 451.

²⁷⁰ Strategic Plan for Outreach of the International Criminal Court, <http://www.icc-cpi.int/Menus/ICC/Structure+of+the+Court/Outreach/Strategic+Plan/>

²⁷¹ Ibidem.

²⁷² Strategic Plan for Outreach of the International Criminal Court, <http://www.icc-cpi.int/Menus/ICC/Structure+of+the+Court/Outreach/Strategic+Plan/>

²⁷³ ICC Outreach Report 2010, <http://www.icc-cpi.int/iccdocs/PIDS/publications/OUR2010Eng.pdf>

²⁷⁴ Ibidem.

²⁷⁵ Strategic Plan for Outreach of the International Criminal Court, <http://www.icc-cpi.int/Menus/ICC/Structure+of+the+Court/Outreach/Strategic+Plan/>

ICC vormde. Helaas was *outreach* niet vanaf het begin een aandachtspunt van het ICC en zijn werkzaamheden. Pas vijf jaar na de oprichting van het ICC werden er *outreach*-activiteiten georganiseerd die zich richtten op informatieverstrekking aan de lokale bevolking. In 2006 werden er *outreach field offices* opgericht in zowel de DRC als Oeganda. Deze *field offices* dus werden pas twee jaar na de start van het onderzoek naar de situaties in de DRC en Oeganda, opgericht. De conclusie is dat het ICC slecht scoort op de factor *timing* en helaas niet het voorbeeld van zijn voorganger, het SCSL, volgde. Dit is jammer, aangezien het ICC al een maand na de start van het onderzoek naar de situatie in de DRC op kleinschalige schaal begon met zijn *outreach*-activiteiten. Hierna heeft het ICC echter veel tijd voorbij laten gaan voordat het een volwaardig *outreach*-programma oprichtte. Het ICC lijkt geen rekening gehouden te hebben met het feit dat een tijdsgevoerde oprichting van *outreach* negatieve beeldvorming kan voorkomen.²⁷⁶

Financiering

Het ICC is voor zijn werkzaamheden afhankelijk van de bijdragen van de verschillende staten die het Statuut van Rome ondertekenden. Daarnaast wordt het ICC financieel gesteund door de Verenigde Naties.²⁷⁷ Het gebrek aan financiën vormt een groot probleem bij de uitvoering van verschillende *outreach*-activiteiten. “*It needs to be very clear that with the limited resources we have, we will only be able to conduct very limited outreach. We want to do it, but if the states don't give us enough resources, we can only do what we can do.*” aldus Claudia Perdomo, het hoofd van de *outreach*-afdeling van het ICC.²⁷⁸ Pas na druk van NGO's werd er in het budget van het ICC in 2007 een aparte *outreach*-component opgenomen.²⁷⁹ Dit geeft aan dat het ICC zélf niet voldoende prioriteit legde bij *outreach* en dus negatief scoort op de factor financiering.

Aparte outreach-afdeling

In Den Haag valt de *outreach*-afdeling onder de *Public Information and Documentation Section*, die op haar beurt onder de *registry* oftewel de administratie valt. De sectie richt zich naast *outreach* op het onderhouden van externe relaties door bijvoorbeeld staten en internationale organisaties te

²⁷⁶ Het is opmerkelijk dat er wel degelijk over het thema timing wordt gesproken in het *Strategic Plan for Outreach of the International Criminal Court* uit 2006. Zo lezen we de volgende zinsnede over het thema timing: “*The court's judicial process consists of six discrete phases: analysis, investigation, pre-trial, trial, appeal and implementation. The scope and nature of outreach activities will correspond to the phase of Court activities in affected communities.*” Er wordt helaas niet gesproken over het belang van een vroegtijdige oprichting van outreach en het gevaar van negatieve beeldvorming. http://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/FB4C75CF-FD15-4B06-B1E3-E22618FB404C/185051/ICCASP512_English1.pdf

²⁷⁷ De officiële website van het International Criminal Court, Artikel 115 van het Statuut van Rome, *ICC basic legal texts*, <http://www.icc-cpi.int/Menus/ICC/Legal+Texts+and+Tools/>

²⁷⁸ Institute for War&Peace Reporting, Katherine Boyle, *ICC Outreach Budget Gets Big Boost* (15 december 2006) <http://iwpr.net/report-news/icc-outreach-budget-gets-big-boost>

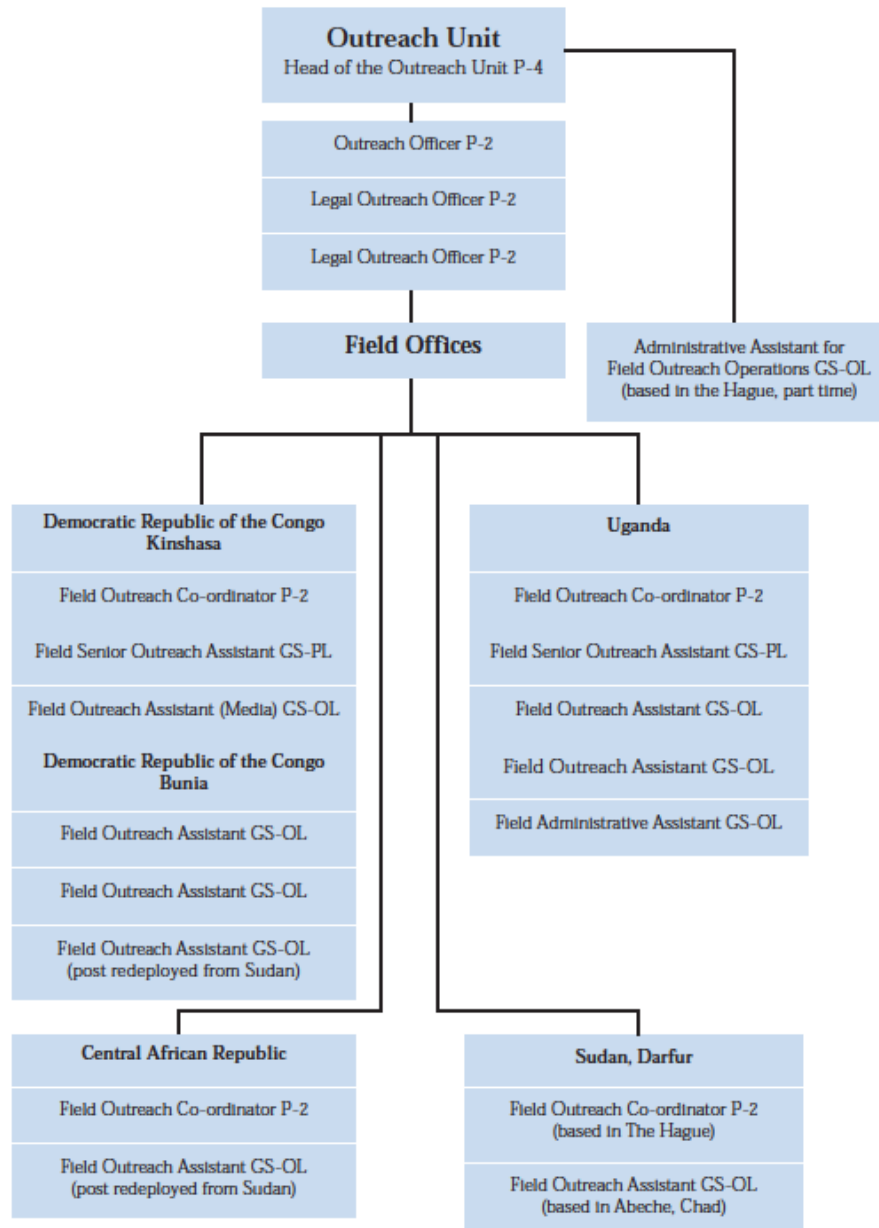
²⁷⁹ Mariana Goetz, 'The International Criminal Court and its relevance to affected communities', *Courting Conflict? Justice, Peace, and the ICC in Africa*, ed. Nicholas Waddell & Phil Clark (Londen 2008) 65-72, 67.

informereren over de werkzaamheden van het ICC. In Den Haag zijn vijf mensen werkzaam voor de afdeling *outreach*.²⁸⁰ Vanuit Den Haag worden verschillende *field offices* in de betreffende landen gecoördineerd en aangestuurd. Zowel in de DRC als in Oeganda is één *field office* gevestigd, waar respectievelijk zes en vijf werknemers werkzaam zijn.²⁸¹ Ook de Centraal-Afrikaanse Republiek en Soedan bezitten ieder één *field office*. Slechts één *field office* per land is erg weinig en is nooit in staat een groot deel van de bevolking te bereiken. Het bestaan van een aparte *outreach*-afdeling met aparte *field offices* in de betreffende landen vormt een positieve factor binnen het model van Pentelovitch. Het aantal werknemers is echter schrikbarend laag waardoor we toch kunnen stellen dat er negatief gescoord wordt op deze factor.

²⁸⁰ De officiële website van het International Criminal Court, *Outreach Unit Organisational Chart*, http://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/975E4E5E-4369-4F6D-9BC8-726CFD6ED26D/280220/Outreach_OrganigramENG1.pdf

²⁸¹ Ibidem.

Outreach Unit Organisational Chart

Planning en strategie

Uit het strategische plan voor *outreach* komt naar voren dat het ICC onder een strategisch plan een overkoepelend plan van aanpak verstaat; de organisatie brengt immers een overkoepelend plan naar voren op welke wijze *outreach* uitgevoerd dient te worden. In de *outreach*-actieplannen die voor elk land afzonderlijk zijn opgesteld, komen specifieke doelstellingen naar voren. Hierbij wordt gebruik gemaakt van een tijdsplanning resulterend in een doelgerichte aanpak, waarbij verschillende

outreach-activiteiten op verschillende data worden gepland. Tot slot geven de jaarlijkse *outreach*-rapporten (die over *outreach* in het algemeen in alle betreffende landen gaan) aan het einde verbeterpunten voor het komende jaar op het gebied van *outreach* in de verschillende situaties waar het ICC werkzaam is.²⁸² Hierdoor is er sprake van een duidelijke tijdsplanning op het gebied van *outreach*. Concluderend voldoet het ICC aan de laatste factor van het model, omdat het zowel een strategie als een planning op het gebied van *outreach* bezit.

Het model van Victor Peskin

Het merendeel van de *outreach*-activiteiten van het ICC kunnen we plaatsen onder het *transparency model* van Peskin. De beschreven activiteiten die vallen onder de juridische en academische *outreach*-programma's zijn alleen informatief. Rechters krijgen informatie over het ICC en updates over de zaken die het ICC behandelt. Ook studenten en leraren worden alleen geïnformeerd over het ICC en krijgen uitleg over andere relevante zaken zoals *transitional justice*. Ook de verspreiding van het Statuut van Rome is een typische activiteit die we kunnen plaatsen onder het *transparency model*.

Zowel in de DRC als in Oeganda zien we dat er zeer weinig activiteiten zijn waarbij een directe interactie en dialoog plaatsvindt met de lokale bevolking. Per jaar worden er in elk land grofweg 20.000 *outreach*-activiteiten gehouden die te plaatsen zijn onder het *engagement model* van Peskin. Daarbij richt een groot deel van deze interactieve activiteiten zich op de elite binnen de samenleving, zoals NGO's en mensenrechtenactivisten.

Het overgrote deel van de lokale bevolking van de DRC en Oeganda verkrijgt informatie over het ICC via radio-uitzendingen. De radio is een laagdrempelig medium dat veel mensen kan bereiken. Radio-uitzendingen zijn alleen te plaatsen onder het *transparency model*, aangezien er bij radio-uitzendingen geen interactie mogelijk is. Het is een uitdaging voor het *transparency model* om ook de afgelegen gebieden te bereiken met radio-uitzendingen. Niet overal is immers radio-ontvangst. Hierdoor blijven gemeenschappen die toegang tot televisie en radio ontberen, ongeïnformeerd over het ICC en haar werkzaamheden.

De grootste uitdaging ligt echter bij het uitbreiden van interactie en dialoog met de lokale bevolking.

De mening en houding van de bevolking van de DRC en Oeganda over het ICC

“The International Criminal Court, ICC, is under increasing pressure from lawyers, NGOs and journalists to do more to inform African communities affected by violence about the progress of

²⁸² ICC Outreach Report 2010, <http://www.icc-cpi.int/iccdocs/PIDS/publications/OUR2010Eng.pdf>

investigations and trials of those accused of war crimes.”²⁸³

Als we kijken naar de documenten van het ICC zien we dat er veel aandacht wordt besteed aan *outreach*. Verschillende strategieën, actieplannen en rapporten gaan uitgebreid in op *outreach* en het belang ervan. Binnen het model van Pentelovitch voldoen de *outreach*-activiteiten van het ICC aan één van de vier voorwaarden waaraan een succesvol *outreach*-programma moet voldoen. Het merendeel van de *outreach*-activiteiten van het ICC zijn te plaatsen onder het *transparency model* van Peskin. De meeste activiteiten richten zich immers alleen op pure informatieverstrekking, veelal via de radio. Een zeer klein deel van de *outreach*-activiteiten zijn te plaatsen onder het *engagement model* waarbij contact, interactie en een dialoog met de lokale bevolking centraal staan. Wat deze conclusies betekenen voor de houding en mening van de lokale bevolking is interessant.

Bij het bestuderen van een aantal bevolkingsonderzoeken bekijk ik in hoeverre bovenstaande conclusies over de twee modellen terug te zien zijn in de mening van de inwoners van de DRC en Oeganda. Het is interessant te bekijken of het *transparency model* haar vruchten afwerpt en de bevolking daadwerkelijk over het bestaan van het ICC en haar doelstellingen weet te informeren. Onderstaande gegevens en uitspraken zijn gebaseerd op de volgende vier bevolkingsonderzoeken.

Vier bevolkingsonderzoeken

1) *Living with fear, A population-based survey on attitudes about peace, justice, and social reconstruction in the Eastern Democratic Republic of Congo* werd in augustus 2008 gepubliceerd en was het resultaat van een gezamenlijk project van het *Berkeley's Human Rights Center* van de Universiteit van Californië, het *Tulane University's Payson Center for International Development* en het *International Center for Transitional Justice*.²⁸⁴ In de gebieden die het hevigst getroffen werden door het conflict in Oost-Congo werden van september tot december 2007, 2620 surveys gehouden.

2) *Forgotten Voices: A Population-Based Survey of Attitudes About Peace and Justice in Northern Uganda* werd in 2005 door het *International Center for Transitional Justice* en het *Berkeley's Human Rights Center* van de Universiteit van Californië gepubliceerd op basis van de interviews die met 2585 Oegandese respondenten werden gehouden.²⁸⁵

3) Twee jaar later publiceerden de twee samen met het *Tulane University's Payson Center for*

²⁸³ Institute for War & Peace reporting, *ICC seen as struggling to communicate, Court accused of doing too little to tell people in Africa about its work*, <http://iwpr.net/report-news/icc-seen-struggling-communicate>

²⁸⁴ *Living with fear: A population-based survey on attitudes about peace, justice and social reconstruction in Eastern Democratic Republic of Congo*, Online beschikbaar via http://www.transitionaljustice.org.za/index.php?option=com_content&view=article&id=3169:living-with-fear-a-population-based-survey-on-attitudes-about-peace-justice-and-social-reconstruction-in-eastern-democratic-republic-of-congo&catid=5:literature-review&Itemid=56

²⁸⁵ *Forgotten Voices: A Population-Based Survey of Attitudes About Peace and Justice in Northern Uganda*, Online beschikbaar via <http://es.ictj.org/images/content/1/2/127.pdf>

International Development, When the war ends: A Population-Based Survey of Attitudes About Peace, Justice, and social reconstruction in Northern Uganda. Hiervoor werden in 2007, 2875 interviews gehouden in acht verschillende districten in Noord-Oeganda.²⁸⁶

4) *Making peace our own: Victims' perceptions of accountability, reconciliation and transitional justice in Northern Uganda* is een kwalitatieve studie die werd uitgevoerd door de *UN Office of the High Commissioner for Human Rights* waarvoor het 1725 interviews afnam.²⁸⁷

Drie van de vier surveys gebruiken alleen gesloten vragen, waardoor op een kwantitatieve manier informatie wordt verzameld. Dit betekent dat een eventuele toelichting op antwoorden door de respondenten niet wordt meegenomen in de uitkomsten van de onderzoeken. Zo geven veel respondenten in de DRC de voorkeur aan het voeren van de rechtszaken in de DRC zélf. Dit is een belangrijk gegeven, maar zonder verdere toelichting waarom men dit zo belangrijk vindt, is er weinig met deze informatie te doen. Als men echter weet waarom dit zo belangrijk wordt gevonden door de bevolking, kan het ICC en zijn *outreach*-programma hier iets mee doen.

Het aantal respondenten dat voor de bevolkingsonderzoeken werd geïnterviewd is in verhouding tot de totale bevolking zeer klein. Dit betekent een gevaar voor de representativiteit van de onderzoeken.

De focus van de verschillende bevolkingsonderzoeken ligt op de bevolking van de gebieden die het hevigst getroffen werden door de conflicten daar. Daarom geeft het bevolkingsonderzoek interessante, specifieke informatie; namelijk of de mensen die een zeer belangrijke doelgroep vormen voor *outreach* (de mensen die het conflict direct hebben ervaren) ook daadwerkelijk kennis bezitten over het ICC en een positieve houding tegenover het ICC bezitten.

Zowel in de DRC als in Oeganda was en is de situatie nog altijd instabiel. Conflict ligt immers nog altijd op de loer en onveiligheid vormt in beide landen een groot probleem waar ook de *outreach*-programma's van het ICC mee te maken krijgen, dit in tegenstelling tot Rwanda en Sierra Leone, waar het geweld beëindigd was. Het ICC begon zijn werk en ook zijn *outreach*-programma's terwijl er nog grote onstabieliteit heerste in de gebieden. Daarom zien we ook dat *outreach* voor een groot deel beïnvloed wordt door de politieke omstandigheden in de betreffende landen die destijds heersten. Een andere kanttekening die we daarbij kunnen maken is dat de bevolkingsonderzoeken zijn verouderd, aangezien de politieke situaties zijn veranderd. Waarschijnlijk hadden in Noord-Oeganda de vredesonderhandelingen in Juba ten tijde van het afnemen van de interviews veel

²⁸⁶ *When the war ends: A Population-Based Survey of Attitudes About Peace, Justice, and social reconstruction in Northern Uganda*, Online beschikbaar via <http://www.law.berkeley.edu/HRCweb/pdfs/When-the-War-Ends.pdf>

²⁸⁷ *Making peace our own: Victims' perceptions of accountability, reconciliation and transitional justice in Northern Uganda*, Online beschikbaar via http://transitionaljustice.ulster.ac.uk/pdfs/unohchr_tj_study_final_report.pdf

invloed op de houding van de bevolking ten opzichte van het ICC.

Basisinformatie over het ICC

Slechts 27% van de geïnterviewden in de DRC weet van het bestaan van het ICC af.²⁸⁸ In 2007 wist 60% van de respondenten in Oeganda van het bestaan van het ICC af.²⁸⁹ Dit is een grote tegenstelling in vergelijking met het bevolkingsonderzoek dat in 2005 werd gehouden, toen slechts 27% van de respondenten had gehoord van het ICC.²⁹⁰ De Oegandese respondenten gaven echter aan dat deze kennis zeer oppervlakkig is. Zij wisten weinig over de doelstellingen en werkmethode van het ICC. “*We have heard of the ICC but we do not understand it properly.*”²⁹¹ Hieruit blijkt opnieuw hoe belangrijk het is kritisch te kijken naar de term basiskennis. Uit dit voorbeeld komt duidelijk naar voren dat de kennis die men heeft niet automatisch de correcte kennis is. Zo dacht 83% van de respondenten dat het ICC de autoriteit en de capaciteit had LRA-leden te arresteren. Een belangrijke bevinding van het onderzoek in de DRC was het feit dat 70% van de ondervraagden geïnteresseerd was om meer te leren over het ICC; 67% zou daarbij willen participeren in ICC-activiteiten. Slechts 12% van deze mensen wist op welke wijze men toegang kon krijgen tot het ICC.²⁹² In 2007 wist van de Oegandese respondenten slechts 2% op welke wijze men toegang kon krijgen tot het ICC. Hier ligt dan ook een belangrijke taak van het ICC en zijn *outreach*-activiteiten: niet alleen informeren over het ICC, maar ook aangeven op welke wijze men toegang kan krijgen tot het ICC. We kunnen concluderen dat het ICC zich vooral in de DRC veel meer moet richten op de bekendmaking van zichzelf en zijn doelstellingen. Ook in Oeganda heeft het ICC nog veel werk op het gebied van *outreach* te verrichten, aangezien de bevolking nu vaak onvoldoende en verkeerde informatie over het ICC bezit.

Steun voor het ICC in verhouding tot andere juridische opties

Om gerechtigheid te bereiken geeft 51% van de ondervraagden in de DRC voorkeur aan nationale gerechtshoven, gevolgd door het ICC met 26%. Militaire gerechtshoven en traditionele mechanismen krijgen ieder steun van ongeveer 15% van de respondenten. 85% van de respondenten vindt het hoe dan ook belangrijk degenen die verantwoordelijk zijn voor oorlogsmisdaden, juridisch

²⁸⁸ Living with fear: A population-based survey on attitudes about peace, justice and social reconstruction in Eastern Democratic Republic of Congo

²⁸⁹ When the war ends: A Population-Based Survey of Attitudes About Peace, Justice, and social reconstruction in Northern Uganda

²⁹⁰ Forgotten Voices: A Population-Based Survey of Attitudes About Peace and Justice in Northern Uganda

²⁹¹ Making peace our own: Victims' perceptions of accountability, reconciliation and transitional justice in Northern Uganda

²⁹² Living with fear: A population-based survey on attitudes about peace, justice and social reconstruction in Eastern Democratic Republic of Congo

te vervolgen.²⁹³ Van de Oegandese respondenten geeft 36% de voorkeur aan het nationale rechtssysteem; slechts 23% sprak haar voorkeur uit voor het ICC om oorlogsmisdadigers te vervolgen.

Uit het kwalitatieve onderzoek in Oeganda blijkt dat de steun voor het ICC gebaseerd is op een negatieve visie ten opzichte van nationale gerechtshoven.²⁹⁴ De respondenten die een negatieve houding hadden ten opzichte van nationale instituties, zagen internationaal recht en het ICC als alternatieven. Daarnaast werden het ICC en juridische vervolging als laatste middel genoemd. Juridische maatregelen dienden alleen ingezet te worden wanneer amnestie en vredesonderhandelingen hun vruchten niet af zouden werpen.

Informatiebronnen

85% van de Congolese respondenten die afwisten van het ICC, verkreeg deze informatie via de radio of televisie. De radio is het meest belangrijke medium waardoor de bevolking in de DRC informatie tot zich neemt, en 54% van de respondenten uit de DRC luisterde dagelijks naar de radio.²⁹⁵

Ook in Oeganda verkreeg het overgrote deel, namelijk 87% van de respondenten, haar informatie over het ICC via de radio.²⁹⁶ Kranten en televisie vormden minder gebruikte bronnen vanwege het gebrek aan financiën en elektriciteit in Oeganda. Daarbij worden kranten slecht verspreid en is het merendeel van de Oegandese bevolking analfabeet.

We kunnen concluderen dat zowel in Oeganda als in de DRC de radio de primaire informatiebron is. Dit geeft aan dat de werking van het *transparency model* niet onderschat dient te worden, aangezien de radio een bruikbaar medium is om kennis over het ICC en zijn werkzaamheden te verspreiden.

Algemene houding ten opzichte van het ICC

27% van de Congolese respondenten was van mening dat het ICC niet neutraal is en 24% was daarbij van mening dat het ICC samenwerkt met de regering. 14 % dacht dat het ICC achter slechts één etnische groep stond.²⁹⁷ Deze aannames geven aan dat een deel van de respondenten een negatieve houding heeft ten opzichte van het ICC en zijn werkwijze. De misconcepties die hier aan ten grondslag liggen, zouden onder andere door *outreach* verholpen kunnen worden.

²⁹³ Living with fear: A population-based survey on attitudes about peace, justice and social reconstruction in Eastern Democratic Republic of Congo

²⁹⁴ Making peace our own: Victims' perceptions of accountability, reconciliation and transitional justice in Northern Uganda

²⁹⁵ Living with fear: A population-based survey on attitudes about peace, justice and social reconstruction in Eastern Democratic Republic of Congo

²⁹⁶ When the war ends: A Population-Based Survey of Attitudes About Peace, Justice, and social reconstruction in Northern Uganda

²⁹⁷ Living with fear: A population-based survey on attitudes about peace, justice and social reconstruction in Eastern Democratic Republic of Congo

De respondenten die van het proces van het ICC tegen Lubanga hadden gehoord, werden naar hun mening gevraagd. 35% stond positief tegenover het proces en 34% vond dat Lubanga gestraft diende te worden.²⁹⁸ Het ICC was niet erg populair onder de Congolese respondenten; slechts 26% gaf zijn steun aan het ICC in relatie tot andere juridische opties.²⁹⁹

Uit de Oegandese bevolkingsonderzoeken komt het verlangen naar vrede telkens naar voren. Vrede met amnestieverlening kreeg van 80% steun, in tegenstelling tot 20% die de voorkeur gaven aan vrede met het voeren van rechtszaken. De angst dat rechtszaken het vredesproces zouden kunnen verhinderen ligt hieraan ten grondslag. Vooral in het kwalitatieve bevolkingsonderzoek komt deze angst veelvoudig naar voren. Naast amnestie kregen ook vergeving, verzoening, re-integratie van LRA-leiders en het aanbieden van excuses veel steun van de respondenten. Slechts 7% van de Oegandese respondenten die gehoord hadden van het ICC, waren van mening dat het ICC had bijgedragen aan de vermindering van geweld. 76% was daarentegen van mening dat het ICC een bedreiging zou kunnen vormen voor het vredesproces in Oeganda. *“The ICC is only worsening the war. We fear that even the present calm in northern Uganda will be spoiled by the ICC. These LRA children are ours, we can deal with them locally here. Let them come back to us here.”*³⁰⁰

Hoe dan ook vond ook het merendeel van de Oegandese respondenten, 70%, het belangrijk dat misdadigers juridisch verantwoordelijk worden gehouden voor hun daden, in de DRC zelfs 85%. In Oeganda was 55% daarbij van mening dat niet alleen de LRA, maar ook UDPF-leden vervolgd zouden moeten worden door het ICC.

85% van de respondenten gaf de voorkeur aan een tribunaal in de DRC zélf, ongeacht of dit een nationaal of internationaal tribunaal is.³⁰¹ Slechts 7% steunde internationale tribunalen buiten de DRC in het buitenland. De vestigingsplaats van een tribunaal is dus een belangrijk thema waar het ICC en haar *outreach*-programma rekening mee dienen te houden, aangezien het ICC in Den Haag gevestigd is. De bevolkingsonderzoeken die in Oeganda werden gehouden, vroegen helaas niet naar de mening ten opzichte van de vestigingsplaats van het ICC.

In Oeganda zien we dat de houding van de respondenten vooral bestond uit de angst dat het ICC en zijn rechtszaken het vredesproces zouden verhinderen. Het *outreach*-programma van het ICC dient gehoor te geven aan deze angst, om te voorkomen dat de bevolking een negatieve houding heeft ten opzichte van het ICC en zijn werkzaamheden. Het bevolkingsonderzoek onder Congolese respondenten wees uit dat veel respondenten er een negatieve mening op nahielden, die gebaseerd is op misconcepties over het ICC en zijn werkwijze. Ook hier dient het *outreach*-programma van het

²⁹⁸ Ibidem.

²⁹⁹ Ibidem.

³⁰⁰ Making peace our own: Victims' perceptions of accountability, reconciliation and transitional justice in Northern Uganda

³⁰¹ Living with fear: A population-based survey on attitudes about peace, justice and social reconstruction in Eastern Democratic Republic of Congo

ICC rekening mee te houden.

De definitie van justice

In de publicatie *Living with fear* zien we dat de respondenten “*justice*” op zeer uiteenlopende manieren definiëren. Uit Oeganda zijn hierover helaas geen gegevens beschikbaar. Slechts 31% procent verstaat onder “*justice*” het voeren van rechtszaken. “*Truth and fairness*” werd door 11% als definitie naar voren gebracht. 19% kon daarbij geen betekenis aan het woord “*justice*” geven.³⁰² Ondanks het feit dat er verschillende definities van en visies op de betekenis van “*justice*” bestaan, is het van groot belang dat het ICC uitlegt wat het ICC onder de term “*justice*” verstaat. De betekenis die men geeft aan de term “*justice*” dient meegenomen te worden door het ICC bij de uitvoering en vormgeving van zijn *outreach*-programma. Het is problematisch als het ICC de term “*justice*” zonder toelichting in zijn informatiebijeenkomsten gebruikt. Een bespreking en omschrijving van het concept “*justice*” is onmisbaar, aangezien een vijfde van de Congolese bevolking geen betekenis aan het woord “*justice*” kon geven.

Primaire basisbehoeften van de bevolking

De prioriteiten van de respondenten in de DRC lagen voornamelijk bij vrede (51%) en veiligheid (34%). Hierna volgden geld, educatie, voedsel, water en gezondheidszorg. “*Providing justice*” werd slechts door 2,3% van de respondenten als prioriteit genoemd; het arresteren van degenen die verantwoordelijk zijn voor geweld door 1,6%, en het straffen van deze daders door maar 1,3% van de respondenten.³⁰³ Ook in Oeganda zien we dat de respondenten zowel in 2005 als in 2007 de prioriteit legden bij vrede, voedsel en gezondheidszorg. Daarbij noemde een derde van de respondenten die woonachtig waren in vluchtelingenkampen, terugkeer naar hun huizen als prioriteit. Gerechtigheid vormde slechts voor 3,2% een prioriteit.³⁰⁴

Zowel in Oeganda als in de DRC vormde gerechtigheid en juridische vervolging van oorlogsmisdadigers geen primaire basisbehoefte van de bevolking. Indirect zegt dit iets over de houding van de bevolking ten opzichte van het ICC. Het vormt geen prioriteit in de levens van de betreffende bevolking. Ook met deze informatie dient het ICC rekening te houden. De betreffende bevolking heeft vele andere primaire behoeftes.

³⁰² Living with fear: A population-based survey on attitudes about peace, justice and social reconstruction in Eastern Democratic Republic of Congo.

³⁰³ Ibidem.

³⁰⁴ When the war ends: A Population-Based Survey of Attitudes About Peace, Justice, and social reconstruction in Northern Uganda.

Conclusie

Uit de verschillende publicaties omtrent *outreach* van het ICC blijkt dat er veel en zorgvuldig aandacht wordt besteed aan *outreach*. Zo wordt er veel aandacht besteed aan de verscheidenheid aan doelgroepen. Er worden aparte *outreach*-activiteiten voor vrouwen georganiseerd en er werd zelfs een aparte communicatiestrategie ontwikkeld voor de zaak tegen Lubanga.

De *outreach*-programma's van het ICC in de DRC en Oeganda voldoen volgens het model van Pentelovitch enkel aan één van de vier factoren die nodig zijn voor een succesvol *outreach*-programma. Het ICC begon laat met zijn *outreach*-activiteiten, waarbij *outreach* naar de lokale bevolking bovendien als laatste (vijf jaar na de oprichting van het ICC) werd gestart. Daarentegen maakt het *outreach*-programma van het ICC gebruik van een strategie en planning, heeft outreach te kampen met financiële tekorten en zijn er zeer weinig werknemers werkzaam op de verschillende *field offices* in de betreffende landen. We zien echter dat het bestaan van een aparte afdeling niet voldoende is. Er zijn immers veel te weinig werknemers werkzaam in deze *field offices*.

Opnieuw is vast te stellen dat de vestigingsplaats van een tribunaal meer aandacht dient te krijgen en meegenomen dient te worden als vergelijkingsfactor met de andere tribunalen en hun *outreach*-programma's. Uit het bevolkingsonderzoek in de DRC kwam de voorkeur voor een tribunaal in het eigen land immers sterk naar voren. Omdat het ICC nu eenmaal gevestigd is in Den Haag, dient het ICC rekening te houden met deze mening en dit probleem tijdens interactieve *outreach*-activiteiten bespreekbaar te maken.

Een andere factor die bij de *outreach*-programma's van het ICC naar voren komt, is de invloed van de politieke- en veiligheidssituatie waarin een tribunaal en zijn *outreach*-programma werkzaam zijn. Vooral onveiligheid kan hierbij een belemmerende rol spelen. De modellen van Pentelovitch en Peskin geven echter geen aandacht aan de politieke- en veiligheidssituatie in de landen waar *outreach* wordt uitgevoerd.

Als we kijken naar de informatie die het ICC beschikbaar stelt over zijn *outreach*-activiteiten zien we dat er uitgebreid en volledig verslag wordt gedaan over de kwaliteit, maar ook over de kwantiteit van de verschillende *outreach*-activiteiten. Een belangrijke conclusie die naar voren komt uit deze gegevens is dat ondanks het feit dat het ICC veel aandacht besteedt aan de kwaliteit van zijn *outreach*-programma's, de kwantiteit van de *outreach*-programma's te wensen overlaat. In verhouding tot de grote bevolkingsaantallen in Oeganda en de DRC worden er veel te weinig *outreach*-activiteiten georganiseerd en uitgevoerd.

Als we de *outreach*-activiteiten bekijken binnen het model van Peskin zien we een zeer grote tegenstelling tussen de hoeveelheid activiteiten die plaatsvinden op het gebied van *engagement* en die op het gebied van *transparency*. Veel meer activiteiten vinden plaats op het gebied van *transparency*; dit komt duidelijk naar voren in de activiteiten van het juridische en academische

outreach-programma. Ook de grote hoeveelheid radio-uitzendingen kunnen we plaatsen onder het *transparency model*, waarbij pure informatieverstrekking plaatsvindt.

Als we deze gegevens koppelen aan de bevolkingsonderzoeken zien we een groot verschil tussen Oeganda en de DRC wat betreft het percentage respondenten dat van het bestaan van het ICC afweet. In Oeganda is een veel groter deel van de bevolking geïnformeerd; van 2005 tot 2007 zien we in Oeganda bovendien een toename van 31% van respondenten die afweten van het ICC.

Dit zou betekenen dat het *transparency model* in Oeganda haar vruchten afwerpt, onder andere doordat de radio veel mensen weet te bereiken. 87% van de respondenten verkreeg haar informatie over het ICC immers via de radio.

In de DRC is een groter percentage van de bevolking ongeïnformeerd over het ICC en zijn *outreach*-activiteiten op het gebied van *transparency* nog hard nodig. Ook de radio dient hierbij als medium volop gebruikt te worden; ook in de DRC hadden de geïnformeerde respondenten van het ICC gehoord via de radio.

Een belangrijke conclusie is dat de radio meer en intensiever gebruikt dient te worden. Zowel in de DRC als in Oeganda vormt de radio immers een belangrijke informatiebron aangezien een groot deel van de bevolking regelmatig naar de radio luistert en respectievelijk 85% en 87% via de radio haar informatie over het ICC had verkregen. Helaas bestaat hierbij het probleem dat afgelegen, rurale gebieden vaak moeilijk toegang hebben tot deze informatiebron. De puur informatieve *outreach*-activiteiten die te plaatsen zijn onder het *transparency model* dienen hun informatie daarbij uit te breiden met kennis over de wijze waarop men toegang kan krijgen tot het ICC. Dit is namelijk een vraag die vanuit de bevolking naar voren komt. Hieruit kunnen we concluderen dat *outreach* belangrijk is en wordt gewaardeerd door de bevolking; men wil graag meer leren over het ICC en wil zelfs vaak weten op welke wijze men toegang kan krijgen tot het ICC als men eenmaal over het ICC gehoord heeft.

Na bestudering van de verschillende documenten over *outreach* van het ICC blijkt dat het ICC veel aandacht besteedt aan interactie met de lokale bevolking. Het ICC dient echter veel meer *outreach*-activiteiten uit te voeren die te plaatsen zijn onder het *engagement model*. Het ICC heeft verschillende strategieën en actieplannen ontwikkeld waarin interactie en dialoog tussen de lokale bevolking en het ICC centraal staan. Het probleem ligt bij de implementatie en daadwerkelijke uitvoer van dit soort *outreach*-activiteiten die in Oeganda en de DRC alleen op kleine schaal worden uitgevoerd. Dit is te verklaren door de financiële tekorten waar het ICC, maar ook de *outreach*-programma's van het ICTR en het SCSL, mee te kampen hebben. Daarbij zijn veel afgelegen gebieden moeilijk te bereiken.

Er bestaat ook een verschil tussen de theorie en praktijk als we kijken naar welk deel van de

bevolking er bereikt wordt door de *outreach*-activiteiten die te plaatsen zijn onder het *engagement model*. De geringe interactieve *outreach*-activiteiten die het ICC organiseert, richten zich voornamelijk op de elite onder de bevolking. In de verschillende strategieën en actieplannen wordt het belang van interactie met verschillende doelgroepen onder de bevolking aangegeven. Op papier heeft het ICC een duidelijke visie en aanpak voor ogen. Deze ideeën dienen echter nog veel meer vorm te krijgen in de praktijk.

Uit de bevolkingsonderzoeken kwam naar voren dat juridische vervolging maar voor een klein percentage van de ondervraagden een prioriteit vormde. Vooral in Oeganda gaf men de voorkeur aan amnestie: restoratief recht, en niet aan juridische vervolgingen: retributief recht. Dit kunnen we wellicht cultureel verklaren en heeft te maken met de visie op rechtvaardigheid. De westerse visie is gericht op vergelding, terwijl de Afrikaanse perceptie vaak eerder verzoenend gericht is. *Outreach* dient rekening te houden met dit onderscheid en met de lokale visie op recht en rechtvaardigheid. Helaas werd er aan dit verschil geen aandacht besteed in de besproken bevolkingsonderzoeken. Ook in de publicaties over *outreach* van het ICC zien we dat er nergens aandacht wordt besteed aan de verschillen tussen *retributive* en *restorative justice*.

Uit de bevolkingsonderzoeken blijkt dat ondanks het feit dat juridische vervolging geen basisbehoefte vormen, en ondanks het feit dat men vaak de voorkeur geeft aan andere mechanismen, het merendeel van de respondenten het toch belangrijk vindt dat oorlogsmisdadigers berecht worden. De houding van zowel de Oegandese als Congolese respondenten tegenover het ICC is als negatief te bestempelen. In Oeganda wordt deze negatieve houding voornamelijk veroorzaakt door de angst dat het ICC het vredesproces met zijn berechtingen zou verhinderen. Deze uitkomst is van groot belang voor de *outreach*-activiteiten van het ICC. Deze angst dient tijdens *outreach*-activiteiten besproken te worden. Onder de Congolese respondenten bestaan daarbij misconcepties over het ICC die ook zorgen voor een negatieve houding ten opzichte van het ICC. Zo wordt het ICC door sommige respondenten partijdigheid en niet neutraal te zijn verweten.

Concluderend is vast te stellen dat *outreach*-activiteiten onmisbaar zijn om angst bespreekbaar te maken, maar ook om bestaande misconcepties te bestrijden en te verduidelijken. Toegang tot de correcte informatie voorkomt het ontstaan van negatieve opvattingen. Het is daarbij belangrijk dat bestaande kritiek op het ICC, zijn werkwijze en zijn doelstellingen bespreekbaar wordt gemaakt. Dit zou dan ook een belangrijke doelstelling moeten gaan vormen van *outreach*-activiteiten die vallen onder het *engagement model* van Pentelovitch.

Conclusie

De afgelopen jaren zijn er vele mechanismen op het gebied van *transitional justice* in het leven geroepen, waarvan internationale tribunalen die vermeende oorlogsmisdadigers juridisch vervolgen en terechtstellen, het bekendste voorbeeld vormen.

Weinig onderzoek wordt verricht naar de wijze waarop deze tribunalen de betreffende bevolking over hun bestaan en werk informeren. Vooral vergelijkend onderzoek naar deze zogenaamde *outreach*-programma's van internationale tribunalen ontbreekt. In deze scriptie heb ik de volgende vraag getracht te beantwoorden: *In hoeverre is er een ontwikkeling te zien van de effectiviteit van outreach-programma's van het ICTR, het SCSL en het ICC?*

Voor het beantwoorden van deze vraag keek ik naar de ontwikkeling van de genoemde tribunalen aan de hand van twee theoretische modellen. Allereerst met het model van Pentelovitch, die vier factoren onderscheidt die invloed hebben op de effectiviteit van *outreach*-programma's. Daarnaast met het model van Peskin, die *outreach*-activiteiten onderverdeeld in twee categorieën: puur informatieve *outreach*-activiteiten (die vallen onder *transparency*) en *outreach*-activiteiten die een dialoog en/of interactie met de betreffende bevolking bewerkstelligen (die vallen onder *engagement*). Tot slot bestudeerde ik een aantal bevolkingsonderzoeken waarbij ik keek naar de mening en houding van de betreffende bevolking ten opzichte van het betreffende tribunaal. Dat is immers waar het mijns inziens bij internationale tribunalen en andere *transitional justice*-mechanismen om draait: de getroffen bevolking en samenlevingen.

Hieronder zal ik de belangrijkste bevindingen uiteenzetten en toelichten. Hierbij doe ik een aantal aanbevelingen waarvan ik denk dat deze nodig en onontbeerlijk zijn voor de *outreach*-programma's van internationale tribunalen.

De uitdagingen voor outreach

Een van de belangrijkste en opvallendste conclusies is dat het zeer moeilijk is *outreach* daadwerkelijk op een goede, vruchtbare manier uit te voeren in verband met de vele uitdagingen die de uitvoer van *outreach* met zich mee brengt.

Voor alle drie de tribunalen vormt het bereiken van de totale bevolking, dus alle lagen van de bevolking, een grote uitdaging. Ten eerste kunnen lang niet alle gebieden en regio's daadwerkelijk worden bereikt door de drie *outreach*-programma's, door de gebrekkige infrastructuur. Grote delen van de bevolking, vooral afkomstig uit de afgelegen, rurale gebieden, blijven daardoor verstoken van informatie. Een andere uitdaging, die gedeeltelijk samenhangt met dit geografische probleem, is dat daardoor vaak vooral de elite, die in de stad woont, wordt bereikt door de verschillende

outreach-programma's. De lokale bevolking, die vaak leeft in de afgelegen, rurale gebieden, zijn moeilijk(er) te bereiken. Dit vormt voor alle drie de tribunalen een grote uitdaging. Een positief feit is dat in de verschillende strategieën en actieplannen van de drie internationale tribunalen dit belang van interactie met verschillende doelgroepen onder de bevolking nu al wél vaak besproken en aangestipt wordt. Deze ideeën dienen echter nog veel meer vorm te krijgen in de praktijk. Nu richten veel *outreach*-activiteiten zich vooral op de elite in de stad, omdat die makkelijker te bereiken is. Tribunalen zullen hun *outreach*-activiteiten daarom moeten uitbreiden naar het provinciale en soms zelfs dorpsniveau.

Een belangrijke oorzaak waarom de vaak afgelegen, rurale gebieden niet bereikt worden door *outreach*-activiteiten is het gebrek aan voldoende financiële middelen. Dit zegt helaas wat over de waarde die de betreffende tribunalen, maar ook de internationale gemeenschap (die deze tribunalen voor het grootste deel steunt) hechten aan *outreach*. Opmerkelijkwijze kunnen we vaststellen dat *outreach* van alle drie de tribunalen geen kernpunt vormt van het beleid en het programma. Als we bijvoorbeeld kijken naar de hoge kosten en het grote budget van het ICTR kunnen we stellen dat het ICTR zijn prioriteiten verkeerd heeft liggen en dat meer aandacht besteed zou moeten worden aan *outreach*.

Onvoldoende financiële middelen zorg voor een gebrek aan praktische middelen, zoals bijvoorbeeld vervoer naar afgelegen gebieden en een genoeg aantal werknemers die de *outreach*-activiteiten daadwerkelijk ten uitvoer dienen te brengen.. Bij de zogenaamde *townhall meetings* ligt de focus direct op het bereiken van deze meer afgelegen gebieden. Deze informatieve, interactieve bijeenkomsten richten zich vaak op de lokale bevolking en in het bijzonder op inwoners van afgelegen, rurale gebieden. Een belangrijke aanbeveling is dan ook dat deze *townhall meetings* gestimuleerd dienen te worden.

Het model van Pentelovitch

Pentelovitch ontwikkelde een model waarbinnen hij vier factoren onderscheidt waaraan een goed *outreach*-programma dient te voldoen. Het ICTR scoort op alle vier deze factoren slecht: er was sprake van een slechte timing, de wijze waarop *outreach* wordt gefinancierd is slecht, het ontbreekt aan een strategie en/of planning, en bovendien aan een aparte *outreach*-afdeling. Het SCSL scoort alleen positief op de factor timing: de vroegtijdige oprichting van het *outreach*-programma vormt het enige positieve punt binnen het model van Pentelovitch. Hoe vroeger er immers met de betreffende *outreach*-activiteiten wordt begonnen, hoe effectiever en hoe beter het betreffende *outreach*-programma zal werken. Het ICC begon relatief laat met de oprichting van een *outreach*-programma, het *outreach*-programma heeft een gebrek aan financiën, er bestaan aparte *field offices* die er toch niet voor zorgen dat er positief wordt gescoord op de factor “aparte *outreach*-afdeling”

omdat er zeer weinig werknemers werkzaam zijn op deze *field offices*. Hierdoor voldoen de *outreach*-programma's van het ICC in de DRC en Oeganda aan slechts één van de vier factoren die nodig zijn voor een succesvol *outreach*-programma, het ICC bezit enkel een duidelijke strategie en planning op het gebied van *outreach*. We zien dus een zeer matige positieve historische ontwikkeling. Het ICTR scoort het slechts, het SCSL en het ICC scoren beiden iets beter bezien binnen het model van Pentelovitch omdat ze allebei op één factor positief scoren. We kunnen concluderen dat hoe dan ook alle drie de tribunalen zeer slecht scoren op het model van Pentelovitch.

De vestigingsplaats van internationale tribunalen

Na de *outreach*-programma's van het ICTR, het SCSL en het ICC bestudeerd te hebben, kan ik vaststellen dat de vestigingsplaats van een tribunaal meer aandacht dient te krijgen en meegenomen dient te worden als vergelijkingsfactor met de andere tribunalen en hun *outreach*-programma's. De vestigingsplaats van een internationaal tribunaal is namelijk van groot belang. Alle respondenten uit de drie bestudeerde situaties gaven de voorkeur aan een tribunaal dat gevestigd is in het land zélf. Men staat negatief tegenover de vestiging van het tribunaal in het buitenland, ver weg van het eigen land. Zo ontstaat er naast een fysieke afstand immers ook een emotionele afstand.

Pentelovitch en Peskin besteden allebei geen aandacht aan de rol en invloed van de vestigingsplaats van een tribunaal. Als we echter kijken naar de gegevens afkomstig uit de bevolkingsonderzoeken zien we dat de plaats van het betreffende tribunaal grote invloed heeft op de houding ten opzichte van het tribunaal. De vestigingsplaats van het SCSL in Sierra Leone zélf wordt namelijk door velen (auteurs en bevolking) aangewezen als dé factor waarom het tribunaal legitimiteit heeft. Aan de vier factoren van Pentelovitch dient naar mijn mening de vijfde factor “vestigingsplaats” te worden toegevoegd.

Het model van Peskin

Peskin ontwikkelde een theoretisch model waarbinnen hij twee soorten *outreach*-activiteiten onderscheidt. Enerzijds gaat het om activiteiten die enkel en alleen gericht zijn op informatieverstrekking, te plaatsen onder *transparency*. Andere activiteiten zijn interactiever van aard en gaan daadwerkelijk een dialoog aan met de betrokken bevolking die deelneemt aan de betreffende *outreach*-activiteiten: *engagement*.

De *outreach*-activiteiten van het ICTR kunnen we zowel onder het *transparency model* als onder het *engagement model* plaatsen. De nadruk ligt op het *transparency model*, waarbij pure informatieverstrekking centraal staat, bijvoorbeeld tijdens radio-uitzendingen.

In Sierra Leone was maar een kleine percentage van de *outreach*-activiteiten te plaatsen onder

transparency. Meer activiteiten zijn te plaatsen onder *engagement*, zoals de organisatie van publieke bijeenkomsten. Vanaf de oprichting van het SCSL werden er interactieve bijeenkomsten georganiseerd. Een verklaring hiervoor is de geringe toegang tot verschillende soorten media zoals radio en televisie door de bevolking van Sierra Leone, waardoor informatievoorziening door de media wordt bemoeilijkt. Daarnaast verloopt het contact tussen het SCSL en de lokale media nog wel eens stroef.

Als we de *outreach*-activiteiten van het ICC bekijken binnen het model van Peskin, zien we dat er meer activiteiten plaatsvinden op het gebied van *engagement* dan op het gebied van *transparency*. Het ICC besteedt veel aandacht aan *outreach*-activiteiten die te plaatsen zijn onder *engagement*. Als we echter kijken naar de praktijk, dus naar hoeveel activiteiten er daadwerkelijk worden uitgevoerd, zien we dat dit nog wel tegenvalt: er vinden weinig activiteiten daadwerkelijk plaats in Oeganda en de DRC.

We kunnen een historische ontwikkeling vaststellen waarbij de nadruk verschuift van puur informatieve *outreach*-activiteiten die te plaatsen zijn onder *transparency* naar steeds meer interactieve activiteiten die te plaatsen zijn onder *engagement*. Wat zegt dit nu eigenlijk? Is dit te bestempelen als een positieve ontwikkeling? Dit brengt ons bij een belangrijk discussiepunt: is het wellicht belangrijker dat een groter deel van de bevolking basiskennis over het betreffende tribunaal en haar doelstellingen en werkzaamheden bezit (zoals in Rwanda) of is het belangrijker dat een kleiner deel van de bevolking een goed en duidelijk beeld heeft van het betreffende tribunaal doordat het deelneemt aan *outreach*-activiteiten die te plaatsen zijn onder het *engagement model* (zoals we zien in het geval van Sierra Leone)?

Peskin stelt bij de uiteenzetting van zijn model dat activiteiten die vallen onder *engagement* een positievere, grotere bijdrage leveren aan (de kwaliteit van) *outreach*. Ondanks het feit dat *engagement* het beste model is blijkt dat het zeer moeilijk is om *engagement* te bereiken en het uitvoeren van *outreach*-activiteiten die vallen onder *transparency* al een grote opgave is. Uit de bestudering van de *outreach*-programma's van het ICTR, het SCSL en het ICC bleek dat het informeren (*transparency*-activiteiten) van de totale bevolking in de betreffende gebieden al een hele opgave is waar niet te gemakkelijk over gedacht dient te worden. Als we bijvoorbeeld kijken naar de daadwerkelijke uitwerking van activiteiten die te plaatsen zijn onder *transparency* in Rwanda, waar meer activiteiten te plaatsen zijn onder *transparency* dan onder *engagement*, zien we dat ook hier het bereiken van een groot deel van de bevolking niet een automatisch gevolg is van activiteiten die onder het *transparency model* te plaatsen zijn. Vele inwoners, met name van rurale gebieden, worden immers niet bereikt door die activiteiten. Een groot deel van de Rwandese bevolking was immers ongeïnformeerd. Als een groot deel van de bevolking bereikt kan worden door bijvoorbeeld de radio, is dit wellicht al een positieve ontwikkeling. Vooral in Rwanda,

Oeganda en de DRC zien we dat dit medium immers de meeste inwoners weet te bereiken. Het is dan ook belangrijk een onderscheid te maken tussen het belang van mensen informeren en het in dialoog gaan met mensen. Natuurlijk is het een nastrevenswaardig doel zo veel mogelijk interactie en dialoog met de lokale bevolking te bewerkstelligen. In de praktijk is dit doel echter vaak moeilijk te bereiken, vanwege praktische problemen op veiligheids-, politiek, logistiek en financieel gebied. Daarbij worden er met activiteiten die te plaatsen zijn onder het *engagement model* veel minder mensen bereikt. Daarom stel ik dat het wellicht een realistischer en bevredigender doel is dat internationale tribunalen zich eerst richten op het verstrekken van informatie en daarna pas overgaan tot interactie en het voeren van een dialoog. Wellicht dient men niet te streven naar een interactie en dialoog met de bevolking, maar dient deze bevolking eerst volledig en op goede wijze geïnformeerd te worden over de betreffende tribunalen en hun werkzaamheden en doelstellingen. Dit uitgangspunt is wellicht een stuk realistischer. Er is een tekort aan geld, veel rurale gebieden zijn moeilijk bereikbaar en *outreach*-activiteiten die te plaatsen zijn onder het *engagement model* kosten veel tijd, moeite en geld - in tegenstelling tot de *outreach*-activiteiten die te plaatsen zijn onder het *transparency model*. Zo zijn sommige gebieden al lastig te bereiken door de radio, laat staan door mensen die *outreach*-activiteiten dienen uit te voeren. Het bieden van basisinformatie dient mijns inziens bij *outreach* een prioriteit te vormen. Later kan er dan in de geïnformeerde gebieden overgegaan worden tot *outreach*-activiteiten die meer gericht zijn op *engagement*. Daarnaast dienen *townhall meetings* gestimuleerd te worden. Ze vormen een combinatie van pure informatieverstrekking en interactie met de betreffende bevolking. *Townhall meetings* hebben daarom binnen het model van Peskin zowel een *engagement*- als een *transparency*-component.

Het belang van de media en in het bijzonder de radio

In Rwanda zien we dat de radio een goed ontwikkeld medium is en daardoor zeer bruikbaar is als medium voor het uitvoeren van *outreach*-activiteiten die te plaatsen zijn onder het *transparency model*. In Sierra Leone zien we helaas een tegenovergestelde situatie. Men heeft veelal juist geen toegang tot de media. Toegang tot de media door de lokale bevolking vormt daarom een belangrijke voorwaarde om *outreach*-activiteiten die te plaatsen zijn onder het *transparency model* te laten slagen. De radio speelt als informatiebron voor de *outreach*-activiteiten van het ICC en het ICTR zowel in de DRC, Oeganda als in Rwanda, een grote rol. De inwoners van beide landen luisteren regelmatig naar de radio en hadden hun informatie over de betreffende tribunalen veelal verkregen via de radio.

Het is vast te stellen dat de radio een belangrijke informatiebron is en door alle drie de *outreach*-programma's intensiever benut dient te worden. Als massamedium werkt de radio het meest

effectief en levert het een belangrijke bijdrage aan *outreach*. Mensen hoeven er niet voor te kunnen lezen of schrijven; bovendien worden door de radio ook de afgelegen regio's (meestal) bereikt. Helaas zien we in het geval van Sierra Leone dat ook afgelegen, rurale gebieden vaak moeilijk toegang hebben tot deze informatiebron.

Het bezitten van (basis)informatie door de lokale bevolking

Uit de bevolkingsonderzoeken die gehouden werden in Rwanda kwam naar voren dat een groot deel van de respondenten en dus van de Rwandese bevolking ongeïnformeerd is over het ICTR. Een groot deel wist niet van het bestaan van het ICTR en dientengevolge ook niets over de werkwijze en doelstellingen van het ICTR. In Sierra Leone bezat een groot deel van de respondenten naast de kennis over het bestaan van het SCSL nauwelijks gedetailleerde kennis en was men ongeïnformeerd over bijvoorbeeld de werkwijze en de doelstellingen van het SCSL. Dit brengt mij bij een belangrijk aandachtspunt: de aard van de informatie die wordt gegeven tijdens de verschillende *outreach*-activiteiten. We kunnen vraagtekens zetten bij het soort informatie dat nu veelal wordt gegeven. Voor het overgrote deel wordt er basisinformatie gegeven over feitelijke zaken, zoals regels en procedures van de tribunalen. Weinig aandacht wordt besteed aan daadwerkelijke successen en gevolgen van het werk van de tribunalen, ondanks het feit dat dit de gemiddelde inwoner meer zal aanspreken.

In de DRC en Oeganda bezat men onvoldoende (basis)informatie over het ICC; in Oeganda was een veel groter deel van de bevolking geïnformeerd over het ICC dan in de DRC. De informatie die men bezat was daarbij niet altijd juist. In Oeganda, maar vooral in de DRC, zijn *outreach*-activiteiten op het gebied van *transparency* nog hard nodig. Ook de radio dient hierbij als medium volop gebruikt te worden. De respondenten namelijk die wel geïnformeerd waren over het ICC, hadden deze kennis verkregen via de radio.

De drie situaties onderstrepen het belang van *outreach*-activiteiten die binnen het model van Peskin te plaatsen zijn onder *transparency*. Uit het bovenstaande kunnen we afleiden dat er onvoldoende *outreach*-activiteiten zijn uitgevoerd die te plaatsen zijn onder *transparency* of dat deze activiteiten niet de gewenste uitwerking hebben gehad. Het bezitten van basale informatie over een tribunaal, allereerst van het bestaan ervan, maar daarnaast over de doelstellingen en werkwijze, is vanwege een aantal redenen van groot belang. De tribunalen zijn opgericht vanwege het leed dat de lokale bevolking is aangedaan; daarom is het belangrijk en meer dan logisch dat de betreffende bevolkingen en samenlevingen geïnformeerd worden over het bestaan van tribunalen. Uit de Rwandese bevolkingsonderzoeken kwam daarbij naar voren dat het hebben van meer kennis leidde tot een positievere houding ten opzichte van het ICTR. In Sierra Leone, Oeganda en de DRC is geen onderzoek gedaan naar deze aanname. Als we ervan uitgaan dat dit ook daar het geval is,

kunnen we vaststellen dat kennis over een betreffend tribunaal van groot belang is, zowel voor de bevolking (die hier mijns inziens recht op heeft) als voor het tribunaal zélf, aangezien het een positieve houding van de betreffende bevolking in de hand werkt.

De mening van de lokale bevolking

Het was erg interessant te kijken naar de mening die de lokale bevolking er op na houdt. Wellicht is deze mening nog wel het belangrijkste. Ten behoeve van de lokale bevolking zijn internationale tribunalen immers voor het grootste deel opgericht.

In Rwanda was een groot deel van de respondenten niet in staat zijn mening te geven over het ICTR vanwege een gebrek aan kennis. Toch is een groot deel van de respondenten van mening dat het ICTR een bijdrage levert aan verzoening. Hoewel veel auteurs stellen dat verzoening - in tegenstelling tot juridische vervolging - beter past in de Rwandese samenleving, waren de respondenten van mening dat juridische vervolging en de bestraffing van daders belangrijk zijn. Ondanks het feit dat het overgrote deel vanwege haar onwetendheid geen mening kon geven, waren er meer mensen positief dan negatief gestemd over het ICTR. Dit is een positieve conclusie. Het *outreach*-programma voldoet echter niet aan de vier basisvoorwaarden die Pentelovitch stelt. Daarbij komt Peskins *engagement model* nauwelijks aan bod. De *outreach*-activiteiten die te plaatsen zijn onder het *transparency model* laten daarbij te wensen over. Afgeleid uit deze twee theorieën zou het *outreach*-programma van het ICTR niet goed werken. Toch hield de bevolking er een overwegend positieve houding op na.

Ondanks de vele tekortkomingen van het *outreach*-programma van het SCSL, vanuit het oogpunt van de theoretische modellen van Peskin en Pentelovitch, kwam er uit de bevolkingsonderzoeken die gehouden werden onder de Sierra Leonese bevolking, een positieve houding naar voren.

Waardoor deze positieve houding veroorzaakt wordt, is niet met zekerheid te zeggen. Verschillende bronnen en auteurs zijn echter erg positief over het SCSL vanwege haar hybride karakter; het zou de legitimiteit van het tribunaal en hierdoor het draagvlak onder de bevolking versterken. Vooral door de vestigingsplaats van het SCSL in Freetown, waardoor de afstand tussen het SCSL en de bevolking van Sierra Leone wordt verkleind. De twee theoretische modellen waarop het SCSL slecht scoort, houden dus geen causaal verband met de positieve houding van de respondenten. Daarbij zien we iets opvallends dat we ook zien in bij de respondenten en hun houding ten opzichte van het ICTR. Ondanks het gebrek aan uitgebreide en gedetailleerde kennis, komt uit de bevolkingsonderzoeken een positieve houding ten opzichte van de tribunalen naar voren. Het is helaas niet duidelijk waar deze positieve houding het gevolg van is. In Sierra Leone zijn hiervoor een aantal verklaringen te geven. Allereerst de vestigingsplaats. Ten tweede de hybride structuur van het tribunaal, dat zowel internationaal als nationaal recht en personeel gebruikt. Een andere

mogelijke verklaring is de goede verstandhouding tussen de Sierra Leonese regering en het SCSL. Een positieve houding van de regering jegens het SCSL sijpelt mogelijkwijs door naar de bevolking.

Zowel de Oegandese als Congolese respondenten hielden er een negatieve mening op na ten opzichte van het ICC. In Oeganda lag angst dat het ICC het vredesproces met zijn berechtingen zou verhinderen, hieraan ten grondslag. In Congo bestonden vooral misconcepties over het ICC, die op hun beurt zorgden voor een negatieve houding ten opzichte van het ICC. Zo wordt het ICC door sommige respondenten partijdigheid verweten. Deze uitkomst is van groot belang voor de *outreach*-activiteiten van het ICC. Deze angst dient tijdens *outreach*-activiteiten besproken te worden. Hierbij is het opmerkelijk te zien dat het hebben van kennis niet enkel goed is, er kan ook verkeerde kennis bestaan.

Als we kijken naar de historische ontwikkeling van de houding en mening van respondenten zien we een negatieve ontwikkeling. De Rwandese respondenten waren overwegend positief over het ICTR (wanneer men in staat was zijn of haar mening te geven en men dus basiskennis bezat over het bestaan van het ICTR). De houding van de Sierra Leonese respondenten was uiterst positief. De houding van Oegandese en Congolese respondenten ten opzichte van het ICC was als uiterst negatief te bestempelen.

Het belang van juridische vervolging

Uit de bevolkingsonderzoeken die in Oeganda en de DRC werden gehouden kwam naar voren dat juridische vervolging maar voor een klein percentage van de ondervraagden een prioriteit vormde. Vrede, voedsel en gezondheidszorg werden belangrijker gevonden. Ook al werd hier in Rwanda en Sierra Leone niet naar gevraagd, we kunnen aannemen dat ook in deze arme landen juridische vervolging van oorlogsmisdadigers niet direct een prioriteit vormt.

Daarnaast gaf men in Oeganda de voorkeur aan amnestie (restoratief recht) boven juridische vervolgingen (retributief recht). Dit kan wellicht cultureel verklaard worden; het zou dan te maken hebben met de visie op rechtvaardigheid. De westerse visie is gericht op vergelding, terwijl de Afrikaanse perceptie vaak eerder verzoenend gericht is. *Outreach* dient rekening te houden met dit onderscheid en met de lokale visie op recht en rechtvaardigheid. Helaas werd er aan dit verschil geen aandacht besteed in de besproken bevolkingsonderzoeken. Ook in de publicaties over *outreach* van het ICC zien we nergens aandacht voor de verschillen tussen *retributive* en *restorative justice*. Ook het SCSL en het ICTR besteden geen aandacht aan de (culturele) visie op restoratief en vergeldend recht, terwijl dit in het kader van *outreach* een uiterst belangrijk thema vormt. Uit de bevolkingsonderzoeken blijkt dat ondanks het feit dat juridische vervolging geen basisbehoefte vormt, en ondanks het feit dat men vaak de voorkeur geeft aan andere mechanismen,

het merendeel van de respondenten het toch belangrijk vindt dat juridische vervolging plaatsvindt.

Het gat tussen de theorie en de praktijk en het belang van implementatie

Als we kijken naar de drie *outreach*-programma's valt op dat er een gat bestaat tussen de theorie en de praktijk. De implementatie laat nogal eens te wensen over. Op papier hebben vooral het ICC en het SCSL een visie op *outreach*; in talloze documenten is te lezen op welke wijze diverse doelgroepen bereikt dienen te worden door verschillende *outreach*-activiteiten. Als we kijken naar de publicaties van het ICC omtrent *outreach* zien we dat er veel en zorgvuldig aandacht wordt besteed aan *outreach*. Zo worden er bijvoorbeeld aparte *outreach*-activiteiten voor vrouwen georganiseerd en werd er zelfs een aparte communicatiestrategie ontwikkeld voor de zaak tegen Lubanga. De daadwerkelijke uitvoering in de praktijk laat helaas schokkend lage cijfers zien: maar weinig *outreach*-activiteiten worden daadwerkelijk uitgevoerd. In verhouding tot de grote bevolkingsaantallen in Oeganda en de DRC worden er veel te weinig *outreach*-activiteiten georganiseerd en uitgevoerd. Dit is te verklaren uit de financiële tekorten waar het ICC, maar ook de *outreach*-programma's van het ICTR en het SCSL, mee te kampen hebben. Daarbij zijn veel afgelegen gebieden moeilijk te bereiken. Vanwege deze problemen is het belangrijk dat internationale tribunalen verslag doen en informatie beschikbaar stellen over de door hun uitgevoerde *outreach*-activiteiten. Het ICC doet uitgebreid verslag over de kwaliteit, maar ook over de kwantiteit van de verschillende *outreach*-activiteiten. Ook het SCSL doet uitgebreid verslag en laat zien dat zij naast de grote kwaliteit van het *outreach*-programma, waarbij veel aandacht wordt besteed aan wederzijdse communicatie tussen verschillende groepen afkomstig uit de Sierra Leoneese samenleving en het SCSL, ook een hoge kwantiteit aan *outreach*-activiteiten uitvoert. Per jaar worden er immers duizenden (vooral interactieve) activiteiten over het gehele land, maar ook in Liberia, georganiseerd. Als we daarnaast kijken naar de informatie die het ICTR beschikbaar stelt over haar *outreach*-activiteiten zien we dat er op slechte wijze en onvolledig verslag wordt gedaan over de kwaliteit, maar ook over de kwantiteit van de verschillende *outreach*-activiteiten. Als we dit vergelijken met bijvoorbeeld het ICC zien we dat het ICTR hier lering uit kan trekken. Door goed verslag te doen kunnen eventuele verbeteringen en ontwikkelingen makkelijker gevolgd worden.

Landenspecifieke context

Naast algemene conclusies zijn er ook landenspecifieke bevindingen die kenmerkend zijn voor het betreffende land en het betreffende *outreach*-programma aldaar. Zo spelen in Rwanda etnische verschillen nog altijd een grote rol en is de invloed van de politieke- en veiligheidssituatie in de landen waar de *outreach*-programma's van het ICC werkzaam zijn, groot. Landen, soms zelfs regio's, hebben specifieke problemen waar ieder *outreach*-programma aandacht aan zal moeten besteden om meer begrip en steun onder de bevolking te krijgen en dus succesvol te kunnen zijn.

Vooral de aanhoudende onveiligheid is een belangrijke, invloedrijke factor bij de *outreach*-programma's van het ICC in Oeganda en de DRC. Onveiligheid kan een belemmerende rol spelen bij de uitvoering van *outreach*. Hierbij is het opmerkelijk dat de modellen van Peskin en Pentelovitch geen aandacht besteden aan de politieke- en veiligheidssituatie in de landen waar de *outreach*-programma's worden uitgevoerd.

Kortom

Kort gezegd komen de theoretische en praktische werkelijkheid niet altijd met elkaar overeen. Waar de theoretische modellen ten opzichte van de drie *outreach*-programma's vaak een negatief beeld opleveren, zien we dat de respondenten in de bekeken bevolkingsonderzoeken er vaak een positieve houding en mening op na houden.

Dit wil echter niet automatisch zeggen dat alle drie de tribunalen (even) succesvol zijn. Er zijn genoeg punten waar internationale tribunalen (meer) aandacht aan zullen moeten besteden in de toekomst. Een hoofdprobleem wordt hierbij gevormd door het gebrek aan financiën. Dit heeft mijns inziens een mentaliteitsverandering op macroniveau nodig. De tribunalen zelf, maar ook de internationale gemeenschap die deze tribunalen vaak in het leven roept, dienen een grotere prioriteit te leggen bij *outreach* en de daadwerkelijke uitvoering van *outreach*-programma's.

Op dit moment worden te weinig mensen bereikt door de verschillende *outreach*-programma's doordat er nog te weinig *outreach*-activiteiten (daadwerkelijk) worden uitgevoerd. De theoretische modellen van Peskin en Pentelovitch bieden zeker de nodige handvatten voor het creëren van een succesvol *outreach*-programma. Hierbij dient nogmaals opgemerkt te worden dat de factor "vestigingsplaats" toegevoegd dient te worden aan het model van Pentelovitch, aangezien de vestigingsplaats een grote invloed heeft voor de uitvoering en de impact van *outreach*.

Los van deze theoretische modellen dienen de praktijk, de bevolking, de mensen zelf, nooit uit het oog verloren te worden; zij zijn immers waar het allemaal om draait. Het bereiken van een positieve houding en mening onder de betreffende bevolking is daarom van groot belang. De kracht ligt dan ook bij een goede implementatie van een betreffend *outreach*-programma. De radio biedt hierbij vele mogelijkheden. Uit deze scriptie is immers gebleken dat in de meeste gebieden mensen relatief makkelijk toegang hebben tot deze informatiebron en dat ze hun informatie over het betreffende tribunaal ook daadwerkelijk via de radio hadden verkregen. Daarbij is de radio als medium in staat alle lagen van de bevolking, ook in afgelegen, rurale gebieden, te bereiken. Mijns inziens komen interactieve *outreach*-activiteiten op de tweede plaats, en kan er na pure informatievoorziening gestart worden met de organisatie van bijvoorbeeld *townhall meetings*.

Outreach-activiteiten zijn onmisbaar. Mensen dienen te weten dat en waarom internationale tribunalen zijn opgericht, alleen al om het ontstaan van misconcepties te voorkomen, vaagheden te

verduidelijken en angsten bespreekbaar te maken. Toegang tot correcte informatie is belangrijk, en daarbij dient bestaande kritiek bespreekbaar te worden gemaakt.

Tot slot is het belangrijk dat er in de toekomst meer onderzoek gedaan wordt naar de *outreach*-programma's van internationale tribunalen. *Outreach* vormt een onderbelicht thema in de wetenschappelijke literatuur, waarbij vooral vergelijkend onderzoek ontbreekt. Internationale tribunalen zijn voor een groot deel omwille van de lokale bevolking en het door hen ervaren leed opgericht. Het onderzoek naar *outreach*-programma's van internationale tribunalen heeft dan ook een grote mate van maatschappelijke relevantie en dient in de toekomst verder uitgebreid te worden.

Bibliografie

Boeken en artikelen

Apuuli, Kasaija Phillip, 'The ICC Arrest Warrants for the Lord's Resistance Army Leaders and Peace Prospects for Northern Uganda', in: *Journal of International Criminal Justice* (Vol 4, Issue 1, 2010) 179- 187.

Arriaza, Laura & Naomi Roht-Arriaza, 'Social Reconstruction as a Local Process', *International Journal of Transitional Justice* (Volume 2, 2008)

Bellows, John & Edward Miguel, 'War and local collective action in Sierra Leone', in: *Journal of Public Economics* (Vol 93, No11-12, 2009) 1144-1157.

Clark, Phil, 'Law, politics and pragmatism : the ICC and case selection in the Democratic Republic of Congo and Uganda', in: *Courting Conflict? Justice, Peace, and the ICC in Africa* (Londen 2008) 37-47.

Davidsson, Pall & Frida Thoroddsen, 'Rule of law programming in the DRC for the sake of justice and security', in: Chandra Lekha Sriram, Olga Martin-Ortega & Johanna Herman (ed.) *Peacebuilding and rule of law in Africa. Just peace?* (New York 2011) 111-126.

Deibert, Michael, 'Congo: between hope and despair', in: *World Policy Journal* (Vol 25, Issue 2, 2008) 63-69.

Des Forges, Alison & Timothy Longman, 'Legal responses to genocide in Rwanda', in: Steven R. Ratner & James L. Bischoff (ed.) *International war crimes trials: making a difference?* (Texas 2004) 49-68.

Dolan, Chris, *Social Torture, The case of Northern Uganda 1986-2006* (Oxford 2009)

Dougherty, Beth K., 'Right-sizing international criminal justice: the hybrid experiment at the Special Court for Sierra Leone', in: *International Affairs* (Vol 80, No 2, 2004) 311-328.

Dube, Siphwe Ignatius, 'Transitional Justice Beyond the Normative: Towards a Literary Theory of Political Transitions', *International Journal of Transitional Justice* (Volume 5, 2011)

Evenson, Elisabeth M., 'Truth and justice in Sierra Leone: coordination between commission and court', in: *Columbia Law Review* (Vol 4, No 3, 2003) 730-767.

Finnström, Sverker, 'Wars of the past and wars in the present', in: *Africa: The Journal of the International African Institute* (Vol 76, No 2, 2006) 200-220.

Fletcher, Laurel E., Harvey M. Weinstein & Jamie Rowen Context, 'Timing and the Dynamics of Transitional Justice: A Historical Perspective', *Human Rights Quarterly* (Volume 31, 2009)

Marlies Glasius, 'Global Justice Meets Local Civil Society: The International Criminal Court's Investigation in the Central African Republic', *Alternatives: Global, Local, Political* (Volume 33, 2008)

Glasius, Marlies, 'What is Global Justice and Who Decides?: Civil Society and Victim Responses to the International Criminal Court', *Human rights quarterly* (Volume 31, 2009)

Goetz, Mariana, 'The International Criminal Court and its relevance to affected communities', in: Nicholas Waddell & Phil Clark (ed.) *Courting Conflict? Justice, Peace, and the ICC in Africa* (Londen 2008) 65-72.

Grodsky, Brian, 'Re-Ordering Justice: Towards A New Methodological Approach to Studying Transitional Justice', *Journal of Peace Research* (Volume 48, 2009)

Hartill, Lane, 'Whatever happened to Ugandan dictator Idi Amin?', in: *Christian Science Monitor* (Vol 9, 3 Issue 101, 2001) 1-23, 1.

Humphrey, Michael & Estela Valverde, 'Human Rights Politics and Injustice: Transitional Justice in Argentina and South Africa', *International Journal of Transitional Justice* (Volume 2, 2008)

Kagame, President Paul, 'Preface', in: Phil Clark & Zachary D. Kaufman (ed.) *After genocide* (Londen 2008)

Kelsall, Tim, *Culture under Cross-Examination, International Justice and the Special Court for Sierra Leone* (Cambridge 2009)

Kerr, Rachel & Jessica Lincoln, *The Special Court for Sierra Leone, Outreach, Impact and Impact, Final Report* (February 2008)

Lambourne, Wendy, 'Transitional Justice and Peacebuilding after Mass Violence', *International Journal of Transitional Justice* (Volume 3, 2009) 28-48.

Lamin, Abdul Rahman, 'Charles Taylor, the Special Court for Sierra Leone and International Politics', in: Chandra Lekha Sriram & Suren Pillay (ed.) *Peace versus justice, The dilemma of*

transitional justice in Africa Kaapstad 2009) 248-261.

Longman, Timothy, 'The domestic impact of the International Criminal Tribunal for Rwanda', in: Steven R. Ratner & James L. Bischoff (ed.) *International war crimes trials: making a difference?* (Texas 2004) 33-41.

Lundy, Patricia, 'Exploring Home-Grown Transitional Justice and Its Dilemmas: A Case Study of the Historical Enquiries Team, Northern Ireland', *International Journal of Transitional Justice* (Volume 3, 2009)

Magnarella, Paul J., *Justice in Africa, Rwanda's genocide, its courts and the UN Criminal Tribunal* (Broekfield 2000)

Melvern, Linda, 'The past is prologue: planning the 1994 Rwandan genocide', in: Phil Clark & Zachary D. Kaufman (ed.) *After genocide* (Londen 2008) 21-31.

Merwe, Hugo van der, 'National and community reconciliation: competing agendas in the South African Truth and Reconciliation Commission', in: Nigel Beggan (ed.) *Burying the past: Making peace and doing justice after civil conflict* (Washington 2003) 101-124.

Morris, Virginia & Michael P. Schar, *The International Criminal Tribunal for Rwanda* (New York 1998)

Olaka-Onyango, J., "'New-Breed' leadership, conflict, and reconstruction in the Great Lakes region of Africa: A sociopolitical biography of Uganda's Yoweri Kaguta Museveni', in: *Africa Today* (Vol 50, Issue 3, 2004) 29-52.

Park, Augustine S. J., "'Other inhumane acts': Forced marriage, girls soldiers and The Special Court for Sierra Leone', in: *Social and Legal Studies* (2006) 315-337.

Pentelovitch, Norman Henry, 'Seeing justice done: the importance of prioritizing outreach efforts at international criminal tribunals', *Georgetown Journal of International Law* (Volume 39, Issue 3, 2009)

Peskin, Victor, 'Courting Rwanda. The promises and Pitfalls of the ICTR Outreach Programme', *Journal of international criminal justice* (Volume 3, Issue 4, 2005) 950-961.

Perriello, Tom & Marieke Wierda voor het International Center for Transitional Justice, *The Special Court for Sierra Leone Under Scrutiny* (maart 2006) 1-56.

Pham, J. Peter, 'A viable model for international criminal justice: The Special Court for Sierra

Leone', *New York International Law Review* (Volume 19, 2006) 37-109.

Pottier, Johan 'Roadblock Ethnography: Negotiating Humanitarian Access in Ituri, Eastern DR Congo, 1999-2004', in: *Africa: Journal of the International African Institute* (Vol 67, Issue 2, 2006) 151-179.

Ratner, Steven, 'Welcoming remarks', in: Steven R. Ratner & James L. Bischoff (ed.), *International war crimes trials: making a difference?* (Texas 2004)

Reyntjens, Filip, 'Briefing: The Democratic Republic of Congo, From Kabila to Kabila', in: *African Affairs* (Vol 100, Issue 399, 2001) 311-317.

Roht-Arriaza, Naomi, 'Introduction', in: Naomi Roht-Arriaza & Javier Mariezcurrena (ed.) *Transitional Justice in the twenty-first century: beyond truth versus justice* (New York & Cambridge 2008) 1-17.

Rosenblum, Peter, 'Kabila's Congo', in: *Current history* (Vol 97, Issue 619, 1998) 1-10.

Saunders, Rebecca, 'Questionable Associations: The Role of Forgiveness in Transitional Justice', *International Journal of Transitional Justice* (Volume 5, 2011)

Schlutter, Birgit, *Developments in customary international law* (Leiden 2010)

Schocken, Celina, 'The Special Court for Sierra Leone: Overview and recommendations', in: *Berkeley Journal of International Law* (Vol 20, Issue 2, 2002) 436-461.

Souaré, Issaka K., 'The International Criminal Court and African Conflicts: The case of Uganda', in: *Review of African Political Economy* (Vol 36, Issue 121, 2009)

Stensrud, Ellen Emilie, 'New Dilemmas in Transitional Justice: Lessons from the mixed courts in Sierra Leone and Cambodia', in: *Journal of Peace Research* (Vol 46, No 1, 2009) 5-15.

Straus, Scott, *The order of genocide, Race, power, and war in Rwanda* (Londen, 2008)

Stromseth, Jane E., 'Pursuing accountability for atrocities after conflict: what impact on the rule of law?', in: *Georgetown Journal of International Law* (Volume 38, Issue 2, 2007) 251- 322.

Tejan-Cole, Abdul, 'Sierra Leone's 'not-so'Special Court', in: Chandra Lekha Sriram & Suren Pillay (ed.) *Peace versus Justice, The dilemma of Transitional Justice in Africa* (Kaapstad 2009) 223-247.

Tejan-Cole, Abdul, 'A Big Man in a Small Cell: Charles Taylor and the Special Court for Sierra Leone', in: Ellen L. Lutz & Caitlin Reiger (ed.) *Prosecuting heads of state* (Cambridge 2009) 205-232.

Uvin, Peter & Charles Mironko, 'Western and Local approaches to justice in Rwanda', *Global governance* (Volume 9, 2003) 219-231.

Waldorf, Lars, 'Mass Justice for Mass Atrocity: Rethinking Local Justice as Transitional Justice', *Temple Law Review* (Volume 79, 2006)

Westberg, Megan M., 'Rwanda's use of transitional justice after genocide: The Gacaca courts and the ICTR', *Kansas Law Review* (Volume 59, 2010) 331-367.

Uvin, Peter & Charles Mironko, 'Western and Local approaches to justice in Rwanda', in: *Global governance* (Volume 9, 2003) 219-231.

Yacoubian, George S. Jr., 'Evaluating the efficacy of the International Criminal Tribunals for Rwanda and the Former Yugoslavia', *World Affairs* (Volume 165, Issue 3, 2003), 133-141.

Yang, Lijun, 'On the Principle of Complementarity in the Rome Statute of the International Criminal Court', in: *Chinese Journal of International Law* (Vol 4, Issue 2, 2005) 121-132.

Online publicaties

Acker, Frank van, *Uganda and the Lord's Resistance Army: the New Order no one ordered*, Institute of Development Policy and Management, Universiteit van Antwerpen (oktober 2003)

<http://econpapers.repec.org/paper/iobdpaper/2003006.htm>

Amnesty International, *Rwanda: Reports of killings and abductions by the Rwandese Patriotic Army, April-August 2004* (Londen 20 oktober 2004)

<http://www.amnesty.org/en/library/info/AFR47/016/1994/en>

Arusha Times, *ICTR Registrar opens new information centre in Kigali* (2008)

http://www.arushatimes.co.tz/2008/46/un_tribunal_1.htm

Boyle, Katherine, Institute for War & Peace Reporting *ICC Outreach Budget Gets Big Boost* (15 december 2006)

<http://iwpr.net/report-news/icc-outreach-budget-gets-big-boost>

Conference on challenging impunity, *The ICTR Outreach Program: Integrating Justice and*

Reconciliation, Kigali Novotel, 7-8 November 2006

http://69.94.11.53/ENGLISH/challenging_impunity/gallimore.pdf

Davis, Laura & Piscilla Hayner, International Center for Transitional Justice, *Difficult peace, limited justice: ten years of peacemaking in the DRC* (maart 2009) <http://ictj.org/publication/difficult-peace-limited-justice-ten-years-peacemaking-drc>

Human Rights Watch, *Bringing Justice, The Special Court for Sierra Leone* (maart 2004) <http://www.hrw.org/en/node/11983/section/9>

Human Rights Watch, *Uganda : Resumption of Juba Talks welcome* (april 2007) <http://www.hrw.org/en/news/2007/04/25/uganda-resumption-juba-peace-talks-welcome>

Human Rights Watch, *Q&A Charles Taylor* (mei 2007) <http://www.hrw.org/en/news/2007/05/30/q-charles-taylors-trial-special-court-sierra-leone>

Human Rights Watch, *Trading justice for peace in Uganda won't work* (mei 2007) <http://www.hrw.org/en/news/2007/05/02/trading-justice-peace-uganda-won-t-work>

Human Rights Watch, *ICC/DRC: New war crimes suspect arrested* (juli 2008) <http://www.hrw.org/en/news/2008/02/07/iccdrc-new-war-crimes-suspect-arrested>

Human Rights Watch, *DRC: ICC's first trial focuses on child soldiers* (23 januari 2009) <http://www.hrw.org/en/news/2009/01/22/drc-icc-s-first-trial-focuses-child-soldiers>

Human Rights Watch, *The International Criminal Court Trial against Thomas Lubanga* (januari 2009) <http://www.hrw.org/en/news/2009/01/22/international-criminal-court-trial-thomas-lubanga>

Human Rights Watch, *CAR/DR Congo: LRA conducts massive abduction* (11 augustus 2010) <http://www.hrw.org/en/news/2010/08/11/cadr-congo-lra-conducts-massive-abduction-campaign>

International Criminal Court, Press Release, *Prosecutor of the International Criminal Court opens an investigation into Northern Uganda* (2004) <http://www.iccpi.int/menus/icc/press%20and%20media/press%20releases/2004/prosecutor%20of%20the%20international%20criminal%20court%20opens%20an%20investigation%20into%20northern%20uganda?lan=en-GB>

International Criminal Court, Press Release, *Prosecutor Receives Referral of the Situation in the Democratic Republic of Congo* (19 april 2004)

<http://www.iccpi.int/Menus/ICC/Searchqt=Prosecutor+Receives+Referral+of+the+Situation+in+the+Democratic+Republic+of+congo>

International Criminal Court, *Outreach in Democratic Republic of the Congo*

<http://www.iccpi.int/Menus/ICC/Structure+of+the+Court/Outreach/Democratic+Republic+of+the+Congo/>

International Crisis Group, Briefing Paper, *Sierra Leone's Truth and Reconciliation Commission: A fresh start* (maart 2002)

<http://www.crisisgroup.org/en/regions/africa/west-africa/sierra-leone/B012-sierra-leones-truth-and-reconciliation-commission-a-fresh-start.aspx>

International Crisis Group, *DR Congo Conflict History* (februari 2010)

<http://www.crisisgroup.org/en/key-issues/research-resources/conflict-histories/dr-congo.aspx>

International Crisis Group, *Northern Uganda: The road to peace, with or without Kony* (december 2008)

<http://www.crisisgroup.org/en/regions/africa/horn-of-africa/uganda/146-northern-uganda-the-road-to-peace--or-without-kony.aspx>

International Criminal Tribunal for Rwanda Factsheet No.1, *The tribunal at a glance*

<http://69.94.11.53/ENGLISH/factsheets/1.htm>

International Criminal Tribunal for Rwanda, Press Release, *ICTR Appeals Chamber takes Judicial Notice of Genocide in Rwanda* (20 juni 2006)

<http://69.94.11.53/ENGLISH/PRESSREL/2006/481.htm>

International Criminal Tribunal for Rwanda, Press Release, *ICTR Information Centre opens in Kigali* (25 september 2000)

<http://69.94.11.53/ENGLISH/PRESSREL/2000/241.htm>

International Criminal Tribunal for Rwanda, *Conference on challenging impunity*

(7-8 november 2006) http://69.94.11.53/ENGLISH/challenging_impunity/gallimore.pdf

International Rescue Committee, *Mortality in the Democratic Republic of Congo, An ongoing crisis* (2007) <http://www.rescue.org/resource-file/irc-congo-mortality-survey-2007>

Institute for War & Peace reporting, *ICC seen as struggling to communicate, Court accused of doing too little to tell people in Africa about its work*

<http://iwpr.net/report-news/icc-seen-struggling-communicate>

James-Allen, Paul, Sheku B. S. Lahai & Jamie O'Connell, *Sierra Leone's Truth & Reconciliation Commission and Special Court: A citizen's handbook*

Via de website van het International Centre for Transitional Justice

<http://www.ictj.org/en/where/region1/141.html>

Rapport van de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties, 13 februari 1995,

<http://www.undemocracy.com/S-1995-134.pdf>

Schomerus, Mareike & Kennedy Tumutegereize, *After Operation Lightning Thunder, Protecting communities and building peace* (april 2009)

http://lse.academia.edu/MareikeSchomerus/Papers/93290/After_Operation_Lightning_Thunder_Protecting_Communities_and_Building_Peace

UN News Centre, *Tribunal for Lebanon killings a landmark in ending impunity – UN legal chief*

(maart 2009) <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=30077&Cr=hariri&Cr1>

Vincent, Robin, International Centre for Transitional Justice, *An administrative practices manual for internationally assisted criminal justice institutions* (2007)

<http://ictj.org/publication/administrative-practices-manual-internationally-assisted-criminal-justice-institutions>

Websites

CIA World Fact Book

<http://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/rw.html>

International Criminal Court, *About the court*

<http://www.icc-cpi.int/Menus/ICC/About+the+Court/>

International Criminal Court, *ICC basic legal texts,*

Het Statuut van Rome

<http://www.icc-cpi.int/Menus/ICC/Legal+Texts+and+Tools/>

International Criminal Court, *Outreach Unit Organisational Chart*

http://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/975E4E5E-4369-4F6D-9BC8726CFD6ED26D/280220/Outreach_OrganigramENG1.pdf

International Criminal Court, *Situations and cases*

<http://www.icc-cpi.int/Menus/ICC/Situations+and+Cases/>

International Criminal Court, *Structure of the court*

<http://www.icc-cpi.int/Menus/ICC/Structure+of+the+Court/>

International Criminal Tribunal for Rwanda, *About ICTR*

<http://www.unicttr.org/AboutICTR/GeneralInformation/tabid/101/Default.aspx>

International Criminal Tribunal for Rwanda, *Cases*

<http://www.unicttr.org/Cases/tabid/204/Default.aspx>

International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia, *Outreach*

<http://www.icty.org/sections/Outreach>

MONUC, *United Nations Organization Mission in the Democratic Republic of the Congo*

[http://HYPERLINK \"http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/monuc/](http://HYPERLINK \)

Special Court for Sierra Leone, *Court Organisation*

<http://www.scsl.org/ABOUT/CourtOrganization/TheRegistry/OutreachandPublicAffairs/tabid/83/Default.aspx>

Website UNAMSIL, <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unamsil/>

Website UNOMSIL, <http://www.un.org/Depts/DPKO/Missions/unomsil/Unomsil.htm>

The World Fact Book, *Uganda*

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ug.html>

The World Fact Book, *Democratic Republic of the Congo*

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/cg.html>

Uppsala Conflict Data Program, Uppsala University, *Uganda*

www.ucdp.uu.se/database

Documenten

Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide

[http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/260\(III\)](http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/260(III))

International Criminal Court, *Communications Strategy for the trial of Thomas Lubanga*

<http://www.icc-cpi.int/Menus/ICC/Structure+of+the+Court/Outreach/Democratic+Republic+of+the+Congo/>

International Criminal Court, *Outreach Reports*

<http://www.icc-cpi.int/Menus/ICC/Structure+of+the+Court/Outreach/Outreach+Reports/>

International Criminal Court, *Integrated Strategy for External Relations, Public Information and Outreach*

<http://www.icc->

[cpi.int/Menus/ICC/Structure+of+the+Court/Outreach/Integrated+strategy/Integrated+Strategy+for+External+Relations +Public+Information+and+Outreach.htm](http://www.icc-cpi.int/Menus/ICC/Structure+of+the+Court/Outreach/Integrated+strategy/Integrated+Strategy+for+External+Relations+Public+Information+and+Outreach.htm)

International Criminal Court, *Strategic Plan for Outreach of the International Criminal Court*

<http://www.icc-cpi.int/Menus/ICC/Structure+of+the+Court/Outreach/Strategic+Plan/>

International Criminal Tribunal for Rwanda, *Annual Reports to the General Assembly*

<http://www.unicttr.org/AboutICTR/AnnualReportstotheGeneralAssembly/tabid/117/Default.aspx>

Rapport van de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties, 13 februari 1995

<http://www.undemocracy.com/S-1995-134.pdf>

Special Court for Sierra Leone, *Annual Reports of the President of the Special Court*

<http://www.sc-sl.org/DOCUMENTS/tabid/176/Default.aspx>

Statuut van het International Criminal Tribunal for Rwanda

<http://www.unicttr.org/tabid/94/default.aspx>

Statuut van het Special Court for Sierra Leone

<http://www.sc-sl.org/LinkClick.aspx?fileticket=uClnd1MJeEw%3d>

Truth and Reconciliation Commission Act 2000

www.sierra-leone.org/Laws/2000-4.pdf

Resoluties van de VN Veiligheidsraad

Via de officiële website van de VN Veiligheidsraad,

<http://www.un.org/documents/scres.htm>

Resolutie 827 (1993) *Tribunal (Former Yugoslavia)*

Resolutie 872 (1993) *Rwanda*

Resolutie 955 (1994) *On establishment of an International Tribunal and adoption of the Statute of the Tribunal*

Resolutie 977 (1995) *On the decision to designate Arusha as the seat of the International Tribunal for Rwanda*

Resolutie 1315 (2000) *On the situation in Sierra Leone*

Resolutie 1502 (2003) *Protection of United Nations personnel, associated personnel and humanitarian personnel in conflict zones*

Resolutie 1638 (2005) *The situation in Liberia*

Resolutie 1688 (2006) *The situation in Sierra Leone*

Bevolkingsonderzoeken

Rwanda

Timothy Longman, Phuong Pham & Harvey Weinstein, 'Connecting justice to human experience: attitudes toward accountability and reconciliation in Rwanda', Eric Stover & Harvey M. Weinstein (ed.) in: *My neighbour, my enemy, Justice and community in the aftermath of mass atrocity* (Cambridge 2004) 206- 226.

Phuong N. Pham, Harvey M. Weinstein & Timothy Longman, 'Trauma and PTSD symptoms in Rwanda', in: *The journal of the American Medical Association* (Vol.294, No.5, 2004) 602- 612.

Sierra Leone

BBC World Service Trust & Search for Common Ground, *Building a Better Tomorrow, A Survey of Knowledge and Attitudes toward Transitional Justice in Sierra Leone*

Online beschikbaar via

http://www.communicatingjustice.org/en/research/sierra_leone

Tim Kelsall & Edward Sawyer, *Truth vs. Justice? Popular Views on the Truth and Reconciliation Commission and the Special Court for Sierra Leone*

Online beschikbaar via

http://www.ssrnetwork.net/document_library/detail/3660/truth-vs-justice-popular-views-on-the-truth-and-reconciliation-commission

Democratic Republic of Congo

Berkeley's Human Rights Center, Tulane University's Payson Center for International Development & International Center for Transitional Justice, *Living with fear: A population-based survey on attitudes*

about peace, justice and social reconstruction in Eastern Democratic Republic of Online

beschikbaar via http://www.transitionaljustice.org.za/index.php?option=com_contentHYPERLINK
["http://www.transitionaljustice.org.za/index.php?](http://www.transitionaljustice.org.za/index.php?)

Oeganda

International Center for Transitional Justice & Berkeley's Human Rights Center & Tulane University's Payson Center for International Development, *When the war ends: A Population-Based Survey of Attitudes About Peace, Justice, and social reconstruction in Northern Uganda*

Online beschikbaar via

<http://www.law.berkeley.edu/HRCweb/pdfs/When-the-War-Ends.pdf>

International Center for Transitional Justice & Berkeley's Human Rights Center, *Forgotten Voices: A Population-Based Survey of Attitudes About Peace and Justice in Northern Uganda*

Online beschikbaar via

<http://es.ictj.org/images/content/1/2/127.pdf>

UN Office of the High Commissioner for Human Rights, *Making peace our own: Victims' perceptions of accountability, reconciliation and transitional justice in Northern Uganda*

Online beschikbaar via

http://transitionaljustice.ulster.ac.uk/pdfs/unohchr_tj_study_final_report.pdf